

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ

<https://helios.ntua.gr/course/view.php?id=827>

Διδάσκοντες: Στάθης Ζάχος, Νίκος Παπασπύρου,
Ζωή Παρασκευοπούλου, Δημήτρης Φωτάκης,
Μάριος Κόνιαρης, Πέτρος Ποτίκας, Δώρα Σούλιου

E-mail προς όλους: progintro@courses.softlab.ntua.gr

Διαφάνειες παρουσιάσεων

25/9/25

- ✓ Εισαγωγή στην πληροφορική
- ✓ Εισαγωγή στον προγραμματισμό με τη γλώσσα C++
- ✓ Μεθοδολογία αλγοριθμικής επίλυσης προβλημάτων

- Σκοπός του μαθήματος
  - Εισαγωγή στην πληροφορική (computer science)
  - Εισαγωγή στον προγραμματισμό ηλεκτρονικών υπολογιστών (H/Y)
  - Μεθοδολογία αλγοριθμικής επίλυσης προβλημάτων

□ Αλγόριθμος

- Πεπερασμένη ακολουθία ενεργειών που περιγράφει τον τρόπο επίλυσης ενός προβλήματος
- Εφαρμόζεται σε δεδομένα (data)

□ Πρόγραμμα

- Ακριβής περιγραφή ενός αλγορίθμου σε μια τυπική γλώσσα που ονομάζεται γλώσσα προγραμματισμού

□ Φυσική γλώσσα

- Χωρίς τόσο αυστηρούς **συντακτικούς** περιορισμούς
- Μεγάλη πυκνότητα και **σημασιολογική** ικανότητα

□ Τυπική γλώσσα

- **Αυστηρότατη** σύνταξη και σημασιολογία

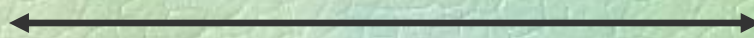
□ Γλώσσα προγραμματισμού

- Τυπική γλώσσα στην οποία μπορούν να περιγραφούν **υπολογισμοί**
- **Εκτελέσιμη** από έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή

□ Πληροφορική

Ηλεκτρονικοί
υπολογιστές
(engineering)

Μαθηματικά

Σχεδίαση και
κατασκευή

Θεωρία και
αναλυτική μέθοδος

□ Κεντρική έννοια: υπολογισμός (computation)

- **Πληροφορική:** μαθηματοποίηση της μεθοδολογίας των μηχανικών
  - Απαιτήσεις – Πρόβλημα
  - Προδιαγραφές
  - Σχεδίαση
  - Υλοποίηση
  - Εμπειρικός έλεγχος – Θεωρητική επαλήθευση
  - Βελτιστοποίηση
  - Πολυπλοκότητα (κόστος πόρων-αγαθών)
  - Τεκμηρίωση
  - Συντήρηση

Έννοιες που υπήρχαν για τους μηχανικούς, στην πληροφορική τυποποιήθηκαν, πήραν μαθηματική μορφή, άρα μπορεί κανείς να επιχειρηματολογήσει με αυτές τις έννοιες χρησιμοποιώντας αποδείξεις.

□ Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Σκοπός: να μάθεις να σκέφτεσαι

- Η Ευκλείδεια Γεωμετρία (με τη βασική διδακτική της αξία) απουσιάζει από το πρόγραμμα σπουδών εδώ και χρόνια.
- Αποτέλεσμα: όπως είδαμε και στις πανελλήνιες εξετάσεις δίνεται έμφαση στην αποστήθιση ανουσίων θεωρημάτων και γνώσεων διαφορετικού και απειροστικού λογισμού. Η ικανότητα μαθηματικής επίλυσης απλών αλλά πρωτότυπων προβλημάτων δεν παίζει ρόλο.
- Απουσία γνώσεων συνδυαστικής (μέτρηση περιπτώσεων, τρίγωνο Pascal).
- Εφαρμογή των αποστηθισμένων κανόνων;
- Άλγεβρα: αν ρωτήσω έναν τελειόφοιτο Λυκείου πόσο κάνει 107×93 θα δυσκολευτεί πολύ να απαντήσει, ενώ φυσικά γνωρίζει ότι $(\alpha + \beta)(\alpha - \beta) = \alpha^2 - \beta^2$

- Οι μαθητές αγνοούν την έννοια του “αποδοτικού αλγόριθμου”
  - π.χ. μαθαίνουν ένα μη-αποδοτικό αλγόριθμο για την εύρεση του Μ.Κ.Δ. ενώ ο αλγόριθμος του Ευκλείδη απουσιάζει από την ύλη
- Πρόταση
  - Εισαγωγή της Θεωρητικής Πληροφορικής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση για όλους τους μαθητές
  - Μεθοδολογία επίλυσης προβλημάτων με σχεδίαση και υλοποίηση αλγορίθμων

□ Τριτοβάθμια εκπαίδευση

- Η τεχνολογία αλλάζει αέναα και γρήγορα – τα θεμέλια μένουν
- Αυτά τα θεμέλια πρέπει να είναι η ραχοκοκαλιά στην τριτοβάθμια εκπαίδευση: έμφαση στην αλγοριθμική σκέψη σε αντιδιαστολή με τις τεχνολογικές δεξιότητες (computer literacy)
- Computer science, computing science, informatics
- **Dijkstra**: η Επιστήμη των Υπολογιστών έχει τόση σχέση με τους υπολογιστές όση και η Αστρονομία με τα τηλεσκόπια
- **Primality**: σημαντικό επίτευγμα σε μία χώρα χωρίς υποδομές

- Να μην ξεχνάμε ότι
  - Το να κάνεις λάθη είναι ανθρώπινο.
  - Για να τα κάνεις θάλασσα χρειάζεσαι υπολογιστή!

- Κατασκευή υπολογιστικών μηχανών
  - **Αρχαιότητα**: υπολογιστικές μηχανές, μηχανισμός των Αντικυθήρων, κ.λπ.
  - 17ος αιώνας, **Pascal** και **Leibniz**, μηχανικές υπολογιστικές αριθμομηχανές
⇒ στοιχειώδεις αριθμητικές πράξεις
  - 1830–1840, **Babbage**, “αναλυτική μηχανή”
⇒ λογάριθμοι, τριγωνομετρικές συναρτήσεις
  - 1880–1890, **Hollerith**, μηχανή με διάτρητες κάρτες για την αυτοματοποίηση των εκλογών

□ Κατασκευή υπολογιστών

- 1920–1930, **Bush**, ηλεκτρική (αναλογική) υπολογιστική μηχανή $\Rightarrow$ διαφορικές εξισώσεις
- ~1940, **Zuse**, ηλεκτρονική (ψηφιακή) υπολογιστική μηχανή $\Rightarrow$ πρόγραμμα και δεδομένα, χωριστά
- 1945–1950, μοντέλο **von Neumann** $\Rightarrow$ πρόγραμμα και δεδομένα, από κοινού
- 1950–σήμερα, ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας των **ηλεκτρονικών υπολογιστών**

□ Κατασκευή υπολογιστών

- ▶ 1952— main frames IBM 650, 7000, 360
- ▶ 1965— mini computers DEC PDP-8
- ▶ 1977— personal computers Apple II
- ▶ 1981 IBM PC
- ▶ 1983, 1984 Apple: Lisa, Macintosh
- ▶ 1985— internet
- ▶ 1990— world wide web
- ▶ 2000— PDA, smartphones, cloud, κ.λπ.

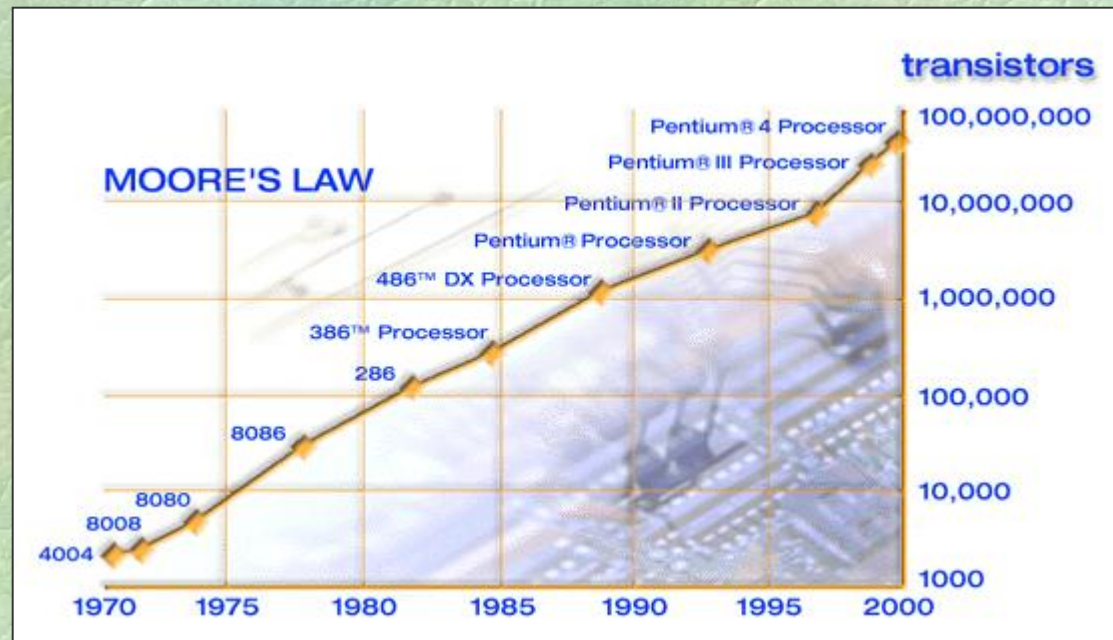
□ Μηχανικοί υπολογιστών

- Tom Watson, IBM, 1945

Ο κόσμος χρειάζεται περίπου 5 υπολογιστές

- Gordon Moore, Intel, 1965

Η πυκνότητα του hardware στα ολοκληρωμένα κυκλώματα διπλασιάζεται κάθε 18 μήνες

© intel. <http://www.intel.com/research/silicon/mooreslaw.htm>

□ Θεμέλια της πληροφορικής

- Μαθηματική λογική
- Αριστοτέλης: συλλογισμοί

$$\frac{A \quad A \rightarrow B}{B} \quad (\textit{modus ponens})$$

- Ευκλείδης: αξιωματική θεωρία
- Αρχές 20ου αιώνα, Hilbert
 $\Rightarrow$ αξίωμα, θεώρημα, τυπική απόδειξη

□ Πρόγραμμα του Leibniz:

θεμελίωση των μαθηματικών

- γλώσσα για όλα τα μαθηματικά
- θεωρία
- συνεπής (consistent) και πλήρης (complete)

$A \wedge \neg A$ αντίφαση

□ Γλώσσα (Boole, De Morgan, Frege, Russel)

- προτασιακός λογισμός $\wedge, \vee, \neg, \rightarrow, \leftrightarrow$
- κατηγορηματικός λογισμός $\forall, \exists$

□ Θεωρία

- Συνολοθεωρία, Cantor, Frege ∈
- Παράδοξο του Russel

$$A = \{ x \mid x \notin x \}$$

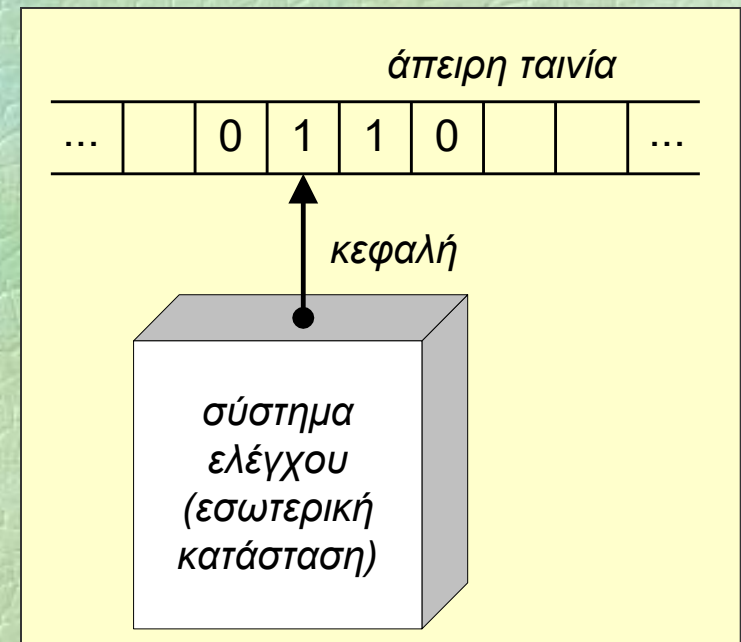
$$\begin{array}{l} A \in A \rightarrow A \notin A \\ A \notin A \rightarrow A \in A \end{array}$$

- Άλλες θεωρίες συνόλων (ZF, κ.λπ.)
- Άλλες θεωρίες για τη θεμελίωση των μαθηματικών (θεωρία συναρτήσεων, κατηγοριών, κ.λπ.)
- 1920–1930, προσπάθειες για απόδειξη συνέπειας

□ Συνέπεια και πληρότητα

- 1931, Gödel, θεώρημα μη πληρότητας
⇒ δεν είναι δυνατόν να κατασκευαστεί συνεπής και πλήρης θεωρία της αριθμητικής
- 1936, Turing,
⇒ μη αποκρίσιμες (undecidable) προτάσεις
⇒ μηχανή Turing, υπολογισιμότητα

□ Μη πληρότητα (incompleteness)

- David Hilbert, 1862-1943

- Kurt Gödel, 1906-1978 (ασιτία)

- Δοξιάδης

  - Incompleteness: a play and a theorem

  - Ο θείος Πέτρος και η εικασία του Goldbach

- Παπαδημητρίου

  - Το χαμόγελο του Turing

- Hoffstader

  - Gödel, Escher, and Bach

- Κλάδοι της πληροφορικής
  - Αλγόριθμοι και δομές δεδομένων
  - Γλώσσες προγραμματισμού
  - Αρχιτεκτονική υπολογιστών και δικτύων
  - Αριθμητικοί και συμβολικοί υπολογισμοί
  - Λειτουργικά συστήματα
  - Μεθοδολογία – τεχνολογία λογισμικού
  - Βάσεις δεδομένων και διαχείριση πληροφοριών
  - Τεχνητή νοημοσύνη και ρομποτική
  - Επικοινωνία ανθρώπου – υπολογιστή

□ Υπολογιστής

- επεξεργαστής
- μνήμη
- συσκευές εισόδου/εξόδου

□ Ιδιότητες

- αυτόματο χωρίς εξυπνάδα
- μεγάλη ταχύτητα
- ακρίβεια στις πράξεις

Γλώσσες προγραμματισμού (i)

□ Γλώσσα μηχανής

0110110 11011011

διεύθυνση εντολή

□ Συμβολική γλώσσα (assembly)

label: add ax, bx

διεύθυνση πράξη δεδομένα

□ Γλώσσες χαμηλού και υψηλού επιπέδου

□ Υλοποίηση γλωσσών προγραμματισμού

- μεταγλωττιστής (compiler)

- διερμηνέας (interpreter)

Γλώσσες προγραμματισμού (ii)

□ Κυριότερες γλώσσες, ιστορικά

1950

1960 FORTRAN, LISP, COBOL, Algol,
BASIC, PL/I

1970

Pascal, **C**,
Smalltalk, Prolog, ML, Logo

1980

C++, Modula-2, Ada, Perl

1990

Java, Python, Ruby, Haskell, PHP

2000

C#, ...

Γλώσσες προγραμματισμού

(iii)

□ Pascal

- Niklaus Wirth (1971)
- Γλώσσα γενικού σκοπού (general purpose)
- Συστηματικός και δομημένος προγραμματισμός

□ C

- Dennis Ritchie (1972)
- Γενικού σκοπού αλλά χαμηλότερου επιπέδου
- Προγραμματισμός συστημάτων

□ C++

- Bjarne Stroustrup (1983)
- Γενικού σκοπού, αντικειμενοστρεφής

pzhelp

Ασκήσεις

(i)

```
#include "pzhelp"
```

```
PROGRAM {  
    WRITELN("hello world");  
}
```

#1

```
#include "pzhelp"
```

```
PROGRAM {  
    WRITELN("hello", "world");  
}
```

```
#include "pzhelp"
```

```
PROGRAM {  
    WRITE("hello "); WRITELN("world");  
}
```

```
#include "pzhelp"
```

```
PROGRAM {  
    WRITE("hello world"); WRITELN();  
}
```


Δυο λόγια για το `#include "pzhelp"`

```
#include <iostream>
using namespace std;
```

```
int main () {
    cout << "hello world" << endl;
}
```

Απλή C++

```
#include "pzhelp"
```

```
PROGRAM {
    WRITELN("hello world");
}
```

C++ & pzhelp

Ασκήσεις

(ii)

```
#include "pzhelp"

void hello() {
    WRITELN("hello world");
}

PROGRAM {
    hello(); hello();
    hello(); hello();
}
```

#2

```
#include "pzhelp"

void hello() {
    WRITELN("hello world");
}

PROGRAM {
    for (int i = 0; i < 20; i++)
        hello();
}
```

#3


```
#include "pzhelp"
const int n = 20;
int i;

void num_hello() {
    WRITELN(i, "hello world");
}

PROGRAM {
    for (i = 1; i <= n; i++)
        num_hello();
}
```

#4


```
#include "pzhelp"

void hello() {
    WRITELN("hello world");
}

PROGRAM {
    WRITELN("Give number of greetings",
            "then press <enter>:");
    int n = READ_INT();
    for (int i = 0; i < n; i++) hello();
}
```



```
#include "pzhelp"

void hello() {
    WRITELN("hello world");
}

PROGRAM {
    WRITE("Give number of greetings",
          "then press <enter>: ");
    int n = READ_INT();
    if (n < 0)
        WRITELN("# is negative");
    else
        for (int i = 0; i < n; i++)
            hello();
}
```


Δομή του προγράμματος

```
#include "pzhelp"
```

```
PROGRAM
```

επικεφαλίδα

```
{
```

```
    REAL r, a;
```

δηλώσεις

```
    WRITE("Give the radius: ");
```

```
    r = READ_REAL();
```

```
    a = 3.1415926 * r * r;
```

```
    WRITELN("The area is:", a);
```

εντολές

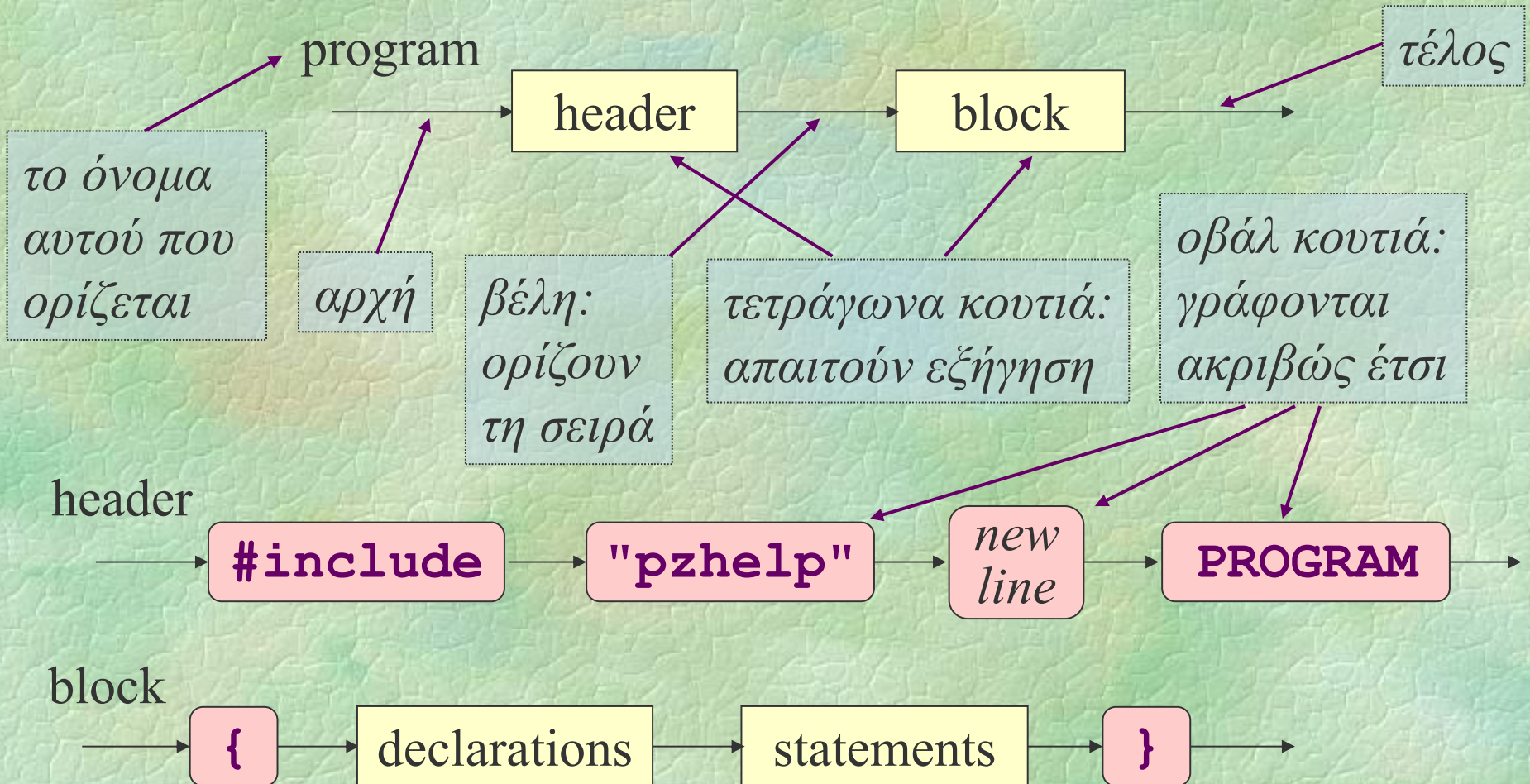
```
}
```

σώμα = block

Συντακτικά διαγράμματα

Περιγράφουν τη **σύνταξη** τμημάτων του προγράμματος

μεταβλητή

?

!

Δηλώσεις μεταβλητών

(i)

- **μεταβλητή**: ένα «κουτί» της μνήμης του υπολογιστή όπου μπορεί να αποθηκευτεί μια πληροφορία (ένα δεδομένο)
- στο τμήμα δηλώσεων ορίζουμε **όλες** τις μεταβλητές που χρησιμοποιεί το πρόγραμμα
- για κάθε μεταβλητή ορίζουμε το **όνομά** της και τον **τύπο** της, δηλαδή το πεδίο των τιμών που μπορεί να πάρει η μεταβλητή

```
int i;
```


Δηλώσεις μεταβλητών

(ii)

□ Απλοί τύποι μεταβλητών

□ int	<i>ακέραιοι αριθμοί</i>	0, 1, -3
□ REAL	<i>πραγματικοί αριθμοί</i>	3.14
□ char	<i>χαρακτήρες</i>	'a'
□ bool	<i>λογικές τιμές</i>	true, false

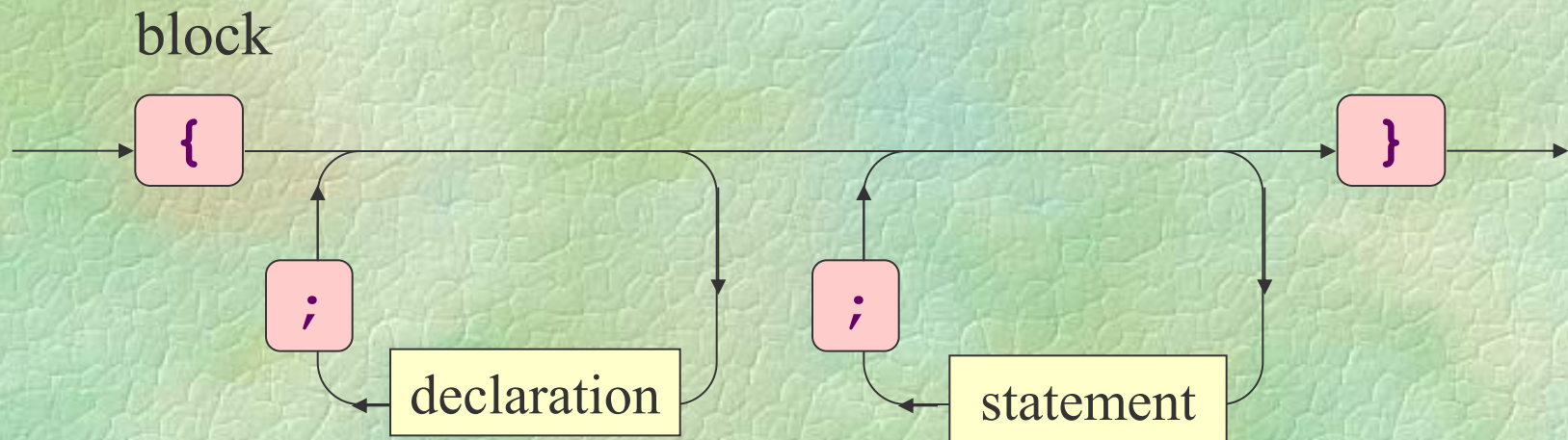
□ Δήλωση περισσότερων μεταβλητών

```
int i, j, k;  
REAL x, y;      char ch;  
bool changed;
```


Συντακτικά διαγράμματα, ξανά

- Αναλυτικότερο συντακτικό διάγραμμα για το σώμα (block)

Σχόλια

- Μίας ή περισσότερων γραμμών

```
REAL x, y; /* οι συντεταγμένες  
            του κέντρου */  
REAL r;    // η ακτίνα
```

- Γράφονται (σχεδόν) παντού και αγνοούνται από τον μεταγλωττιστή
- Βοηθούν στην κατανόηση του κώδικα

Τι σημαίνει ορθό πρόγραμμα (i)

□ Συντακτική ορθότητα

- το πρόγραμμα πρέπει να υπακούει στους συντακτικούς κανόνες της γλώσσας προγραμματισμού

□ Συντακτικά σφάλματα στη C++

- εμφανίζονται όταν δεν ικανοποιούνται τα συντακτικά διαγράμματα
- παράδειγμα:

```
{ PROGRAM } )WRITELN; ("hello world"
```


Τι σημαίνει ορθό πρόγραμμα (ii)

□ Νοηματική ορθότητα

- το πρόγραμμα πρέπει να υπακούει τους νοηματικούς κανόνες της γλώσσας προγραμματισμού

□ Νοηματικά σφάλματα στη C++

- εσφαλμένη χρήση τελεστών
- χρήση μεταβλητών χωρίς δήλωση

```
int n, i;  
n = i + j;
```


Τι σημαίνει ορθό πρόγραμμα (iii)

□ Σημασιολογική ορθότητα

- όταν το πρόγραμμα εκτελείται, πρέπει να κάνει ακριβώς **αυτό που θέλουμε** να κάνει

□ Σημασιολογικά σφάλματα στη C++

- προέρχονται από την κακή σχεδίαση ή την κακή υλοποίηση του προγράμματος
- αυτά τα σφάλματα ονομάζονται συνήθως **bugs** και η διαδικασία εξάλειψής τους **debugging**

$$x1 = (-b + \text{sqr}(b*b-4*a*c)) / (2*a) ;$$

sqrt   *διαίρεση με το μηδέν*

Τι σημαίνει ορθό πρόγραμμα (iv)

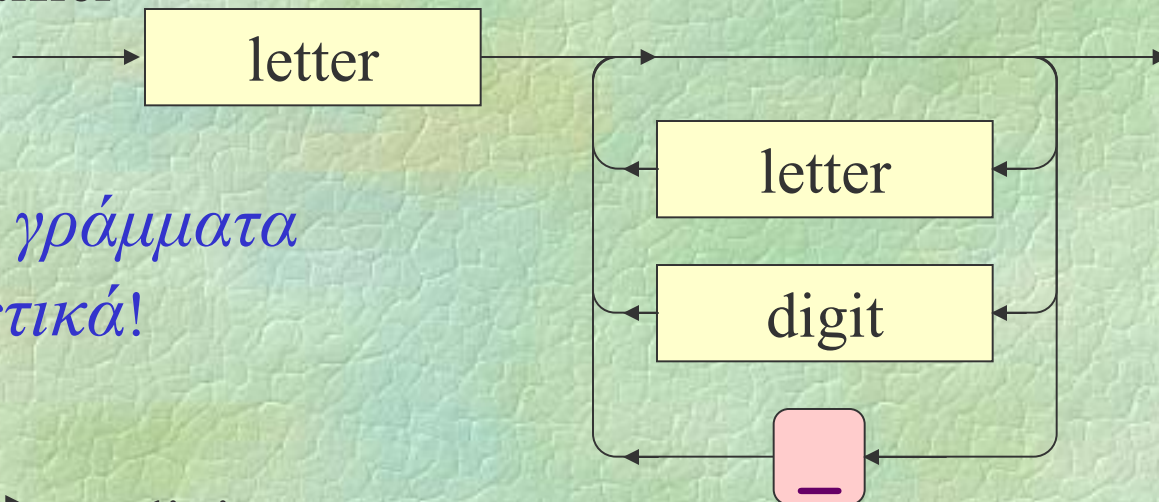

- Ο μεταγλωττιστής μπορεί να εντοπίσει σε ένα πρόγραμμα την ύπαρξη
  - **συντακτικών** σφαλμάτων
  - **νοηματικών** σφαλμάτων
- Τυπώνει κατάλληλα μηνύματα σφάλματος
- Ο προγραμματιστής είναι υπεύθυνος για
  - τη διόρθωση των παραπάνω
  - τον εντοπισμό και τη διόρθωση **σημασιολογικών** σφαλμάτων

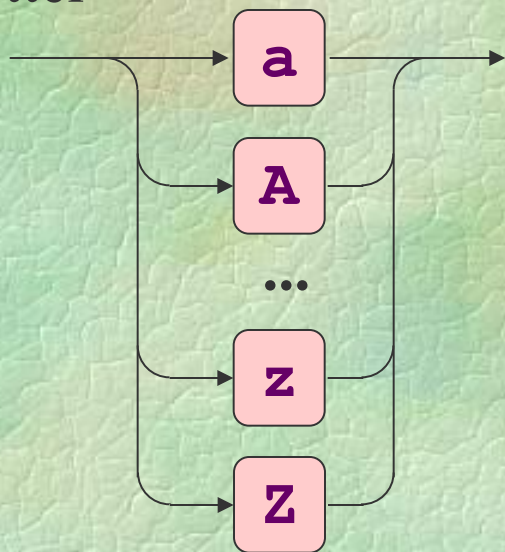
Συντακτικά διαγράμματα, ξανά

identifier

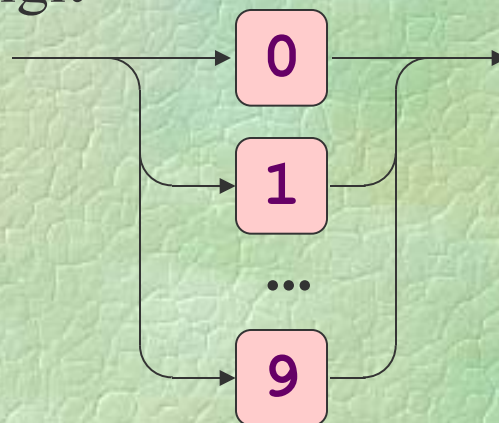

*πεζά και κεφαλαία γράμματα
είναι διαφορετικά!*

letter

digit

Ανάθεση τιμής σε μεταβλητή

□ Παραδείγματα αναθέσεων

```
n = 2;
```

```
pi = 3.14159;
```

```
done = true;
```

```
ch = 'b';
```

```
counter = counter + 1;
```

```
x1 = (-b + sqrt(b*b-4*a*c)) / (2*a) ;
```


Έξοδος στην οθόνη

(i)

□ Έξοδος στην οθόνη

```
WRITELN ("Hello world!");
```

```
WRITELN ("Hello", "world!");
```

□ Έξοδος χωρίς αλλαγή γραμμής

```
WRITE ("Hel");
```

```
WRITELN ("lo", "world!");
```


Έξοδος στην οθόνη

(ii)

□ Έξοδος στην οθόνη

```
x = 6;
```

```
WRITE ("x") ;
```

```
WRITE (" = ") ;
```

```
WRITE (x) ;
```

```
Writeln () ;
```

```
Writeln ("3*x-1 =", 3*x-1) ;
```

```
Writeln ("x* (x+1) =", x* (x+1)) ;
```

$$x = 6$$

$$3*x-1 = 17$$

$$x*(x+1) = 42$$

Έξοδος στην οθόνη

(iii)

□ Έξοδος στην οθόνη

WRITE (4) ;

WRITELN (2) ;

WRITELN (4 , 2) ;

WRITE (6) ;

WRITE (6) ;

WRITELN (6) ;

WRITE (6 , 6) ;

WRITELN (6) ;

42

4 2

666

6 66

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (i)

□ Είσοδος από το πληκτρολόγιο

```
n = READ_INT ( ) ;
```

```
r = READ_REAL ( ) ;
```

```
c = getchar ( ) ;
```

□ Είσοδος από το πληκτρολόγιο και διάβασμα μέχρι το τέλος της γραμμής

```
SKIP_LINE ( ) ;
```


Είσοδος από το πληκτρολόγιο (ii)

```
PROGRAM {  
    REAL r, a;  
  
    WRITE("Give the radius: ");  
    r = READ_REAL();  
    a = 3.1415926 * r * r;  
    WRITELN("The area is:", a);  
}
```


Είσοδος από το πληκτρολόγιο (iii)

```
PROGRAM {  
    WRITE("Give the radius: ");  
    REAL r = READ_REAL();  
    REAL a = 3.1415926 * r * r;  
    WRITELN("The area is:", a);  
}
```

Ταυτόχρονη δήλωση μεταβλητών και
“**αρχικοποίηση**” (initialization)
= ανάθεση για πρώτη φορά

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (iv)

```
PROGRAM {  
    int first = READ_INT();  
    char operation = getchar();  
    int second = READ_INT();  
  
    int result;  
  
    switch (operation) {  
        case '+': result = first + second; break;  
        case '-': result = first - second; break;  
        case '*': result = first * second; break;  
        case '/': result = first / second; break;  
    }  
    WRITELN("The result is:", result);  
}
```


Είσοδος από το πληκτρολόγιο (v)

- Αποθηκευτικός χώρος (buffer)
  - παρεμβάλλεται μεταξύ του πληκτρολογίου και του προγράμματος
  - εκεί αποθηκεύονται **προσωρινά** τα δεδομένα που πληκτρολογεί ο χρήστης μέχρι να διαβαστούν από το πρόγραμμα
  - η εισαγωγή στο buffer γίνεται με το πάτημα του πλήκτρου **enter**
  - αρχικά ο buffer είναι κενός

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (vi)

```
PROGRAM {  
    WRITE("First: ");  
    int first = READ_INT();  
    WRITE("Second: ");  
    int second = READ_INT();  
    WRITELN("Result:", first + second);  
}
```


Είσοδος από το πληκτρολόγιο (vii)

□ Πρώτη εκτέλεση παραδείγματος

First: 3↵

Second: 6↵

Result: 9

□ Δεύτερη εκτέλεση παραδείγματος

First: 3 6↵

Second: **Result:** 9

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (viii)

```
PROGRAM {  
    WRITE("First: ");  
    int first = READ_INT();  
    SKIP_LINE();  
    WRITE("Second: ");  
    int second = READ_INT();  
    WRITELN("Result:", first + second);  
}
```


Είσοδος από το πληκτρολόγιο (ix)

□ Πρώτη εκτέλεση παραδείγματος

First: 3↵

Second: 6↵

Result: 9

□ Δεύτερη εκτέλεση παραδείγματος

First: 3 6↵

Second: 7↵

Result: 10

Αριθμητικές παραστάσεις

(i)

□ Απλές παραστάσεις

- σταθερές και μεταβλητές

□ Απλές πράξεις

- πρόσθεση, αφαίρεση $+$, $-$
- πολλαπλασιασμός $*$
- διαίρεση πραγματικών αριθμών $/$
- πηλίκo ακέραιας διαίρεσης $/$ *προσοχή!*
- υπόλοιπο ακέραιας διαίρεσης $\%$ *modulo*
- πρόσημα $+$, $-$

Αριθμητικές παραστάσεις

(ii)

□ Παραδείγματα

- $1 + 1 \rightarrow 2$ τύπου **int**
- $1.0 + 2.0 \rightarrow 3.0$ τύπου **REAL**
- $1 + 3.0 \rightarrow 4.0$ τύπου **REAL**
- $5 / 2 \rightarrow 2$ ακέραιο πηλίκο
- $5 \% 2 \rightarrow 1$ ακέραιο υπόλοιπο
- $5.0 / 2 \rightarrow 2.5$ διαίρεση **REAL**
- $5.0 \% 2 \rightarrow \text{⚡}$ *απαγορεύεται!*

□ Πραγματική διαίρεση μεταξύ ακεραίων;

► **int** $x=42$, $y=17$; **WRITE** ($1.0 * x$ / y);

Αριθμητικές παραστάσεις

(iii)

□ Προτεραιότητα τελεστών

- π.χ. $5+3*\mathbf{x}-\mathbf{y} \equiv 5+(3*\mathbf{x})-\mathbf{y}$

□ Προσεταιριστικότητα τελεστών

- π.χ. $\mathbf{x}-\mathbf{y}+1 \equiv (\mathbf{x}-\mathbf{y})+1$

□ Σειρά εκτέλεσης των πράξεων

- καθορίζεται **εν μέρει** από την προτεραιότητα και την προσεταιριστικότητα των τελεστών

- γενικά όμως εξαρτάται από την υλοποίηση

- π.χ. $(\mathbf{x}+1)*(\mathbf{y}-1)$

Λογικές παραστάσεις

(i)

□ Συγκρίσεις

- ισότητα, ανισότητα $==, !=$
- μεγαλύτερο, μικρότερο $>, <$
- μεγαλύτερο ή ίσο, μικρότερο ή ίσο $>=, <=$

□ Λογικές πράξεις

- σύζευξη (και) $\&\&$ *and*
- διάζευξη (ή) $||$ *or*
- άρνηση (όχι) $!$ *not*

Λογικές παραστάσεις

(ii)

□ Πίνακες αλήθειας λογικών πράξεων

p	q	p && q
false	false	false
false	true	false
true	false	false
true	true	true

σύζευξη

p	q	p q
false	false	false
false	true	true
true	false	true
true	true	true

διάζευξη

p	! p
false	true
true	false

άρνηση

Προτεραιότητα τελεστών

(i)

Τελεστής	Σημασία	Προσεταιριστικότητα
+ - !	πρόσημα, λογική άρνηση	—
* / %	πολλαπλασιασμός, διαίρεση	αριστερά
+ -	πρόσθεση, αφαίρεση	αριστερά
< <= >= >	σύγκριση	αριστερά
== !=	ισότητα	αριστερά
&&	λογική σύζευξη	αριστερά
	λογική διάζευξη	αριστερά

επάνω: μεγάλη προτεραιότητα

κάτω: μικρή προτεραιότητα

Προτεραιότητα τελεστών

(ii)

□ Προτεραιότητα τελεστών

□ π.χ. $!p \ \&\& \ q \ || \ r$
 $\equiv ((!p) \ \&\& \ q) \ || \ r$

□ π.χ. $x>3 \ \&\& \ ! \ y+z==5$
 $\equiv (x>3) \ \&\& \ (((!y)+z)==5)$

λάθος!

□ π.χ. $x>3 \ \&\& \ ! \ (y+z==5)$
 $\equiv (x>3) \ \&\& \ (! \ ((y+z)==5))$

σωστό

□ Όταν δεν είμαστε σίγουροι, δε βλάπτει να χρησιμοποιούμε επιπλέον παρενθέσεις!

Δομές ελέγχου

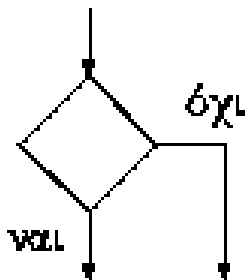
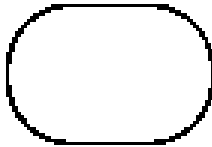

- Τροποποιούν τη **σειρά εκτέλεσης** των εντολών του προγράμματος
- Οι εντολές φυσιολογικά εκτελούνται κατά σειρά από την αρχή μέχρι το τέλος
- Με τις δομές ελέγχου επιτυγχάνεται:
  - **ομαδοποίηση** εντολών
  - εκτέλεση εντολών **υπό συνθήκη**
  - **επανάληψη** εντολών

Λογικά διαγράμματα ροής

(i)

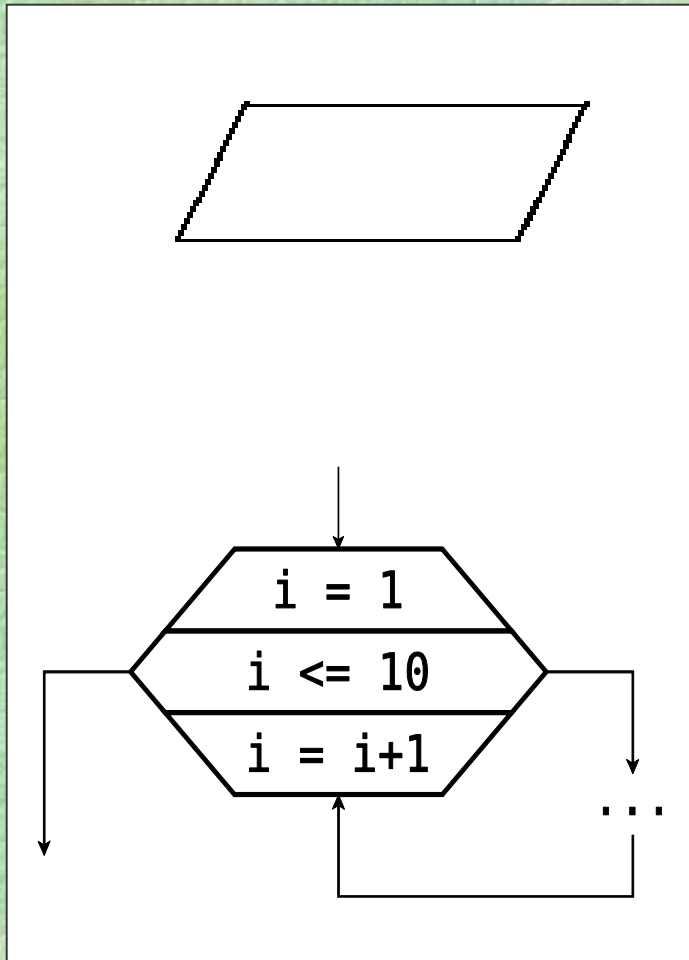

- Αρχή και τέλος
- Ολόκληρες λειτουργίες ή διαδικασίες
- Απλές εντολές
- Έλεγχος συνθήκης

Λογικά διαγράμματα ροής

(ii)

□ Λειτουργία
εισόδου/εξόδου

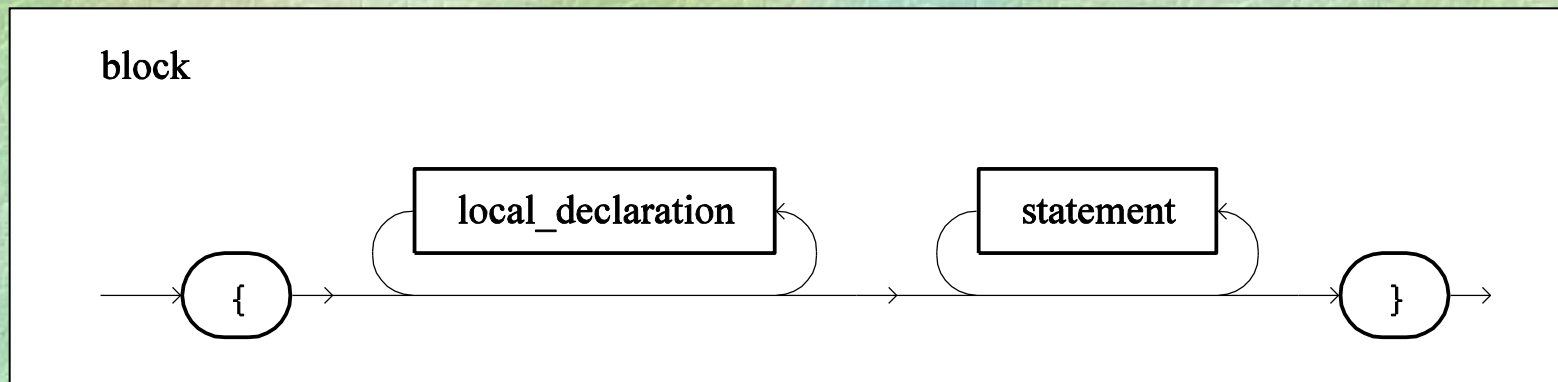
□ Επανάληψη (βρόχος)

Σύνθετη εντολή

(i)

- Ομαδοποίηση πολλών εντολών σε μία
- Χρήσιμη σε συνδυασμό με άλλες δομές
- Συντακτικό διάγραμμα

□ Παραδείγματα

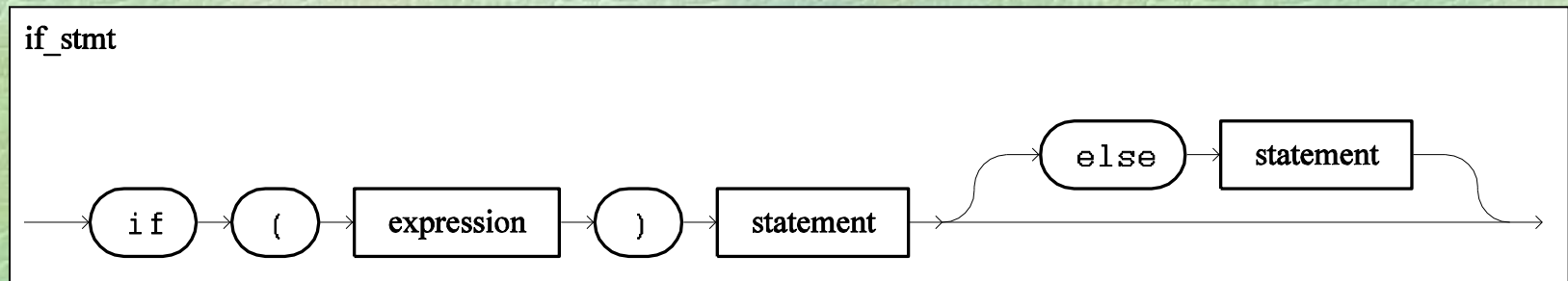
```
{  
    int x=2, y=3, z=3;  
    WRITELN(x, y, z);  
}  
  
{  
    a=2; b=3;  
    {  
        c=3;  
        WRITE(a, b, c);  
    }  
    WRITELN();  
}
```


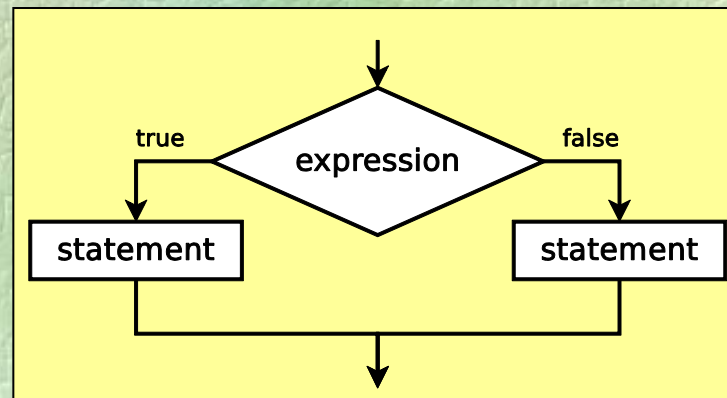
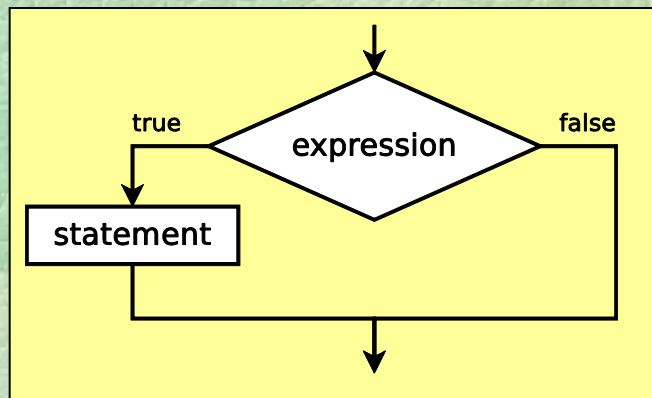
Εντολή if

(i)

- Εκτέλεση εντολών υπό συνθήκη
- Συντακτικό διάγραμμα

- Λογικό διάγραμμα

Εντολή if

(ii)

□ Παραδείγματα

```
if (amount >= x) amount = amount - x;
```

```
if (amount >= 1000000)
    WRITELN("Found a millionaire!");
```

```
if (year > 1900 && year <= 2000)
    WRITE("20ός αιώνας");
```

```
if (x*x + y*y == z*z) {
    WRITELN("Pythagorean:", x, y, z);
    s = (z-x)*(z-y)/2;
    WRITELN("Perfect square:", s);
}
```


□ Παραδείγματα

```
if (year % 4 == 0 &&  
    year % 100 != 0 ||  
    year % 400 == 0 &&  
    year % 4000 != 0)  
    WRITELN("Το έτος", year,  
            "είναι δίσεκτο!");
```


□ Παραδείγματα (συνέχεια)

```
if (x % 2 == 0) WRITELN("άρτιος");  
else  
    WRITELN("περιττός");
```

```
if (x > y) WRITELN("κέρδισα");  
else if (x < y)  
    WRITELN("κέρδισες");  
else WRITELN("ισοπαλία");
```

το παρακάτω είναι ισοδύναμο αλλά χειρότερο:

```
if (x > y) WRITELN("κέρδισα");  
if (x < y) WRITELN("κέρδισες");  
if (x == y) WRITELN("ισοπαλία");
```


Εντολή if

(v)

- Ένα **else** αντιστοιχεί στο πλησιέστερο προηγούμενο **if** που δεν έχει ήδη αντιστοιχιστεί σε άλλο **else**
- Παράδειγμα

```
if (x > 0)
    if (y > 0)
        WRITELN("πρώτο τεταρτημόριο");
    else if (y < 0)
        WRITELN("τέταρτο τεταρτημόριο");
    else
        WRITELN("άξονας των x");
```


Εντολή switch

(i)

- Εκτέλεση υπό συνθήκη για πολλές διαφορετικές περιπτώσεις
- Προσφέρεται π.χ. αντί του:

```
if (month == 1)
    WRITELN("Ιανουάριος");
else if (month == 2)
    WRITELN("Φεβρουάριος");
else if ...
    ...
else if (month == 12)
    WRITELN("Δεκέμβριος");
else
    WRITELN("άκυρος μήνας");
```


Εντολή switch

(ii)

□ Παραδείγματα

```
switch (month) {  
    case 1:  WRITELN ("Ιανουάριος");  
    break;  
    case 2:  WRITELN ("Φεβρουάριος");  
    break;  
    ...  
    case 12: WRITELN ("Δεκέμβριος");  
    break;  
    default: WRITELN ("άκυρος μήνας");  
    break;  
}
```


□ Περισσότερα παραδείγματα

```
switch (month) {  
    case 1: case 3: case 5: case 7:  
    case 8: case 10: case 12:  
        WRITELN("31 days"); break;  
    case 4: case 6: case 9: case 11:  
        WRITELN("30 days"); break;  
    case 2:  
        WRITELN("28 or 29 days"); break;  
}
```


Εντολή switch

(iv)

- Οι μέρες μέχρι την πρωτοχρονιά

Χωρίς **break**

```
r = 0;
switch (month) {
    case 1:  r = r + 31;  // συνεχίζει...
    case 2:  r = r + 28;  // συνεχίζει...
    case 3:  r = r + 31;  // συνεχίζει...
    case 4:  r = r + 30;  // συνεχίζει...
    case 5:  r = r + 31;  // συνεχίζει...
    ...
    case 11: r = r + 30;  // συνεχίζει...
    case 12: r = r + 31;  // συνεχίζει...
}
r = r - day + 1;
WRITELN("Μένουν", r, "μέρες!");
```


Εντολή for

(i)

□ Μαθαίνω να μετράω

```
PROGRAM { // counting
    int i;
    WRITELN ("Look:");
    for (i = 1; i <= 10; i++)
        WRITELN (i);
}
```

Look:

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10

1

Ξεκίνησε τη μεταβλητή **i**
από την τιμή 1

2

Όσο η τιμή της **i**
δεν ξεπερνά το 10

3

Εκτέλεσε
το σώμα

4

Αύξησε κατά 1
την τιμή της **i**

5

Επανάλαβε!

Εντολή for

(ii)

- Μαθαίνω να μετράω

```
PROGRAM { // counting
    WRITELN ("Look:");
    for (int i = 1; i <= 10; i++)
        WRITELN (i);
}
```

- Η μεταβλητή **i** ορίζεται και μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο μέσα στο βρόχο

Εντολή for

(iii)

□ Δυνάμεις του δύο

```
PROGRAM { // powers of two
    int p = 1;
    for (int i = 0; i <= 10; i++) {
        WRITELN(2, "^", i, "=", p);
        p = p * 2;
    }
}
```

2^0	=	1
2^1	=	2
2^2	=	4
2^3	=	8
2^4	=	16
2^5	=	32
2^6	=	64
2^7	=	128
2^8	=	256
2^9	=	512
2^{10}	=	1024

Αναλλοίωτη: $p = 2^i$

Εντολή for

(iv)

□ Παραγοντικό

$$n! = 1 \times 2 \times 3 \times \dots \times n$$

$$0! = 1$$

```
PROGRAM { // factorial
  WRITE("Give n: ");
  int n = READ_INT();
  int p = 1;
  for (int i = 2; i <= n; i++)
    p = p * i;
  WRITELN(n, "! =", p);
}
```

Αναλλοίωτη: $p = i!$

Give n: 1↵

1 ! = 1

Give n: 4↵

4 ! = 24

Give n: 7↵

7 ! = 5040

Give n: 12↵

12 ! = 479001600

Give n: 17↵

17! = -288522240

Υπερχείλιση!

Εντολή for

(v)

□ Βλέπω αστεράκια

```
for (i = 1; i <= 5; i++) {  
    for (j = 1; j <= 10; j++)  
        WRITE ("*");  
    WRITELN ();  
}
```

```
*****  
*****  
*****  
*****  
*****
```

```
for (i = 1; i <= 5; i++) {  
    for (j = 1; j <= 2*i; j++)  
        WRITE ("*");  
    WRITELN ();  
}
```

```
**  
****  
*****  
*****  
*****
```


Εντολή for

(vi)

□ Ντόμινο

- οι αριθμοί πηγαίνουν μέχρι το $n = 6$
- συνολικά 28 κομμάτια
- τι γίνεται για άλλες τιμές του n ;

Εντολή for

(vii)

```
PROGRAM { // domino2
    WRITE("Give n: ");
    int n = READ_INT();
    int count = 0;
    for (int i = 0; i <= n; i++)
        for (int j = i; j <= n; j++) {
            WRITELN(i, j);
            count = count + 1;
        }
    WRITELN("Total", count,
            "pieces.");
}
```

```
Give n: 3↵
0 0
0 1
0 2
0 3
1 1
1 2
1 3
2 2
2 3
3 3
Total 10 pieces.
```


Εντολή for

(viii)

- Ακριβώς $i+1$ κομμάτια έχουν τον αριθμό i ως μεγαλύτερο!

```
PROGRAM { // domino1
  WRITE("Give n: ");
  int n = READ_INT();
  int count = 0;
  for (int i = 0; i <= n;
       i++) {
    WRITELN(i+1, "with largest", i);
    count = count + i + 1;
  }
  WRITELN("Total", count, "pieces.");
}
```

```
Give n: 6↵
1 with largest 0
2 with largest 1
3 with largest 2
4 with largest 3
5 with largest 4
6 with largest 5
7 with largest 6
Total 28 pieces.
```


Εντολή for

(ix)

□ Λίγα μαθηματικά δε βλέπουν...

$$count = \sum_{i=0}^n (i+1) = \sum_{i=1}^{n+1} i = \frac{(n+1)(n+2)}{2}$$

```
PROGRAM { // domino0
    WRITE("Give n: ");
    int n = READ_INT();
    int count = (n+2)*(n+1)/2;
    WRITELN("Total", count, "pieces.");
}
```

Give n: 6↵
Total 28 pieces.

Give n: 17↵
Total 171 pieces.

Give n: 42↵
Total 946 pieces.

Εντολή for

(x)

- Υπολογίζουμε το ίδιο με 3 διαφορετικούς τρόπους

$$count = \sum_{i=0}^n \sum_{j=i}^n 1 = \sum_{i=0}^n (i+1) = \frac{(n+1)(n+2)}{2}$$

domino2   **domino1**   **domino0**

- Πόσες αριθμητικές πράξεις κάνουν;
  - **domino2**: $(n+1)(n+2)/2$ προσθέσεις $O(n^2)$
  - **domino1**: $2(n+1)$ προσθέσεις $O(n)$
  - **domino0**: 2 προσθέσεις, 1 πολλαπλασιασμός $O(1)$
- Καλύτερο (γρηγορότερο) πρόγραμμα:
αυτό με τη μικρότερη δυνατή πολυπλοκότητα!
- Πόσο σκέφτομαι εγώ / Πόσο «σκέφτεται» ο Η/Υ !

□ Παραλλαγές: αύξηση και μείωση

- **for** (**i** = **lower**; **i** <= **upper**; **i**++)
αν **lower** ≤ **upper**, θα γίνουν **upper** − **lower** + 1
επαναλήψεις, αλλιώς καμία
- **for** (**i** = **upper**; **i** >= **lower**; **i**--)
αν **lower** ≤ **upper**, θα γίνουν **upper** − **lower** + 1
επαναλήψεις, αλλιώς καμία

□ Παραλλαγές: αύξηση και μείωση με βήμα

□ **for** (**i** = 1; **i** <= 20; **i** += 3)

i παίρνει τις τιμές: 1, 4, 7, 10, 13, 16, 19

□ **for** (**i** = 100; **i** >= 50; **i** -= 5)

i παίρνει τις τιμές: 100, 95, 90, 85, ..., 60, 55, 50

- Ειδικές περιπτώσεις: μία φορά

```
for (i = 10; i <= 10; i++)
```

```
for (i = 10; i >= 10; i--)
```

- Ειδικές περιπτώσεις: καμία φορά

```
for (i = 12; i <= 10; i++)
```

```
for (i = 10; i >= 12; i--)
```


❑ Κακή ιδέα #1:

❑ Να αλλάζουμε τη μεταβλητή ελέγχου (π.χ. με ανάθεση) μέσα στο σώμα του βρόχου

```
► for (i = 1; i <= 10; i++) {  
►     if (i > 5) i = 20;  
►     WRITELN(i) ;  
► }
```

❑ Δεν απαγορεύεται, κάνει όμως δύσκολη την κατανόηση των βρόχων!

for: συγκεκριμένο, εκ των προτέρων γνωστό πλήθος επαναλήψεων!

□ Κακή ιδέα #2:

□ Να αλλάζουμε το (άνω ή κάτω) όριο (π.χ. με ανάθεση) μέσα στο σώμα του βρόχου

```
▶ n = 10;  
▶ for (i = 1; i <= n; i++) {  
▶     n--; // ή χειρότερα  
▶     n++;  
▶     WRITELN(i);  
▶ }
```

□ Ούτε αυτό απαγορεύεται, κάνει όμως δύσκολη την κατανόηση των βρόχων!

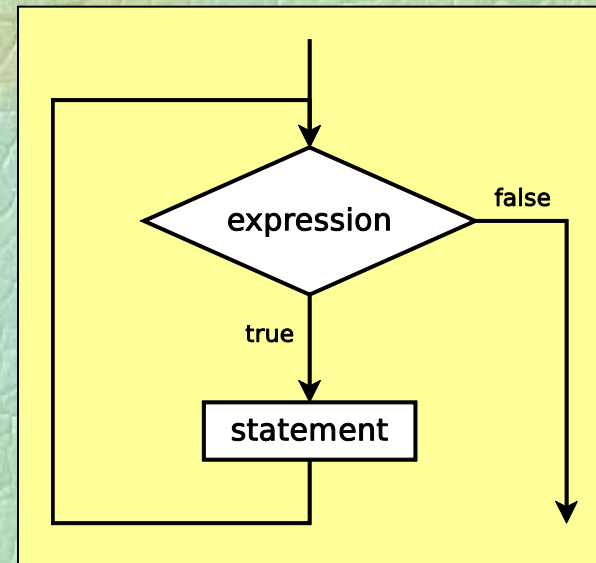
for: συγκεκριμένο, εκ των προτέρων γνωστό πλήθος επαναλήψεων!

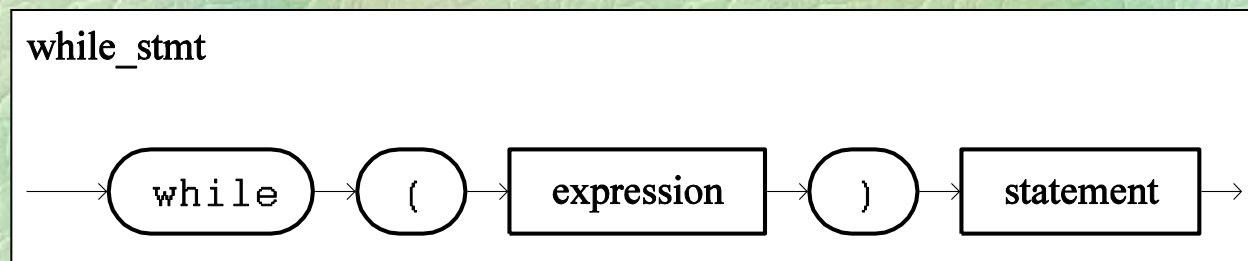
Εντολή while

(i)

- Βρόχος όσο ικανοποιείται μια συνθήκη
- Λογικό διάγραμμα

- Συντακτικό διάγραμμα

Εντολή while

(ii)

- Ο αριθμός επαναλήψεων γενικά δεν είναι γνωστός εκ των προτέρων
- Αν η συνθήκη είναι αρχικά ψευδής, ο βρόχος τερματίζεται χωρίς να εκτελεστεί το σώμα
- Η ροή ελέγχου μπορεί να μεταβληθεί με τις εντολές **break** και **continue**

Εντολή while

(iii)

□ Δυνάμεις του δύο, ξανά

```
PROGRAM { // more powers of two
    int p = 1, i = 0;
    while (p <= 100000000) {
        WRITELN(2, "^", i,
                "=", p);
        p = p * 2;
        i = i + 1;
    }
}
```

Αναλλοίωτη: $p = 2^i$

$$2^0 = 1$$

$$2^1 = 2$$

$$2^2 = 4$$

$$2^3 = 8$$

...

$$2^{22} = 4194304$$

$$2^{23} = 8388608$$

Εντολή while

(iv)

□ Άπειρος βρόχος

```
PROGRAM { // line punishment  
    while (true)  
        WRITELN("I must not tell lies");  
}
```

```
I must not tell lies  
I must not tell lies  
I must not tell lies  
...
```

Break

Διακόπτουμε ένα πρόγραμμα με **Ctrl+C** ή **Ctrl+Break**

Εντολή while

(v)

□ Άπειρος βρόχος, λιγότερο προφανής

```
PROGRAM {  
    // another_infinite_loop  
    int x = 17;  
    while (x > 0)  
        x = (x + 42) % 2024;  
}
```

*Αναλλοίωτη: το x είναι θετικός και
περιττός ακέραιος*

x
17
59
101
143
185
...
1991
9
51
93
...

Εντολή while

(vi)

□ Πρώτοι αριθμοί

```
PROGRAM { // primes
  WRITELN(2);
  for (int p = 3; p < 1000;
      p += 2) {
    int t = 3;
    while (p % t != 0)
      t = t + 2;
    if (p == t) WRITELN(p);
  }
}
```

<u>Output</u>	p	t
2	3	3
3	5	3
5		5
7	7	3
11		5
...		7
997	9	3
	11	3
		5
		7
	...	...
	997	997
	999	3

*Αναλλοίωτη του **while**: το p δε διαιρείται
με κανέναν αριθμό ≥ 2 και $\leq t$*

Εντολή while

(vii)

- Μέγιστος κοινός διαιρέτης των a και b , ένας απλός αλγόριθμος

```
z = min(a, b) ;  
while (a % z != 0 || b % z != 0)  
    z = z - 1 ;  
WRITELN(z) ;
```

Αναλλοίωτη: δεν υπάρχει αριθμός $w > z$ που να διαιρεί και τον a και τον b

Πολυπλοκότητα: $O(\min(a, b))$

Εντολή while

(viii)

- Μέγιστος κοινός διαιρέτης των a και b , αλγόριθμος με αφαιρέσεις

- Ιδέα 1: αν $a > b$ τότε $\gcd(a, b) = \gcd(a-b, b)$

```
while (a > 0 && b > 0)
    if (a > b) a = a - b; else b = b - a;
WRITELN (a+b) ;
```

- Στη χειρότερη περίπτωση, η πολυπλοκότητα είναι τώρα $O(\max(a, b))$
  - Σε «τυπικές» περιπτώσεις όμως, αυτός ο αλγόριθμος είναι καλύτερος του προηγούμενου

- Μέγιστος κοινός διαιρέτης των a και b , αλγόριθμος του Ευκλείδη
  - Ιδέα 2: αν $a > b$ τότε $\text{gcd}(a, b) = \text{gcd}(a \bmod b, b)$

```
while (a > 0 && b > 0)
    if (a > b) a = a % b; else b = b % a;
WRITELN (a+b) ;
```

- $\text{gcd}(54, 16) = \text{gcd}(6, 16) = \text{gcd}(6, 4) = \text{gcd}(2, 4) = \text{gcd}(2, 0) = 2$
- $\text{gcd}(282, 18) = \text{gcd}(12, 18) = \text{gcd}(12, 6) = \text{gcd}(0, 6) = 6$
- Πολυπλοκότητα: $O(\log(a+b))$

Εντολή while

(x)

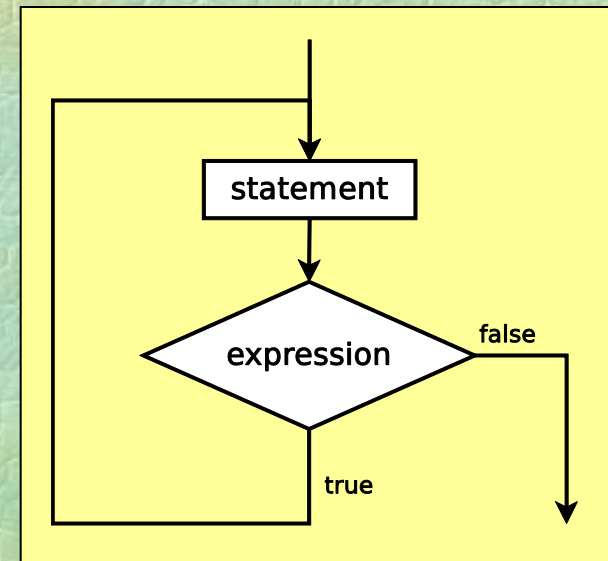
```
PROGRAM { // gcd
    WRITE("Give a: ");
    int a = READ_INT();
    WRITE("Give  $\bar{b}$ : ");
    int b = READ_INT();
    WRITE("gcd(", a, ", ", b, ") =");
    a = abs(a); b = abs(b);
    while (a > 0 && b > 0)
        if (a > b) a = a % b; else b = b % a;
    WRITELN(a+b);
}
```


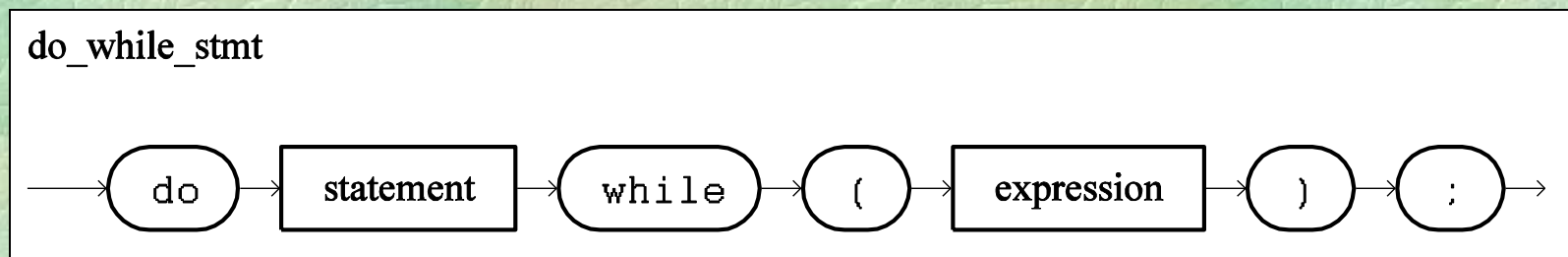
Εντολή do ... while

(i)

- Βρόχος με τη συνθήκη να αποτιμάται στο τέλος κάθε επανάληψης
- Λογικό διάγραμμα

- Συντακτικό διάγραμμα

Εντολή do ... while

(ii)

- Ο έλεγχος της συνθήκης γίνεται στο τέλος κάθε επανάληψης (και όχι στην αρχή)
- Το σώμα του βρόχου εκτελείται τουλάχιστον μία φορά
- Ο αριθμός επαναλήψεων γενικά δεν είναι γνωστός εκ των προτέρων
- Η ροή ελέγχου μπορεί να μεταβληθεί με τις εντολές **break** και **continue**

Εντολή do ... while

(iii)

□ Αριθμοί Fibonacci

$$F_0 = 0, \quad F_1 = 1$$

$$F_{n+2} = F_n + F_{n+1}, \quad \forall n \in \mathbf{N}$$

0, 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, 89, 144,
233, 377, 610, 987, 1597, 2584, 4181, ...

□ Πρόβλημα: ποιος είναι ο μεγαλύτερος αριθμός Fibonacci που δεν υπερβαίνει το n ;

$$F_k \leq n \quad \text{και} \quad F_{k+1} > n$$

□ NB: Η ακολουθία Fibonacci είναι αύξουσα

Εντολή do ... while

(iv)

```
PROGRAM { // fibonacci
  WRITE("Give n: ");
  int n = READ_INT();
  if (n <= 1) WRITELN(n);
  else {
    int prev = 0, curr = 1;
    do {
      int next = curr + prev;
      prev = curr;
      curr = next;
    } while (curr <= n);
    WRITELN(prev);
  }
}
```

Give n: 20↓
13
Give n: 100↓
89
Give n: 987↓
987

Αναλλοίωτη;

Εντολή do ... while

(v)

```
PROGRAM { // bigsum
  do {
    int sum = 0;
    char symbol;
    do {
      int number = READ_INT();
      sum = sum + number;
      do symbol = getchar();
      while (symbol != '+' &&
             symbol != '=');
    } while (symbol == '+');
    WRITELN(sum);
  } while (true);
}
```

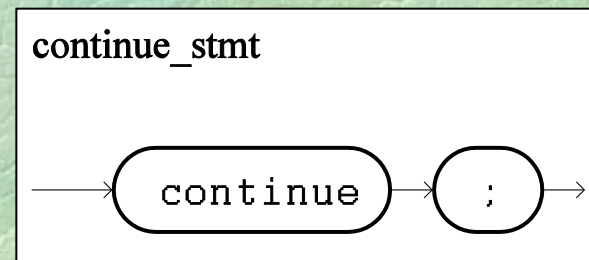
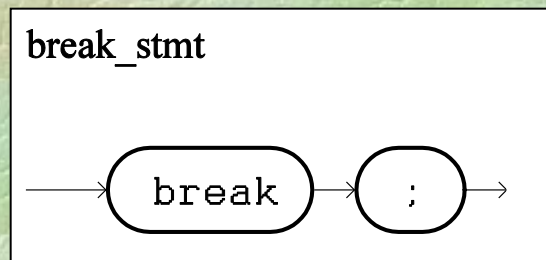
8+↵
9=↵
17
6+↵
3+↵
12+↵
21=↵
42

Break

Εντολές break και continue (i)

- Η **break** προκαλεί τον άμεσο (πρόωρο) τερματισμό ενός βρόχου
- Η **continue** προχωράει αμέσως στην επόμενη επανάληψη ενός βρόχου

Εντολές break και continue

(ii)

□ Η ατυχής εικασία...

Ένας φίλος μας μαθηματικός ισχυρίζεται ότι για κάθε πρώτο αριθμό p ισχύει:

$$(17p) \bmod 4217 \neq 42$$

□ Θα προσπαθήσουμε να βρούμε αντιπαράδειγμα!

□ Δηλαδή έναν πρώτο αριθμό p τέτοιον ώστε $(17p) \bmod 4217 = 42$

Εντολές break και continue

(iii)

- Θα τροποποιήσουμε το πρόγραμμα υπολογισμού των πρώτων αριθμών

```
PROGRAM { // primes
    WRITELN(2);
    for (int p = 3; p < 1000; p += 2) {
        int t = 3;
        while (p % t != 0) t = t + 2;
        if (p == t) WRITELN(p);
    }
}
```


Εντολές break και continue

(iv)

```
PROGRAM { // prime_conj
  for (int p = 3; p < 1000000;
      p += 2) {
    int t = 3;
    while (p % t != 0) t = t+2;
    if (p != t) continue;
    if ((17 * p) % 4217 == 42) {
      WRITELN("Counterexample:", p);
      break;
    }
  }
}
```

Counterexample: 95009

αν το p δεν
είναι πρώτος,
προχώρησε
στο επόμενο p

μόλις βρεις
αντιπαράδειγμα
σταμάτησε

$$17 \times 95,009 = 1,615,153 = 383 \times 4217 + 42$$

Κενή εντολή

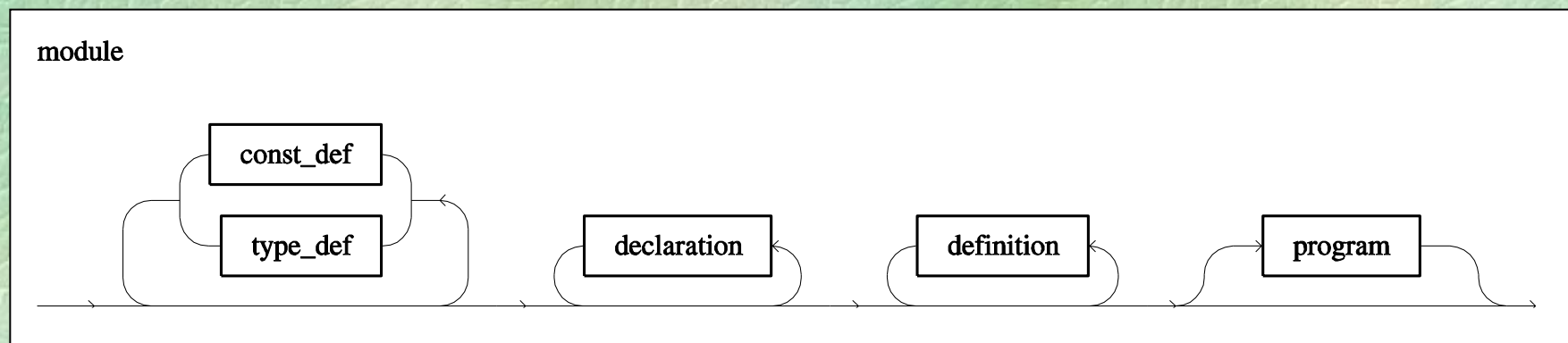
- Συμβολίζεται με ένα semicolon
- Δεν κάνει τίποτα όταν εκτελείται
- Παράδειγμα

```
if (x > 4) {  
    y = 1;  
    x = x-5;  
    ;           // κενή εντολή  
}
```


Δομή του προγράμματος, ξανά

- Μονάδα κώδικα **module**
  - βρίσκεται σε ξεχωριστό αρχείο προγράμματος
- Αποτελείται από:
  - δηλώσεις σταθερών και τύπων
  - δηλώσεις και ορισμούς υποπρογραμμάτων
  - τον ορισμό ενός (απλού) προγράμματος

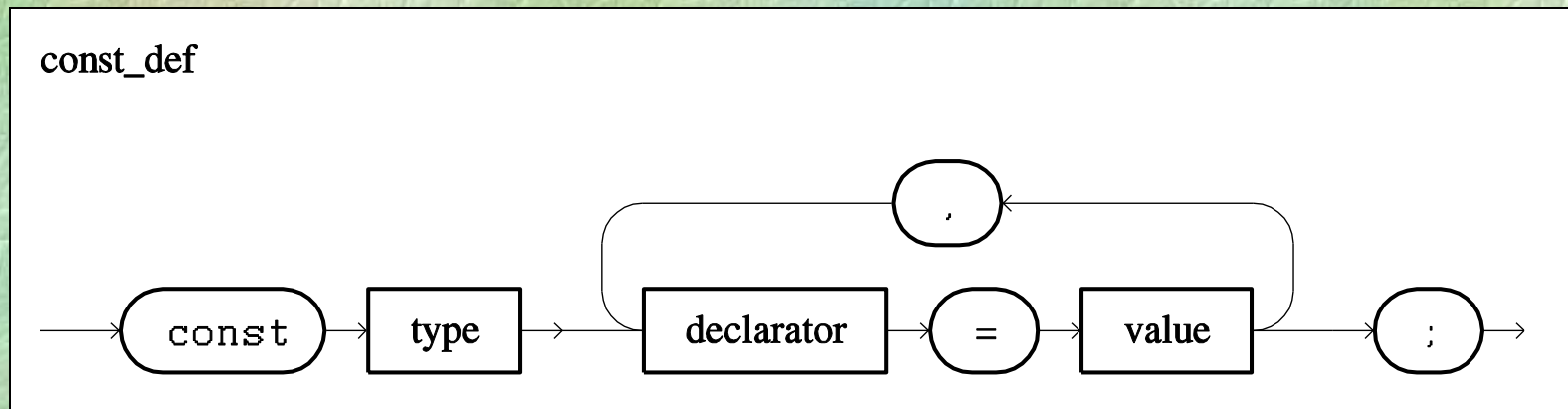

Σταθερές

(i)

- Σαν μεταβλητές, αλλά:
  - προηγείται η λέξη-κλειδί **const**
  - υποχρεωτική αρχικοποίηση
  - απαγορεύεται η ανάθεση

□ Παραδείγματα

```
const int N = 100000;
```

```
const REAL pi = 3.1415926535,  
           e  = 2.7182818284;
```

```
const char SPACE = ' ';
```

□ Χρήση αντί των σταθερών εκφράσεων

□ π.χ. **for** (**int** i=0; i<N; i++) ...

□ Προκαθορισμένες σταθερές

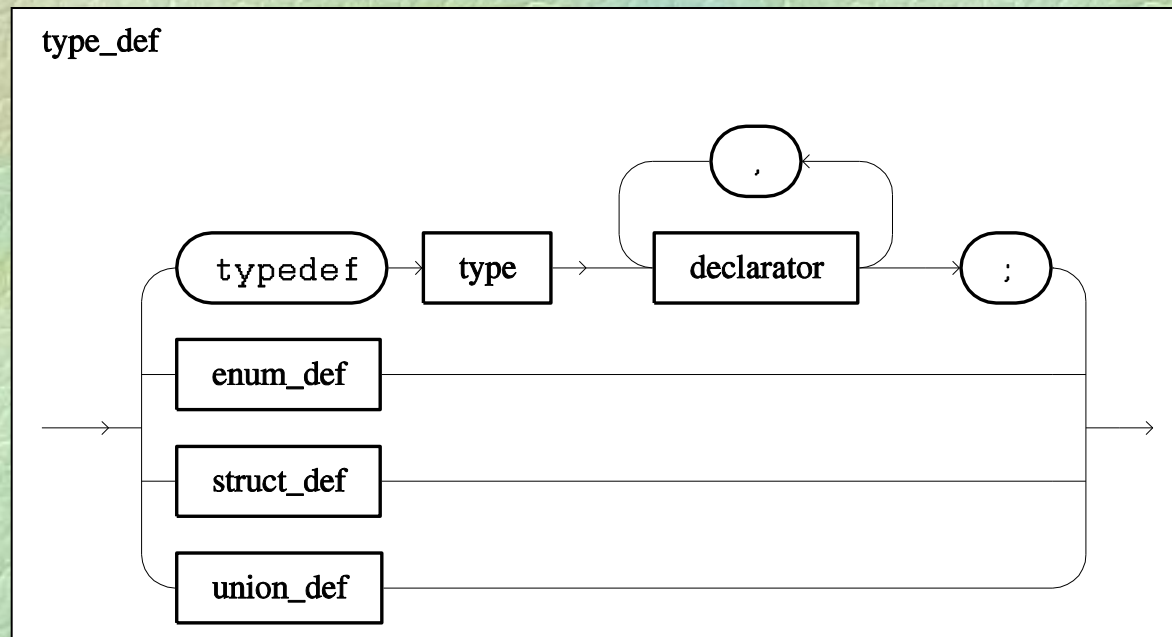
□ π.χ. **INT_MIN**, **INT_MAX**

Συνώνυμα τύπων

(i)

- Σαν δηλώσεις μεταβλητών, αλλά:
  - προηγείται η λέξη-κλειδί **typedef**
  - όχι αρχικοποίηση
  - δηλώνουν ονόματα τύπων, όχι μεταβλητών

Συνώνυμα τύπων

(ii)

□ Παραδείγματα

```
typedef int number;
```

```
typedef bool bit;
```

```
typedef REAL real;
```

□ Χρήση αντί των τύπων

```
number n;
```

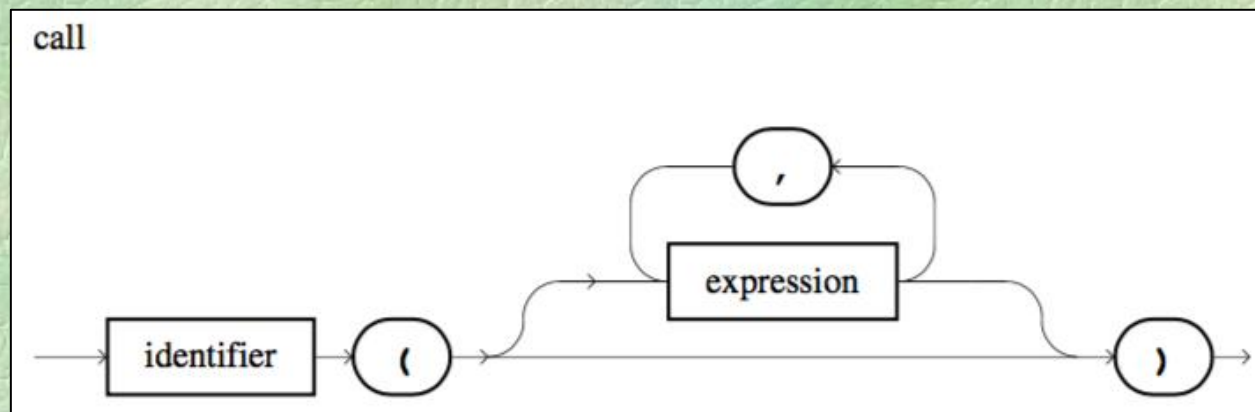
```
bit b;    real r;
```

□ Προκαθορισμένοι τύποι

□ π.χ. **int, REAL, bool, char**

- Ορίζονται στο τμήμα δηλώσεων
- Κάθε ορισμός διαδικασίας περιέχει:
  - την επικεφαλίδα της
  - το σώμα της
- Καλούνται με αναγραφή του ονόματός τους και απαρίθμηση των παραμέτρων

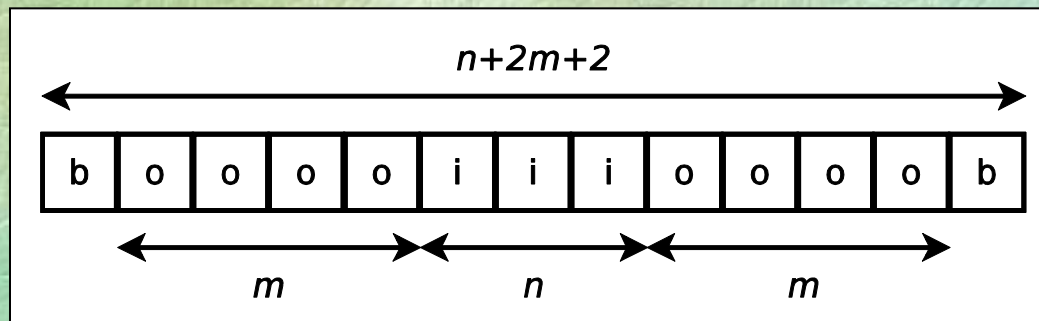

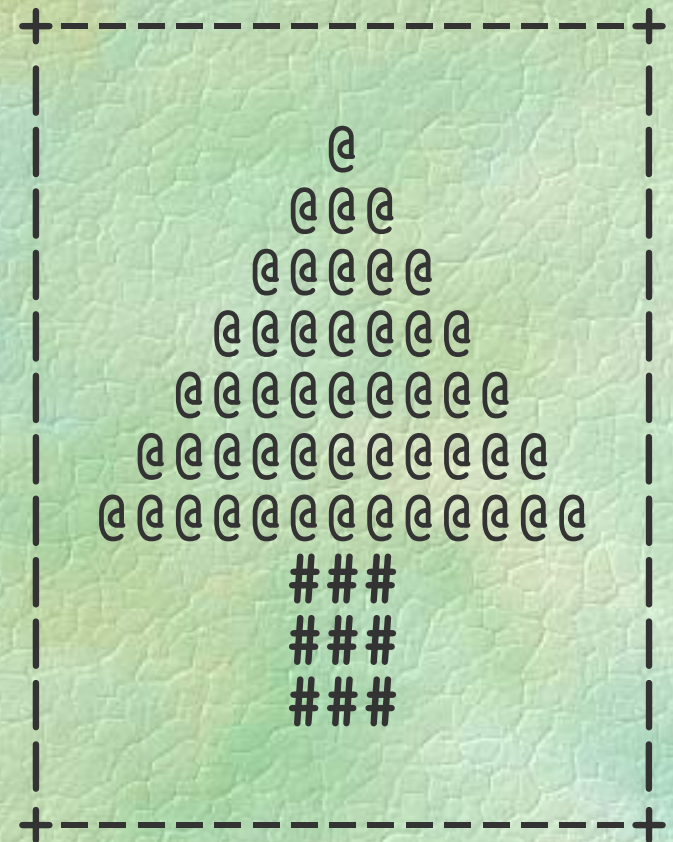
- **Τυπικές (formal)** παράμετροι ενός υποπρογράμματος είναι αυτές που ορίζονται στην επικεφαλίδα του
- **Πραγματικές (actual)** παράμετροι ενός υποπρογράμματος είναι αυτές που δίνονται κατά την κλήση του
- Σε κάθε κλήση, οι πραγματικές παράμετροι πρέπει να αντιστοιχούν μία προς μία στη σειρά και στον τύπο με τις τυπικές

- Χριστουγεννιάτικη καρτ ποστάλ
- Κάθε γραμμή έχει τη μορφή:

- **b, i, o** : άκρα, μέσο και υπόλοιπο γραμμής
- **n, m** : διαστάσεις

Διαδικασίες

(v)

```
void line (char border, int n, char inside,  
           int m, char outside)
```

```
{
```

```
int i;
```

τοπική μεταβλητή

```
WRITE (border); // αριστερό πλαίσιο  
for (i=0; i<m; i++) WRITE (outside);  
for (i=0; i<n; i++) WRITE (inside);  
for (i=0; i<m; i++) WRITE (outside);  
WRITELN (border); // δεξιό πλαίσιο
```

```
}
```

όνομα διαδικασίας

*εμβέλεια
του i*

*τυπικές
παράμετροι*

Διαδικασίες

(vi)

```
void line (char border, int n, char inside,  
           int m, char outside)  
{ ... }
```

πραγματικές
παράμετροι

```
PROGRAM { // tree_postcard  
    int i;  
    line ('+', 15, '-', 0, ' '); // πάνω πλαίσιο  
    line ('|', 15, ' ', 0, ' ');  
    for (i=1; i<=13; i+=2)  
        line ('|', i, '@', (15-i)/2, ' ');  
    for (i=1; i<=3; i++)  
        line ('|', 3, '#', 6, ' ');  
    line ('|', 15, ' ', 0, ' ');  
    line ('+', 15, '-', 0, ' '); // κάτω πλαίσιο  
}
```


- **Τυπικές (formal)** παράμετροι ενός υποπρογράμματος είναι αυτές που ορίζονται στην επικεφαλίδα του
- **Πραγματικές (actual)** παράμετροι ενός υποπρογράμματος είναι αυτές που δίνονται κατά την κλήση του
- Σε κάθε κλήση, οι πραγματικές παράμετροι πρέπει να αντιστοιχούν μία προς μία στη σειρά και στον τύπο με τις τυπικές

Διαδικασίες

(v)

```
void line (char border, int n, char inside,  
           int m, char outside)
```

```
{
```

```
int i;
```

τοπική μεταβλητή

```
WRITE (border); // αριστερό πλαίσιο  
for (i=0; i<m; i++) WRITE (outside);  
for (i=0; i<n; i++) WRITE (inside);  
for (i=0; i<m; i++) WRITE (outside);  
WRITELN (border); // δεξιό πλαίσιο
```

```
}
```

όνομα διαδικασίας

*εμβέλεια
του i*

*τυπικές
παράμετροι*

- **Εμβέλεια** ενός ονόματος (π.χ. μεταβλητής) είναι το τμήμα του προγράμματος όπου επιτρέπεται η χρήση του
- **Τοπικά (local)** ονόματα είναι αυτά που δηλώνονται σε ένα υποπρόγραμμα
- **Γενικά (global)** ονόματα είναι αυτά που δηλώνονται έξω από υποπρογράμματα και έχουν εμβέλεια σε ολόκληρο το module

- Σύγκρουση ονομάτων
  - όταν μία παράμετρος ή τοπική μεταβλητή έχει ένα όνομα που χρησιμοποιείται ήδη σε εξωτερικότερη εμβέλεια
  - το όνομα στο εσωτερικότερο block **κρύβει** αυτό στο εξωτερικότερο block
- Εκτέλεση με το χέρι
- Trace tables


```
int a, b, c;
```

```
void p42 (int y, int b) {  
    int c = 42;  WRITELN(a, b, c, y);  
    a = a + b; c = c + 1; b = c + b; y = y-1;  
    WRITELN(a, b, c, y);  
}
```

```
void p17 (int a, int x) {  
    int b = 17; WRITELN(a, b, c, x);  
    p42(b, x);  WRITELN(a, b, c, x);  
}
```

```
PROGRAM {  // proc_example  
    a = 1; b = 2; c = 3; p17(b, c); p42(c, a);  
}
```


Διαδικασίες

(ix)

Global	a	b	c
	1	2	3
	4		
	8		
p17	a	x	b
	2	3	17
p42	y	b	c
	17	3	42
	16	46	43
p42	y	b	c
	3	4	42
	2	47	43

Output
2 17 3 3
1 3 42 17
4 46 43 16
2 17 3 3
4 4 42 3
8 47 43 2


```
int a, b, c;
```

```
PROGRAM { // proc_example
```

```
    a = 1; b = 2; c = 3; p17(b, c); p42(c, a);
}
```

Global	a	b	c
	1	2	3
	4		
	8		

p17	a	x	b
	2	3	17

p42	y	b	c
	17	3	42
	16	46	43

p42	y	b	c
	3	4	42
	2	47	43

```
void p17 (int a, int x) {
    int b = 17;
    WRITELN(a, b, c, x);
    p42(b, x);
    WRITELN(a, b, c, x);
}
```

```
void p42 (int y, int b) {
    int c = 42;
    WRITELN(a, b, c, y);
    a = a + b;
    c = c + 1;
    b = c + b;
    y = y-1;
    WRITELN(a, b, c, y);
}
```

Output

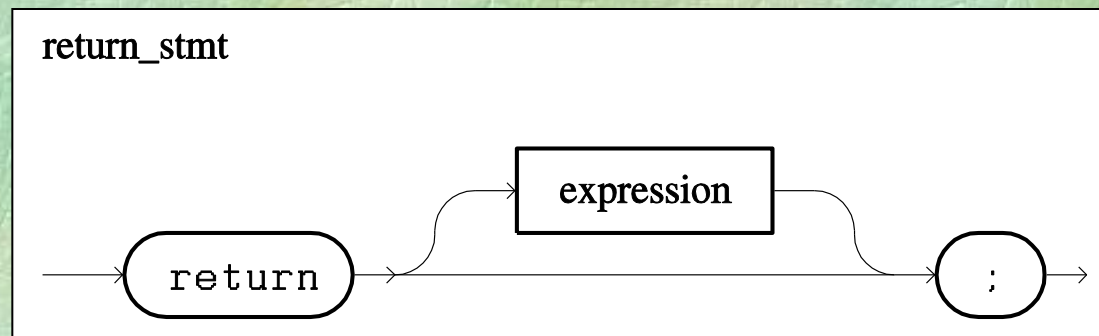
```
2 17 3 3
1 3 42 17
4 46 43 16
2 17 3 3
4 4 42 3
8 47 43 2
```


Συναρτήσεις

(i)

- Όπως οι διαδικασίες, αλλά επιστρέφουν μια τιμή ως **αποτέλεσμα**
- Δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εντολές αλλά μόνο σε παραστάσεις
- Επιστροφή αποτελέσματος με την εντολή **return** (και χωρίς παράσταση, για διαδικασίες)

Συναρτήσεις

(ii)

```
int gcd (int a, int b) {  
    a = abs(a); b = abs(b);  
    while (a > 0 && b > 0)  
        if (a > b) a = a % b;  
        else      b = b % a;  
    return a+b;  
}
```

```
PROGRAM { // gcd_func  
    int x, y;  
  
    WRITE("Give x: "); x = READ_INT();  
    WRITE("Give y: "); y = READ_INT();  
    WRITELN("gcd is:", gcd(x, y));  
}
```


Δομημένος προγραμματισμός

- **Ιδέα:** κάθε ανεξάρτητη λειτουργία του προγράμματος πρέπει να αντιστοιχεί σε ανεξάρτητο υποπρόγραμμα
- Πλεονεκτήματα
  - Ευκολότερη ανάπτυξη προγραμμάτων («διαίρει και βασίλευε»)
  - Ευκολότερη ανίχνευση σφαλμάτων
  - Επαναχρησιμοποίηση έτοιμων υποπρογραμμάτων

Βαθμιαία συγκεκριμενοποίηση

- Περιγραφή επίλυσης προβλήματος
  - Εισαγωγή και αποθήκευση δεδομένων
    - τρόπος εισαγωγής δεδομένων
    - έλεγχος ορθότητας δεδομένων
  - Αλγόριθμος επεξεργασίας
    - περιγραφή του αλγορίθμου
    - κωδικοποίηση στη γλώσσα προγραμματισμού
  - Παρουσίαση αποτελεσμάτων
    - τρόπος και μορφή παρουσίασης αποτελεσμάτων

Παρουσίαση και συντήρηση (i)

□ Ποιοτικά χαρακτηριστικά προγραμμάτων

□ Αναγνωσιμότητα

- απλότητα
- κατάλληλη επιλογή ονομάτων, π.χ.

`monthly_income`   `incomeBeforeTaxes`

- στοίχιση
- σχόλια

□ Φιλικότητα προς το χρήστη

- Τεκμηρίωση
- Συντήρηση
- Ενημέρωση

Παρουσίαση και συντήρηση (ii)

□ Στοιχείωση

- Πρόγραμμα και υποπρογράμματα

PROGRAM {	int f(int x) {
δηλώσεις	δηλώσεις
εντολές	εντολές
}	}

- Απλές εντολές

if (...) εντολή	while (...) εντολή
else εντολή	
	for (...) εντολή

Παρουσίαση και συντήρηση (iii)

□ Στοίχιση (συνέχεια)

□ Σύνθετες εντολές

if (...) { εντολές }	while (...) { εντολές }	for (...) { εντολές }
else { εντολές }	do { εντολές } while (...);	

Παρουσίαση και συντήρηση (iv)

- Στοίχιση (συνέχεια)
  - Σύνθετες εντολές (συνέχεια)

```
switch (...) {  
    case τιμή1 : εντολές1  
    case τιμή2 : εντολές2  
    . . .  
    case τιμήn : εντολέςn  
    default : εντολέςn+1  
}
```


Έξοδος με μορφοποίηση

□ Ακέραιες τιμές

► **WRITELN** (**FORM** (42 , 4)) ;

		4	2
--	--	---	---

□ ... αλλά και οτιδήποτε άλλο

WRITELN (**FORM** ("hello" , 8)) ;

			h	e	l	l	o
--	--	--	---	---	---	---	---

□ Πραγματικές τιμές

WRITELN (**FORM** (3.1415926 , 8 , 4)) ;

		3	.	1	4	1	6
--	--	---	---	---	---	---	---

Αρχεία κειμένου

- Ανακατεύθυνση εισόδου και εξόδου

```
PROGRAM { // redirection  
    int n, i, sum = 0;
```

```
    INPUT("file-to-read-from.txt");  
    OUTPUT("file-to-write-to.txt");
```

```
    n = READ_INT();  
    for (i=0; i<n; i++)  
        sum = sum + READ_INT();  
    WRITELN(sum);  
}
```


Τακτικοί τύποι

- Οι τύποι **int**, **bool** και **char**

- Απαριθμητοί τύποι

```
enum color {white, red, blue, green,  
             yellow, black, purple};
```

```
enum sex    {male, female};
```

```
enum day    {mon, tue, wed, thu,  
             fri, sat, sun};
```

```
color c = green;
```

```
day d = fri;
```

- Πράξεις με τακτικούς τύπους

- τελεστές σύγκρισης ==, !=, <, >, <=, >=

- **Δομημένη μεταβλητή**: αποθηκεύει μια συλλογή από τιμές δεδομένων
- **Πίνακας (array)**: δομημένη μεταβλητή που αποθηκεύει πολλές τιμές του ίδιου τύπου

```
int n[5];
```

ορίζει έναν πίνακα πέντε ακεραίων, τα στοιχεία του οποίου είναι:

```
n[0] , n[1] , n[2] , n[3] , n[4]
```

και έχουν τύπο **int**

□ Παραδείγματα

```
REAL a[10];  
int b[20];  
char c[30];  
  
...  
  
a[1] = 4.2;  
a[3] = READ_REAL();  
a[9] = a[1];  
  
b[2] = b[2]+1;  
  
c[26] = 't';
```


□ Διάβασμα ενός πίνακα

- γνωστό μέγεθος

```
for (int i=0; i<10; i++)  
    a[i] = READ_INT();
```

- πρώτα διαβάζεται το μέγεθος

```
int n = READ_INT();  
for (int i=0; i<n; i++)  
    a[i] = READ_INT();
```

- στα παραπάνω πρέπει να προηγηθεί

```
int a[100];    // κάτι όχι μικρότερο του 10
```


□ Διάβασμα ενός πίνακα (συνέχεια)

- τερματισμός με την τιμή 0 (φρουρός/sentinel)

```
int x = READ_INT(), i=0;  
while (x != 0) {  
    a[i] = x; i = i+1; x = READ_INT();  
}
```

- στο παραπάνω πρέπει να προηγηθεί

```
int a[100];
```

- Προσοχή: δε γίνεται έλεγχος για το πλήθος των στοιχείων που δίνονται!

Πράξεις με πίνακες

- Απλές πράξεις, π.χ.

```
a[k] = a[k]+1;
```

```
a[k] = a[1]+a[n];
```

```
for (int i=0; i<10; i++)
```

```
    WRITELN(a[i]);
```

```
if (a[k] > a[k+1]) ...
```

- Αρχικοποίηση (με μηδενικά)

```
for (int i=0; i<10; i++) a[i]=0;
```

- Εύρεση ελάχιστου στοιχείου

```
x = a[0];
```

```
for (int i=1; i<10; i++)
```

```
    if (a[i] < x) x = a[i];
```


Γραμμική αναζήτηση

(i)

- **Πρόβλημα** (αναζήτησης): δίνεται ένας πίνακας ακεραίων **a** και ζητείται να βρεθεί αν υπάρχει ο ακέραιος **x** στα στοιχεία του

```
PROGRAM { // linsearch  
  int x, n, a[100];  
  άλλες δηλώσεις;  
  τίτλος επικεφαλίδα;  
  οδηγίες στο χρήστη;  
  x = READ_INT();  
  διάβασμα του πίνακα;  
  ψάξιμο στον πίνακα για τον x;  
  παρουσίαση αποτελεσμάτων  
}
```


Γραμμική αναζήτηση

(ii)

- Μια δυνατή συγκεκριμενοποίηση

```
n = READ_INT();  
for (i=0; i<n; i++) a[i] = READ_INT();  
i=0;  
while (i < n && a[i] != x) i=i+1;  
if (i < n)  
    WRITELN("Το βρήκα στη θέση", i);  
else  
    WRITELN("Δεν το βρήκα");
```

- Στη χειρότερη περίπτωση θα ελεγχθούν όλα τα στοιχεία του πίνακα
- Απαιτούνται $a n + b$ βήματα $\Rightarrow$ γραμμική (a, b σταθερές, n το μέγεθος του πίνακα)

Γραμμική αναζήτηση

(iii)

□ Εναλλακτική συγκεκριμενοποίηση #1

```
i = 0;  
do  
    if (a[i] == x) break; else i = i+1;  
while (i < n);  
  
if (i < n)  
    WRITELN("Το βρήκα στη θέση", i);  
else  
    WRITELN("Δεν το βρήκα");
```


□ Εναλλακτική συγκεκριμενοποίηση #2

```
i = 0;
do
    if (a[i] == x) found = true;
    else { found = false; i = i+1; }
while (!found && i < n);

if (found)
    WRITELN("Το βρήκα στη θέση", i);
else
    WRITELN("Δεν το βρήκα");
```


Γραμμική αναζήτηση

(v)

□ Εναλλακτική συγκεκριμενοποίηση #3

```
i = 0; found = false;
do
    if (a[i] == x) found = true;
    else i = i+1;
while (!found && i < n);

if (found)
    WRITELN("Το βρήκα στη θέση", i);
else
    WRITELN("Δεν το βρήκα");
```


□ Εναλλακτική συγκεκριμενοποίηση #4

```
i = 0;  
do {  
    found = a[i] == x;  
    i = i+1;  
} while (!found && i < n);  
  
if (found)  
    WRITELN("Το βρήκα στη θέση", i-1);  
else  
    WRITELN("Δεν το βρήκα");
```


Δυαδική αναζήτηση

(i)

- Προϋπόθεση: ο πίνακας να είναι ταξινομημένος, π.χ. σε αύξουσα διάταξη
- Είναι πολύ πιο αποδοτική από τη γραμμική αναζήτηση
  - Στη χειρότερη περίπτωση απαιτούνται $a \log_2 n + b$ βήματα
(a, b σταθερές, n το μέγεθος του πίνακα)

Δυαδική αναζήτηση

(ii)

□ Το πρόγραμμα

```
const int N = 100;
```

```
PROGRAM { // binsearch
```

```
int i, x, n, first, last, mid, a[N];
```

Μήνυμα επικεφαλίδα και οδηγίες χρήσης;

```
n = READ_INT(); // κατά αύξουσα σειρά
```

```
for (i=0; i<n; i++)
```

```
    a[i] = READ_INT();
```

```
x = READ_INT();
```

Αναζήτηση και εμφάνιση αποτελέσματος

```
}
```


□ Αναζήτηση και εμφάνιση αποτελέσματος

```
first = 0; last = n-1;
while (first <= last) {
    mid = (first + last) / 2;
    if (x < a[mid]) last = mid-1;
    else if (x > a[mid]) first = mid+1;
    else break;
}
if (first <= last)
    WRITELN("Το βρήκα στη θέση", mid);
else
    WRITELN("Δεν το βρήκα");
```


Πολυδιάστατοι πίνακες

□ Παράδειγμα

```
int a[10][16];
```

```
...
```

```
a[1][13] = 42;
```

```
...
```

```
for (i=0; i<10; i++)
```

```
    for (j=0; j<16; j++)
```

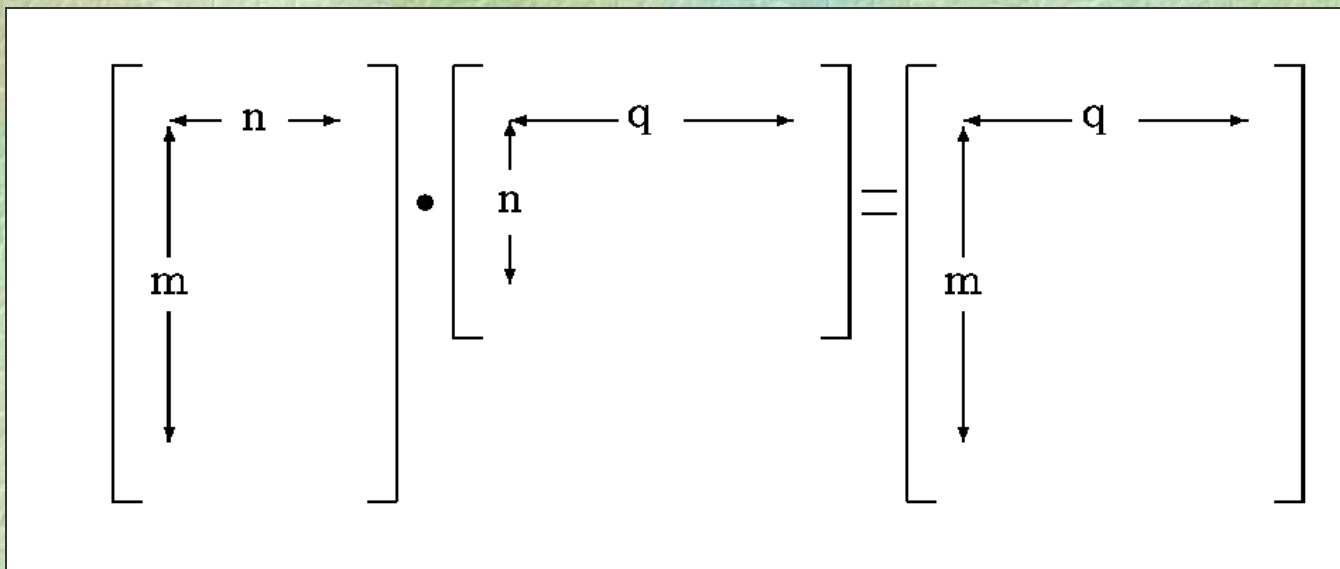
```
        a[i][j] = READ_INT();
```


Πολλαπλασιασμός πινάκων (i)

- Δίνονται οι πίνακες: $a (m \times n)$, $b (n \times q)$
- Ζητείται ο πίνακας: $c = a b (m \times q)$ όπου:

$$c_{i,j} = \sum_{k=1}^n a_{i,k} b_{k,j}$$

Πολλαπλασιασμός πινάκων

(ii)

□ Το πρόγραμμα

```
REAL a[m][n], b[n][q], c[m][q];
```

```
...
```

```
for (i=0; i<m; i++)
```

```
    for (j=0; j<q; j++) {
```

```
        c[i][j] = 0;
```

```
        for (k=0; k<n; k++)
```

```
            c[i][j] = c[i][j] +
```

```
                a[i][k]*b[k][j];
```

```
    }
```


Μαγικά τετράγωνα

(i)

- Διδιάστατοι πίνακες ($n \times n$) που περιέχουν όλους τους φυσικούς μεταξύ 0 και n^2-1
  - το άθροισμα των στοιχείων κάθε στήλης, γραμμής και διαγωνίου είναι σταθερό

- Πρόβλημα: κατασκευή μαγικού τετραγώνου ($n \times n$) για **περιττό** n

10	9	3	22	16
17	11	5	4	23
24	18	12	6	0
1	20	19	13	7
8	2	21	15	14

Μαγικά τετράγωνα

(ii)

				0

				0
1				

				0
1				
	2			

		3		
				0
1				
	2			

		3		
			4	
				0
1				
	2			

		3		
		5	4	
				0
1				
	2			

		3		
		5	4	
			6	0
1				
	2			

		3		
		5	4	
			6	0
1				7
	2			

		3		
		5	4	
			6	0
1				7
8	2			

	9	3		
		5	4	
			6	0
1				7
8	2			

10	9	3		
		5	4	
			6	0
1				7
8	2			

10	9	3		
	11	5	4	
			6	0
1				7
8	2			

□ Κατασκευή για περιττό n

```
int a[17][17], n = 5;
int i = n/2, j = n, k = 0;
for (int h=0; h<n; h++) {
    j = j-1; a[i][j] = k; k = k+1;
    for (int m=1; m<n; m++) {
        j = (j+1) % n; i = (i+1) % n;
        a[i][j] = k; k = k+1;
    }
}

for (int i=0; i<n; i++) {
    for (int j=0; j<n; j++)
        WRITE(FORM(a[i][j], 4));
    WRITELN();
}
```


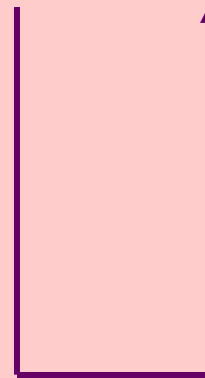
- Αναδρομικές διαδικασίες ή συναρτήσεις: αυτές που **καλούν τον εαυτό τους**
- Το αρχικό πρόβλημα ανάγεται στην επίλυση ενός ή περισσότερων **μικρότερων προβλημάτων του ίδιου τύπου**
- Παράδειγμα: παραγοντικό
  - $n! = n * (n-1) * (n-2) * ... * 2 * 1$
  - **Αναδρομικός ορισμός**
 $0! = 1 \quad (n+1)! = (n+1) * n!$

□ Παράδειγμα: παραγοντικό (συνέχεια)

```
int fact (int n) {  
    if (n==0) return 1;  
    else      return fact(n-1) * n;  
}
```

πρόγραμμα καλεί `fact(3)`
`fact(3)` καλεί `fact(2)`
`fact(2)` καλεί `fact(1)`
`fact(1)` καλεί `fact(0)`
`fact(0)`

συνεχίζει...
επιστρέφει 6
επιστρέφει 2
επιστρέφει 1
επιστρέφει 1

Αναδρομή

(iii)

□ Αριθμοί Fibonacci

$$\square F_0 = 0, F_1 = 1$$

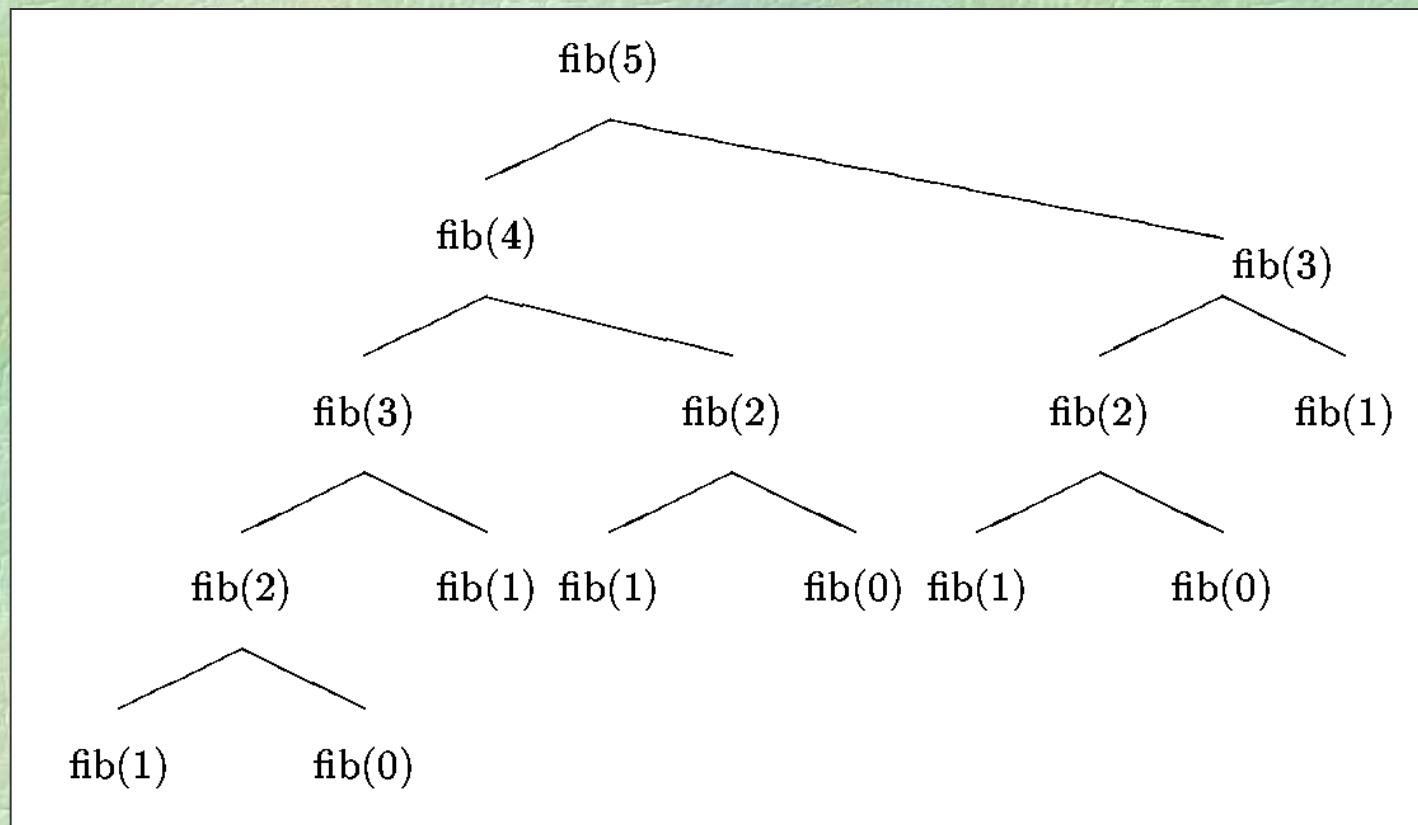
$$\square F_{n+2} = F_n + F_{n+1}, \forall n \in \mathbb{N}$$

□ Αναδρομική συνάρτηση υπολογισμού

```
int fib (int n) {  
    if (n==0 || n==1)  
        return n;  
    else  
        return fib(n-1) + fib(n-2);  
}
```


- Αυτός ο αναδρομικός υπολογισμός των αριθμών Fibonacci δεν είναι αποδοτικός

□ Μέγιστος κοινός διαιρέτης

- Αναδρομική υλοποίηση του αλγορίθμου του Ευκλείδη

```
int gcd (int i, int j) {  
    if (i==0 || j==0)  
        return i+j;  
    else if (i > j)  
        return gcd(i%j, j);  
    else  
        return gcd(j%i, i);  
}
```


- Ύψωση σε δύναμη: x^n — x οτιδήποτε, $n \in \mathbf{N}$
  - με διαδοχικούς πολλαπλασιασμούς — $O(n)$
  - με διαδοχικό τετραγωνισμό — $O(?)$

$$x^{2k} = (x^2)^k$$

$$x^{2k+1} = x \cdot (x^2)^k$$

$$x^0 = 1$$

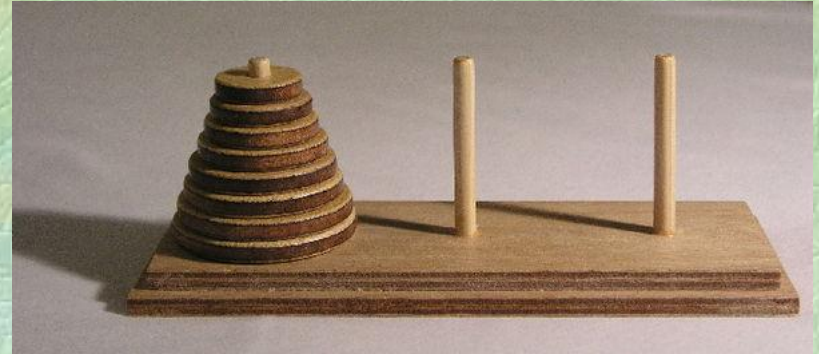
- Ύψωση σε δύναμη: x^n — x οτιδήποτε, $n \in \mathbb{N}$
  - με διαδοχικό τετραγωνισμό

```
int pow (int x, int n) {  
    if (n == 0)  
        return 1;  
    else if (n%2 == 0)  
        return pow(x*x, n/2);  
    else  
        return x * pow(x*x, n/2);  
}
```

Πολυπλοκότητα; $O(\log n)$

Οι πύργοι του Hanoi

- **Ζητούμενο:** Να μεταφερθούν οι δίσκοι από τον αριστερό στύλο στον δεξιό
  - μόνο ένας δίσκος μεταφέρεται κάθε φορά
  - από την κορυφή ενός στύλου στην κορυφή κάποιου άλλου στύλου
  - απαγορεύεται να τοποθετηθεί μεγαλύτερος δίσκος πάνω σε μικρότερο

Αναδρομή

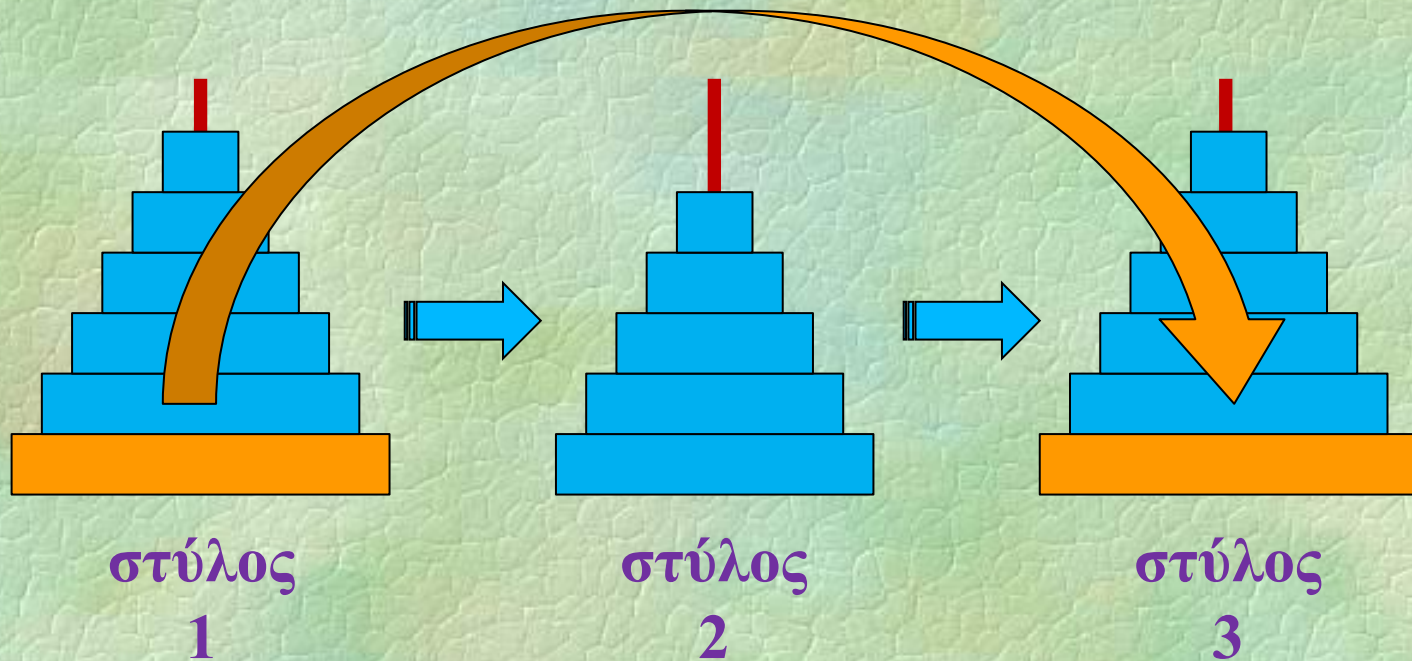
(x)

- Οι πύργοι του Hanoi
- Λύση για 7 δίσκους με 127 κινήσεις

□ Οι πύργοι του Hanoi

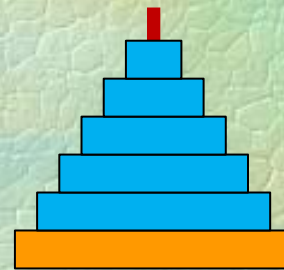

Αναδρομή

(xii)

- Οι πύργοι του Hanoi

source

auxil

target

```
void solve (int rings, int source,
            int target, int auxil) {
    if (rings == 0) return;
    solve(rings-1, source, auxil, target);
    WRITELN("Move from", source,
            "to", target);
    solve(rings-1, auxil, target, source);
}
```


Αναδρομή

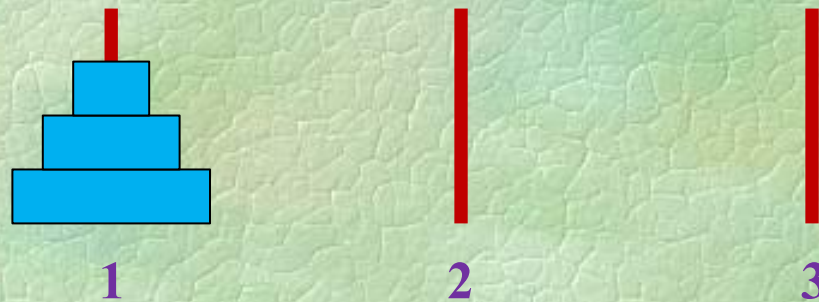
(xiii)

□ Οι πύργοι του Hanoi

```
PROGRAM {  
  WRITE("Rings: ");  
  int rings = READ_INT();  
  solve(rings, 1, 3, 2);  
}
```

Rings: 3 ↴

Move	from	1	to	3
Move	from	1	to	2
Move	from	3	to	2
Move	from	1	to	3
Move	from	2	to	1
Move	from	2	to	3
Move	from	1	to	3

□ Συνάρτηση παρόμοια με του Ackermann

$$z(i, j, 0) = j+1 \quad z(i, 0, 1) = i$$

$$z(i, 0, 2) = 0 \quad z(i, 0, n+3) = 1$$

$$z(i, j+1, n+1) = z(i, z(i, j, n+1), n) \quad , \forall i, j, n \in \mathbb{N}$$

```
int z (int i, int j, int n) {  
    if (n==0) return j+1;  
    else if (j==0)  
        if (n==1) return i;  
        else if (n==2) return 0;  
        else return 1;  
    else return z(i, z(i, j-1, n), n-1);  
}
```


Αμοιβαία αναδρομή

```
bool is_odd (int n);    // function prototype
```

```
bool is_even (int n) {  
    if (n == 0) return true;  
    else      return is_odd(n-1);  
}
```

```
bool is_odd (int n) {  
    if (n == 0) return false;  
    else      return is_even(n-1);  
}
```


Αριθμητικοί υπολογισμοί (i)

□ Τύπος **REAL**

- προσεγγίσεις πραγματικών αριθμών
- **trunc**: ακέραιο μέρος (αποκοπή)
- **floor**: ακέραιος που δεν υπερβαίνει
- **round**: στρογγυλοποίηση

□ Παράσταση κινητής υποδιαστολής

- mantissa και εκθέτης $\pm m \cdot 2^x$
όπου $0.5 \leq m < 1$ και $x \in \mathbf{Z}$ ή $m = x = 0$
- το m είναι περιορισμένης ακρίβειας,
π.χ. 8 **σημαντικά ψηφία**

Αριθμητικοί υπολογισμοί (ii)

□ Αριθμητικά σφάλματα

$$1000000 + 0.0000000001 = 1000000 \quad \text{γιατί;}$$

□ Αναπαράσταση των αριθμών

$$1000000 \approx 0.95367432 \cdot 2^{20}$$

$$0.0000000001 \approx 0.53687091 \cdot 2^{-29}$$

$$\approx 0.000000000 \cdot 2^{20}$$

$$\text{άθροισμα} \approx 0.95367432 \cdot 2^{20}$$

Εύρεση τετραγωνικής ρίζας (i)

- Χωρίς χρήση της συνάρτησης **sqrt**
- Μέθοδος Βαβυλωνίων
- Καταγράφεται για πρώτη φορά από τον Ήρωνα τον Αλεξανδρέα
- Ειδική περίπτωση της γενικότερης μεθόδου του **Newton**, για την εύρεση της ρίζας οποιασδήποτε συνεχούς συναρτήσεως $f(y) = 0$ εδώ: $f(y) = y^2 - x$ για κάποιο δοθέν x

Εύρεση τετραγωνικής ρίζας (ii)

- Περιγραφή της μεθόδου
  - Δίνεται ο αριθμός $x > 0$
  - Έστω προσέγγιση y της ρίζας, με $y \leq \sqrt{x}$
  - Έστω $z = x / y$
  - Το z είναι προσέγγιση της ρίζας, με $\sqrt{x} \leq z$
  - Για να βρω μια καλύτερη προσέγγιση, παίρνω το μέσο όρο των y και z
  - Επαναλαμβάνω όσες φορές θέλω

Εύρεση τετραγωνικής ρίζας (iii)

- Χωρίς χρήση της συνάρτησης **sqrt**

$$y_0 = 1 \qquad y_{i+1} = \frac{1}{2} \left(y_i + \frac{x}{y_i} \right)$$

- Παράδειγμα: $\sqrt{37}$ (6.08276253)

$$y_0 = 1$$

$$y_4 = 6.143246$$

$$y_1 = 19$$

$$y_5 = 6.083060$$

$$y_2 = 10.473684$$

$$y_6 = 6.082763$$

$$y_3 = 7.003174$$

...

Εύρεση τετραγωνικής ρίζας

(iv)

```
REAL sqroot (REAL x) {  
    const REAL epsilon = 0.00001; // 1E-5  
    REAL older, newer = 1;  
  
    do {  
        older = newer;  
        newer = (older + x/older) / 2;  
    } while (! ( /* συνθήκη τερματισμού */ ));  
    return newer;  
}
```


Εύρεση τετραγωνικής ρίζας (v)

□ Εναλλακτικές συνθήκες τερματισμού

- Σταθερός αριθμός επαναλήψεων

`n == 20`

- Επιτυχής εύρεση ρίζας

λάθος!

`newer * newer == x`

- Απόλυτη σύγκλιση

`abs(newer * newer - x) < epsilon`

- Σχετική σύγκλιση

`abs(newer * newer - x) / newer < epsilon`

Εύρεση τετραγωνικής ρίζας (vi)

- Εναλλακτικές συνθήκες τερματισμού
  - Απόλυτη σύγκλιση κατά Cauchy
    - ▶ $\text{abs}(\text{newer} - \text{older}) < \text{epsilon}$
  - Σχετική σύγκλιση
    - ▶ $\text{abs}(\text{newer} - \text{older}) / \text{newer} < \text{epsilon}$

Τριγωνομετρικές συναρτήσεις (i)

- Συνημίτονο με ανάπτυγμα Taylor

$$\cos(x) = \sum_{i=0}^{\infty} (-1)^i \frac{x^{2i}}{(2i)!}$$

- για τον όρο με δείκτη $i+1$ έχουμε:

$$(-1)^{i+1} \frac{x^{2i+2}}{(2i+2)!} = - \left[(-1)^i \frac{x^{2i}}{(2i)!} \right] \frac{x^2}{(2i+1)(2i+2)}$$

- οπότε αν $n = 2i+1$ έχουμε:

$$newterm = -oldterm \frac{x^2}{n(n+1)}$$

Τριγωνομετρικές συναρτήσεις (ii)

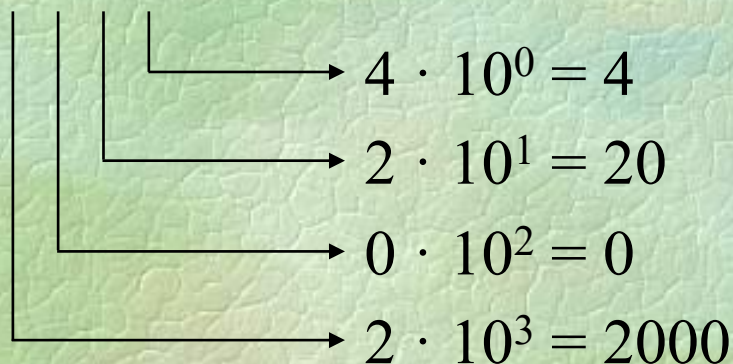
```
REAL mycos (REAL x) {  
    const REAL epsilon = 1E-5;  
    REAL sqx = x * x, term = 1, sum = 1;  
    int n = 0;  
  
    do {  
        n = n + 2;  
        term = -term * sqx / (n*(n-1));  
        sum = sum + term;  
    } while (abs(term/sum) >= epsilon);  
    return sum;  
}
```


Αριθμητικά συστήματα

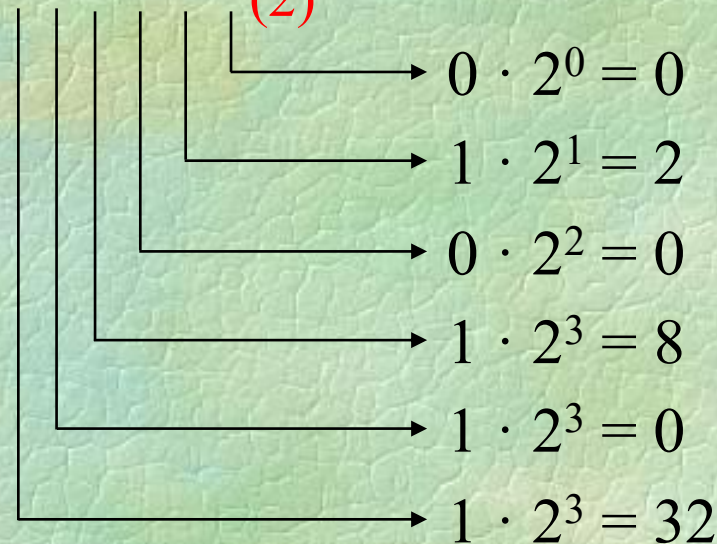
(i)

2024

$$\Sigma = 2024$$

101010⁽²⁾

$$\Sigma = 42$$

$$x_{n-1} \dots x_1 x_0 (b)$$

$$x_{n-1} \cdot b^{n-1} + \dots + x_1 \cdot b^1 + x_0 \cdot b^0 = \sum_{k=0}^{k < n} x_k \cdot b^k$$

Αριθμητικά συστήματα

(ii)

$$x_{n-1} \dots x_1 x_0 \text{ (} b \text{)}$$

$$x_{n-1} \cdot b^{n-1} + \dots + x_1 \cdot b^1 + x_0 \cdot b^0 = \sum_{k=0}^{k < n} x_k \cdot b^k$$

- Βάση b : τα n ψηφία είναι μεταξύ 0 και $b-1$
- Το πρώτο (πλέον σημαντικό) ψηφίο x_{n-1} είναι μη μηδενικό
- Εξαίρεση για το μηδέν: $n = 1$ και $x_0 = 0$

Αριθμητικά συστήματα

(iii)

- Ενδιαφέροντα υπολογιστικά προβλήματα:
- Υπολογισμός αριθμού, δεδομένων των ψηφίων της αναπαράστασής του με βάση b
- Υπολογισμός των ψηφίων της αναπαράστασης ενός αριθμού με βάση b
- Μετατροπή αναπαράστασης ενός αριθμού από ένα σύστημα με βάση b_1 σε ένα άλλο σύστημα με βάση b_2

□ Αναπαράσταση αριθμού

```
const int b;           // η βάση  
int n;                 // το πλήθος των ψηφίων  
int digits[42];        // τα ψηφία
```

□ Υπολογισμός αριθμού

```
int result = 0, p = 1;  
for (int k = 0; k < n; ++k) {  
    // Αναλλοίωτη:  $p = b^k$   
    result = result + digits[k] * p;  
    p = p * b;  
}
```


Αριθμητικά συστήματα

(v)

- Υπολογισμός ψηφίων αναπαράστασης
- 2024 στο σύστημα με βάση 7;

$$\begin{array}{r|l} 5 & 7 \\ \hline 5 & 0 \end{array}$$

$$\begin{array}{r|l} 41 & 7 \\ \hline 6 & 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r|l} 289 & 7 \\ \hline 2 & 41 \end{array}$$

$$\begin{array}{r|l} 2024 & 7 \\ \hline 1 & 289 \end{array}$$

$$5621_{(7)} = 5 \cdot 7^3 + 6 \cdot 7^2 + 2 \cdot 7^1 + 1 \cdot 7^0$$

□ Υπολογισμός ψηφίων αναπαράστασης

```
int number;           // ο δοθείς αριθμός  
  
n = 0;  
  
while (number > 0) {  
    digits[n] = number % b;  
    n = n + 1;  
    number = number / b;  
}  
  
if (n == 0) { digits[0] = 0; n = 1; }
```


Από το **PZhelp** στη C++

(i)

□ Τύποι δεδομένων

- Ακέραιοι αριθμοί

int   **char**

- Καθορισμός προσήμανσης

signed   **unsigned**

- Καθορισμός μεγέθους

short   **long**

- Αριθμοί κινητής υποδιαστολής

float   **double**

Από το **PZhelp** στη C++

(ii)

char , signed char , unsigned char
signed short int , unsigned short int
signed int , unsigned int
signed long int , unsigned long int
float
double (REAL)
long double

Με **κόκκινο** χρώμα όσα μπορούν να παραλειφθούν.

Από το **PZhelp** στη C++

(iii)

□ Πρόγραμμα και υποπρογράμματα

```
int main () {  
    ...  
    // προαιρετικό  
    return 0;  
}
```

```
void p (...)  
{ ... }
```

```
int f (...)  
{ ... }
```

```
PROGRAM {  
    ...  
}
```

```
void p (...)  
{ ... }
```

```
int f (...)  
{ ... }
```


Από το **PZhelp** στη C++

(iv)

□ Ανάθεση

```
x += 42;  
i %= n+1;
```

```
x = y = z = 0;
```

```
y = (x = 17) + 25;
```

```
i++; /* ή */ ++i;  
i--; /* ή */ --i;
```

```
i = 3; x = i++;  
i = 3; x = ++i;
```

```
i = i++; // λάθος!
```

```
x = x + 42;  
i = i % (n+1);
```

```
x = 0; y = 0; z = 0;
```

```
x = 17; y = x + 25;
```

```
i = i+1;  
i = i-1;
```

```
i = 3; x = i; i = i+1;  
i = 3; i = i+1; x = i;
```


Από το **PZhelp** στη C++

(v)

□ Βρόχος for

```
for (i=1; i<=10; i++)  
...  
for (i=8; i>=1; i--)  
...  
for (i=1; i<=10; i+=2)  
...
```

*// Στη C++ κανείς δε μας εμποδίζει να γράψουμε αυτό:
// (πολλές κακές ιδέες μαζεμένες...)*

```
n=100; s=1;  
for (i=1; i<=n; i+=s) {  
    n-=i; s++; if (i+s>n) i=1;  
}
```


Από το **PZhelp** στη C++

(vi)

□ Βρόχος for

```
for (αρχικοποίηση; συνθήκη; βήμα)  
    εντολή
```

```
s = 0;
```

```
// εσωτερική δήλωση της μεταβλητής i
```

```
for (int i=1; i <= 10; i++)
```

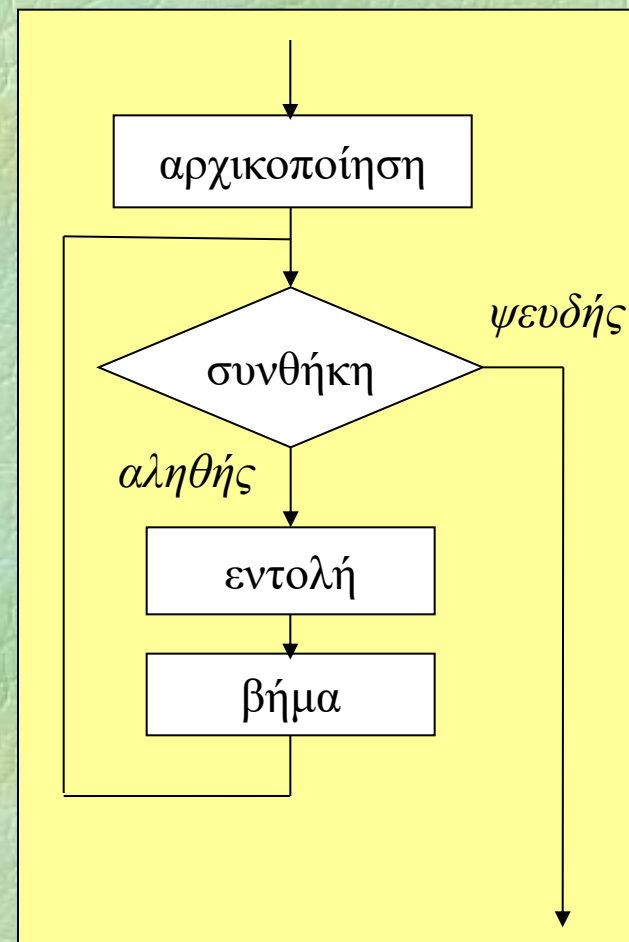
```
    s += i;
```

```
// προσέξτε τον τελεστή , (κόμμα)
```

```
int i, s;
```

```
for (i=1, s=0; i <= 10; i++)
```

```
    s += i;
```


Τελεστής comma – Παράδειγμα

```
/* Comma as separator in the first line  
and as operator in the second line.  
Increases value of a by 2, then assigns  
value of resulting operation a+b into i.  
Results: a = 3, b = 2, c = 3, i = 5 */
```

```
int a = 1, b = 2, c = 3;  
int i = (a+=2, a+b);
```


Από το **PZhelp** στη C++

(vii)

□ Έξοδος στην οθόνη στη C++

```
#include <iostream>
using namespace std;
...
```

```
cout << "Hello\n";
    /* ή */
cout << "Hello" << endl;
```

```
cout << i+1;
cout << i << " " << r;
cout << c;
```

```
WRITELN("Hello");
```

```
WRITE(i+1);
WRITE(i, r);
WRITE(c);
```


Από το **PZhelp** στη C++

(viii)

- Είσοδος από το πληκτρολόγιο στη C++

```
#include <iostream>
using namespace std;
...
```

```
cin >> i;
cin >> r;
```

```
cin >> c;
    /* ή */
c = cin.get();
```

```
cin.ignore(
    numeric_limits<streamsize>::max(),
    '\\n'); // τρομακτικό λίγο, έτσι δεν είναι;
```

```
i = READ_INT();
r = READ_REAL();
```

```
c = getchar();
```

```
SKIP_LINE();
```


Από το **PZhelp** στη C++

(ix)

□ Έξοδος στην οθόνη στη C++ (και στη C)

```
#include <cstdio>
```

```
...
```

```
printf("Hello\n");  
printf("%d", i+1);  
printf("%d %lf", i, r);  
printf("%c", c);
```

```
printf("%5d", i);  
printf("%5.3lf", r);
```

```
printf("%c %d %c %d\n",  
      'a', 97, 97, 'a');
```

```
WRITELN("Hello");  
WRITE(i+1);  
WRITE(i, r);  
WRITE(c);
```

```
WRITE(FORM(i,5));  
WRITE(FORM(r,5,3));
```

```
a 97 a 97
```


Από το **PZhelp** στη C++

(x)

- Είσοδος από το πληκτρολόγιο στη C++ (και στη C)

```
#include <cstdio>
```

```
...
```

```
scanf ("%d", &i);
```

```
scanf ("%lf", &r);
```

```
c = getchar();
```

```
/* ή */
```

```
scanf ("%c", &c);
```

```
while (getchar() != '\n');
```

```
i = READ_INT();
```

```
r = READ_REAL();
```

```
c = getchar();
```

```
SKIP_LINE();
```


- Δείκτης (pointer): η διεύθυνση μιας περιοχής της μνήμης όπου βρίσκεται μια μεταβλητή
- Παράδειγμα

```
int *p;
```

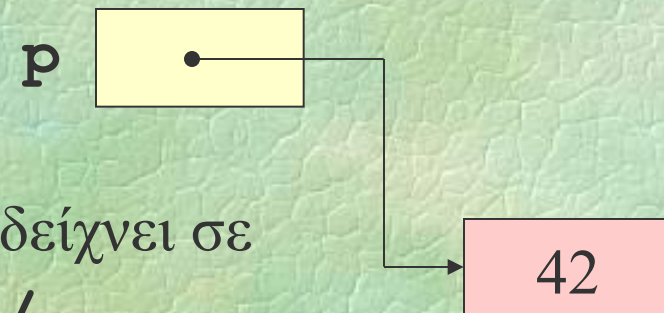
```
...
```

```
/* ο δείκτης p τοποθετείται να δείχνει σε  
κάποια ακέραια μεταβλητή */
```

```
...
```

```
*p = 42;
```

```
WRITELN(*p + 1);
```


Δεικτοδότηση: &

- η διεύθυνση μιας μεταβλητής

```
int x = 17, *p;
```

```
p = &x;
```

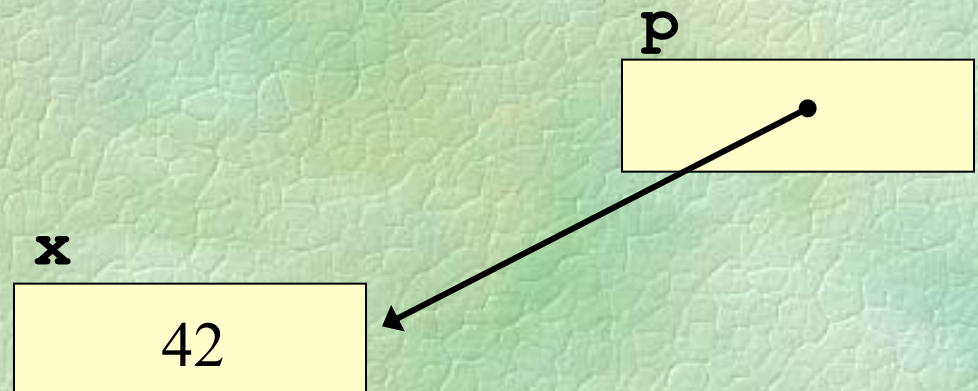
Αποδεικτοδότηση: *

- το περιεχόμενο μιας διεύθυνσης

```
WRITELN(*p);
```

```
*p = 42;
```

```
WRITELN(x);
```

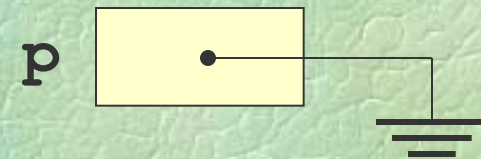

- Κενός δείκτης (**nullptr** ή **NULL**):
ειδική τιμή δείκτη που «δε δείχνει πουθενά»

- Παράδειγμα

```
int *p;  
...  
p = nullptr;
```


- Απαγορεύεται η προσπέλαση της μνήμης μέσω ενός κενού δείκτη

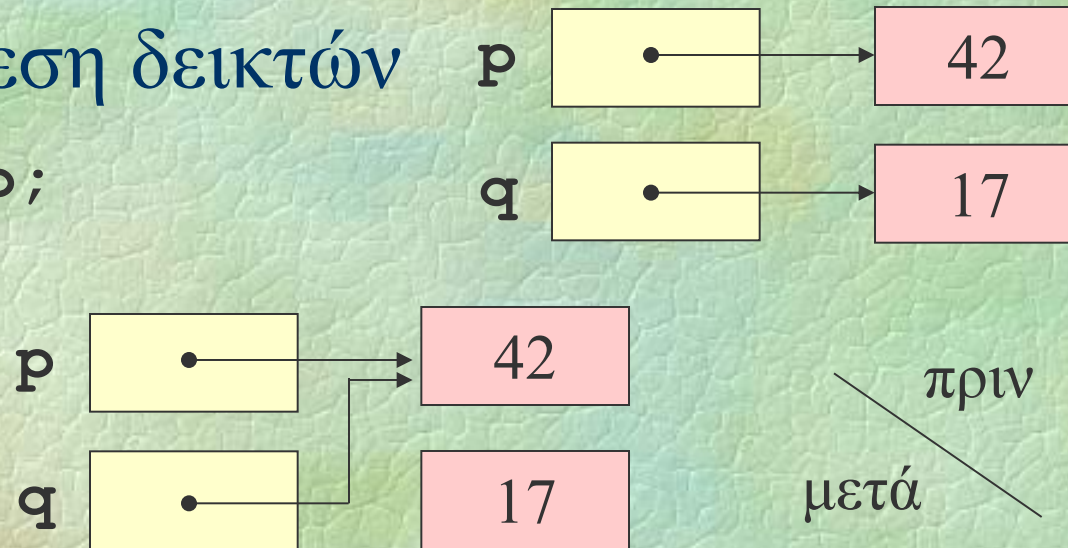
```
p = nullptr;  
WRITELN(*p);    // λάθος!
```


Δείκτες και ανάθεση

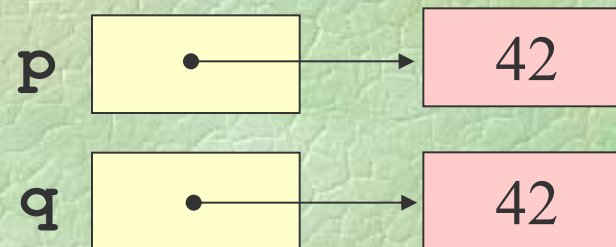
□ Ανάθεση δεικτών

$q = p;$

□ Ανάθεση περιεχομένων

$*q = *p;$

Παράδειγμα με δείκτες

```
PROGRAM { // pointers
    int x = 42, y = 17;
    int *p, *q;

    p = &x; q = &y;

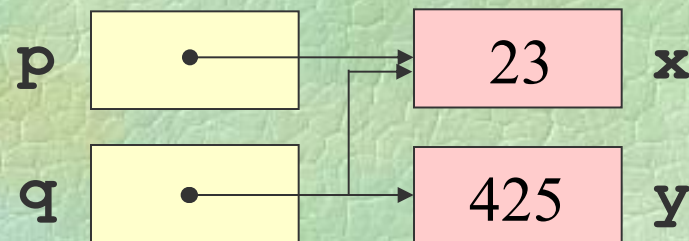
    *p = *p - *q;

    *q = *p *y;

    q = p;

    (*q)++; *p -= 3;

    WRITELN(x, y);
}
```


23 425

Πέρασμα παραμέτρων με τιμή

```
int gcd (int a, int b);
```

```
void normalize (int p, int q) {  
    int g = gcd(p, q);  
    p /= g;  q /= g;  
}
```

```
PROGRAM { // call_by_value  
    int x = READ_INT();  
    int y = READ_INT();  
    normalize(x, y);  
    WRITELN(x, y);  
}
```


Πέρασμα παραμέτρων με αναφορά

```
int gcd (int a, int b);
```

```
void normalize (int &p, int &q) {  
    int g = gcd(p, q);  
    p /= g;  q /= g;  
}
```

```
PROGRAM { // call_by_ref  
    int x = READ_INT();  
    int y = READ_INT();  
    normalize(x, y);  
    WRITELN(x, y);  
}
```


Δείκτες αντί περάσματος με αναφορά

```
int gcd (int a, int b);  
  
void normalize (int *p, int *q) {  
    int g = gcd(*p, *q);  
    *p /= g;  *q /= g;  
}
```

```
int main () {  
    int x, y;  
    scanf("%d %d", &x, &y);  
    normalize(&x, &y);  
    printf("%d %d\n", x, y);  
    return 0;  
}
```

Η C δεν υποστηρίζει
πέρασμα με αναφορά!

Πίνακες και δείκτες

(i)

Αριθμητική δεικτών

```
int a[3] = {7, 6, 42};
```

```
int *p;
```

```
p = &(a[0]);
```

```
p = &a;
```

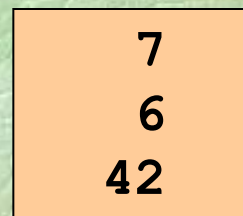
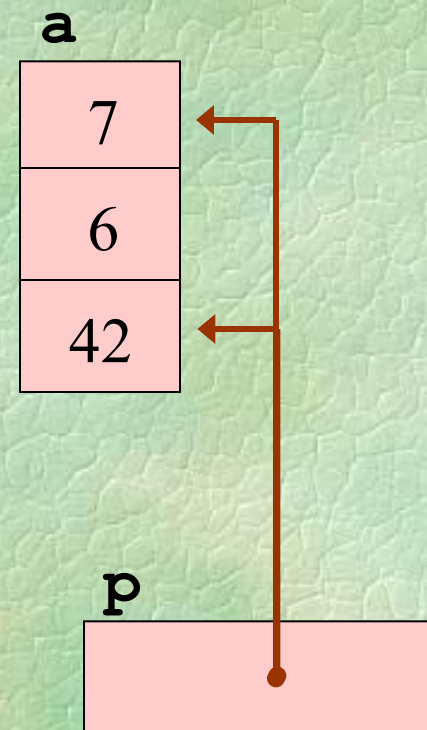
```
p = a;
```

```
WRITELN(*p);
```

```
WRITELN(*(p+1));
```

```
p = p+2;
```

```
WRITELN(*p);
```


Ισοδυναμία πινάκων και δεικτών

- ▶ Ένας πίνακας είναι ένας δείκτης στο πρώτο στοιχείο.
- ▶ $a[i]$ ισοδύναμο με $*(a+i)$
- ▶ Οι πίνακες όμως είναι σταθεροί δείκτες, δηλαδή δεν μπορούν να αλλάξουν τιμή

```
int a[3] = {7, 6, 42};
```

```
int *p = &a;
```

```
p++; /* σωστό */
```

```
a++; /* λάθος! */
```


Συμβολοσειρές

```
char a[15] = "Hello world!", b[15];  
// a[12] == '\0'  
  
void strcpy (char *t, char *s) {  
    while ((*t++ = *s++) != '\0');  
}  
  
int main () {  
    strcpy(b, a);  
    printf("%s\n", b);  
}
```


Εκτύπωση συμβολοσειράς

```
void putchar (char c) ;
```

```
void puts (char *p) {  
    while (*p != '\0') putchar(*p++) ;  
}
```

```
int main () {  
    ► char s[] = "Hello world!\n";  
    ► puts(s) ;  
    ► }
```


Επεξεργασία κειμένου

(i)

- Διάβασμα και επεξεργασία όλων των χαρακτήρων της εισόδου, π.χ. μέτρημα

```
int n = 0;
```

```
while (getchar() != EOF) n++;
```

```
printf("%d characters were read.\n", n);
```

- Η τιμή **EOF** σημαίνει το τέλος της εισόδου (**Ctrl-D** ή **Ctrl-Z** από το πληκτρολόγιο)

Επεξεργασία κειμένου

(ii)

- Π.χ. αντιγραφή της εισόδου στην έξοδο

```
while (true) {  
    int c = getchar();  
    if (c == EOF) break;  
    putchar(c);  
}
```

- Η τιμή **EOF** πρέπει να ανατεθεί σε μεταβλητή **int**, όχι **char**! Ισοδύναμα:

```
int c;  
  
while ((c = getchar()) != EOF)  
    putchar(c);
```


- Διάβασμα και επεξεργασία όλων των **ακεραίων** της εισόδου, π.χ. άθροιση

```
int i, sum = 0;
while (true) {
    if (scanf("%d", &i) != 1) break;
    sum += i;
}
```

- Η **scanf** επιστρέφει το πλήθος των στοιχείων που διαβάστηκαν. Ισοδύναμα:

```
int i, sum = 0;
while (scanf("%d", &i) == 1) sum += i;
```


- **Παράδειγμα 1:** πρόγραμμα που
  - διαβάζει ένα κείμενο από την είσοδο
  - μετράει τον αριθμό των χαρακτήρων και τον αριθμό των γραμμών
  - υπολογίζει το μέσο όρο μήκους γραμμής
- Μετράμε τα '**\n**' και τους υπόλοιπους χαρακτήρες
- Ελέγχουμε για τέλος εισόδου (**EOF**)
- Για το μέσο όρο, κάνουμε διαίρεση!

Επεξεργασία κειμένου

(v)

□ Παράδειγμα 1

```
int lines = 0, chars = 0;

while (true) {
    int c = getchar();
    if (c == EOF) break;
    if (c == '\n') lines++; else chars++;
}

printf("%d lines were read\n", lines);

if (lines > 0)
    printf("%0.3lf characters per
line\n",
        1.0 * chars / lines);
```

μετατροπή τύπου

□ Καλύτερα:

(double) chars

(type cast)

- **Παράδειγμα 2:** πρόγραμμα που
  - διαβάζει ένα κείμενο από την είσοδο
  - μετράει τον αριθμό των χαρακτήρων, των λέξεων και των γραμμών
- Τι σημαίνει «λέξη»; Διαδοχικά γράμματα!
- Συνάρτηση για τον εντοπισμό γραμμάτων

```
bool isletter (char c) {  
    return c >= 'a' && c <= 'z'  
        || c >= 'A' && c <= 'Z';  
}
```


□ Παράδειγμα 2

```
int c, lines = 0, chars = 0, words = 0;

c = getchar();
while (c != EOF)
    if (isletter(c)) { words++;
        do { chars++; c = getchar(); }
        while (isletter(c));
    }
    else { chars++;
        if (c == '\n') lines++;
        c = getchar();
    }
```

□ Έχουμε διαβάσει ένα χαρακτήρα «μπροστά»!

- **Παράδειγμα 3:** πρόγραμμα που
  - διαβάσει ένα κείμενο από την είσοδο
  - μετράει τις συχνότητες εμφάνισης λέξεων με μήκος από 1 μέχρι 20 γράμματα
- Μέτρηση μήκους λέξης
- Μετρητές λέξεων ανά μήκος: πίνακας!
- Εδώ δε χρειάζεται να ασχοληθούμε με τις αλλαγές γραμμών!

□ Παράδειγμα 3

```
int c, freq[21];  
for(int i=1; i<=20; i++) freq[i] = 0;  
c = getchar();  
while (c != EOF)  
    if (isletter(c)) {  
        int n = 0;  
        do { n++; c = getchar(); }  
        while (isletter(c));  
        if (n <= 20) freq[n]++;  
    }  
    else c = getchar();
```


□ Παράδειγμα 3 (συνέχεια)

```
for (int i=1; i<=20; i++)  
    printf("%4d words of length %2d\n",  
        freq[i], i);
```

□ Μετατροπή κεφαλαίων γραμμάτων σε πεζά

```
char tolower (char ch) {  
    if (ch >= 'A' && ch <= 'Z')  
        return ch - 'A' + 'a';  
    else  
        return ch;  
}
```


- **Παράδειγμα 4:** πρόγραμμα που
  - διαβάζει ένα κείμενο από την είσοδο
  - γράφει τους χαρακτήρες κάθε γραμμής αντίστροφα
- Αποθήκευση των χαρακτήρων κάθε γραμμής: πίνακας!
- Πρέπει να υποθέσουμε ένα μέγιστο μήκος γραμμής — θα έπρεπε να κάνουμε έλεγχο υπέρβασής του!

□ Παράδειγμα 4

```
const int MAX = 80;
int c, line[MAX];

while ((c = getchar()) != EOF) {
    int n = 0;

    while (c != '\n') {
        line[n++] = c; c = getchar();
    }

    for (int i = n-1; i >= 0; i--)
        putchar(line[i]);
    putchar('\n');
}
```


□ Εύρεση εμφάνισης λέξης-κλειδιού

...

```
// η λέξη-κλειδί έχει 3 χαρακτήρες  
for (int j = 0; j < 3; j++)  
    key[j] = getchar();
```

...

```
// έστω i το μήκος της γραμμής  
for (int k = 0; k+2 < i; k++)  
    if (line[k] == key[0] &&  
        line[k+1] == key[1] &&  
        line[k+2] == key[2])  
        WRITELN("keyword found!");
```


Συμβολοσειρές

(i)

- Πίνακες χαρακτήρων `char []`
- Δείκτες σε χαρακτήρα `char *`
- Τελειώνουν με το χαρακτήρα `'\0'`
- Παράδειγμα

```
char name[30];  
printf("What's your name?\n");  
scanf("%s", name);  
printf("Hi %s, how are you?\n", name);
```


- Χρήσιμες συναρτήσεις βιβλιοθήκης

```
#include <cstring>
```

- Μέτρηση μήκους: **strlen**

```
printf("Your name has %d letters.\n",  
      strlen(name));
```

- Λεξικογραφική σύγκριση: **strcmp**

```
if (strcmp(name, "John") == 0)  
    printf("I knew you were John!\n");
```

- Quiz: `strcmp("ding", "dong") == ?`

□ Αντιγραφή: **strcpy**

```
char a[10];  
strcpy(a, "ding");  
a[1] = 'o';  
printf("%s\n", a);    // dong
```

□ Συνένωση: **strcat**

```
char a[10] = "abc";  
strcat(a, "def");  
printf("%s\n", a);    // abcdef
```


Ταξινόμηση

(i)

- **Πρόβλημα:** να αναδιαταχθούν τα στοιχεία ενός πίνακα ακεραίων σε αύξουσα σειρά
- Μια από τις σημαντικότερες εφαρμογές των ηλεκτρονικών υπολογιστών
- Βασική διαδικασία: εναλλαγή τιμών

```
void swap (int &x, int &y) {  
    int save;  
    save = x; x = y; y = save;  
}
```

5	7	2	1	8	3	6	4
---	---	---	---	---	---	---	---

1	2	3	4	5	6	7	8
---	---	---	---	---	---	---	---

Συγκριτικές Μέθοδοι Ταξινόμησης

- **Αντιμετάθεση** κάθε ζεύγους στοιχείων εκτός διάταξης (bubble sort).
- **Εισαγωγή** στοιχείου σε κατάλληλη θέση ταξινομημένου υποπίνακα (insertion sort).
- **Επιλογή** μεγαλύτερου στοιχείου και τοποθέτηση στο τέλος (selection sort, heapsort).
- **Συγχώνευση** ταξινομημένων πινάκων :
Διαίρεση στη μέση, ταξινόμηση, συγχώνευση (mergesort).
- **Διαίρεση** σε μικρότερα και μεγαλύτερα από
στοιχείο-διαχωρισμού και ταξινόμηση (quicksort).

5	7	2	1	8	3	6	4
---	---	---	---	---	---	---	---

□ Μέθοδος της φουσαλίδας (bubble sort)

```
for (i = 0; i < n-1; i++)  
    for (j = n-2; j >= i; j--)  
        if (a[j] > a[j+1])  
            swap(a[j], a[j+1]);
```

□ Πλήθος συγκρίσεων

$$(n-1) + (n-2) + \dots + 2 + 1 = n(n-1) / 2$$

της τάξης του $n^2 \Rightarrow O(n^2)$

Ταξινόμηση

(vi)

□ Παράδειγμα εκτέλεσης ($n = 7$)

input: 12 4 9 8 6 7 5

---

12 4 9 8 6 **5** 7
12 4 9 8 **5** 6 7
12 4 9 **5** 8 6 7
12 4 **5** 9 8 6 7
12 **4** 5 9 8 6 7
 $i = 0$ **4** 12 5 9 8 6 7

---

4 12 5 9 8 **6** 7
4 12 5 9 **6** 8 7
4 12 5 **6** 9 8 7
4 12 **5** 6 9 8 7
 $i = 1$ **4** 5 12 6 9 8 7

---

4 5 12 6 9 **7** 8
4 5 12 6 **7** 9 8
4 5 12 **6** 7 9 8
 $i = 2$ 4 5 **6** 12 7 9 8

---

4 5 6 12 7 **8** 9
4 5 6 12 **7** 8 9
 $i = 3$ 4 5 6 **7** 12 8 9

---

4 5 6 7 12 **8** 9
 $i = 4$ 4 5 6 7 **8** 12 9

$i = 5$ 4 5 6 7 8 **9** 12

□ Βελτίωση με έλεγχο εναλλαγών

```
for (i = 0; i < n-1; i++) {  
    bool swaps = false;  
    for (j = n-2; j >= i; j--)  
        if (a[j] > a[j+1]) {  
            swaps = true;  
            swap(a[j], a[j+1]);  
        }  
    if (!swaps) break;  
}
```

□ Στην καλύτερη περίπτωση απαιτούνται $O(n)$ συγκρίσεις, στη χειρότερη $O(n^2)$

□ Ταξινόμηση με επιλογή (selection sort)

```
▶ for (int i=0; i<n-1; i++) {  
    int minpos=i;  
    for (int j=i+1; j<n; j++)  
        if (a[j] < a[minpos]) minpos = j;  
    swap(a[i], a[minpos]);  
}
```

□ Πλήθος συγκρίσεων;

της τάξης του $n^2 \Rightarrow O(n^2)$

5	7	2	1	8	3	6	4
---	---	---	---	---	---	---	---

Ταξινόμηση

(iii)

□ Ταξινόμηση με εισαγωγή (insertion sort)

```
for (int i=1; i<n; i++) {  
    int x = a[i], j = i;  
    while (j > 0 && a[j-1] > x) {  
        a[j] = a[j-1]; j = j-1;  
    }  
    a[j] = x;  
}
```

5	7	2	1	8	3	6	4	$i = 1$
5	7	2	1	8	3	6	4	$i = 2$
2	5	7	1	8	3	6	4	$i = 3$
1	2	5	7	8	3	6	4	$i = 4$

1	2	5	7	8	3	6	4	$i = 5$
1	2	3	5	7	8	6	4	$i = 6$
1	2	3	5	6	7	8	4	$i = 7$
1	2	3	4	5	6	7	8	

□ Ταξινόμηση με εισαγωγή (insertion sort)

```
for (int i=1; i<n; i++) {  
    int x = a[i], j = i;  
    while (j > 0 && a[j-1] > x) {  
        a[j] = a[j-1]; j = j-1;  
    }  
    a[j] = x;  
}
```

□ Πλήθος συγκρίσεων;

της τάξης του $n^2 \Rightarrow O(n^2)$

- Ταξινόμηση με συγχώνευση (merge sort)
  - Διαιρώ την ακολουθία των αριθμών σε δύο μέρη
  - Με αναδρομικές κλήσεις, ταξινομώ τα δύο μέρη ανεξάρτητα
  - Συγχωνεύω τα δύο ταξινομημένα μέρη
- Στη χειρότερη περίπτωση απαιτούνται $O(n \log n)$ συγκρίσεις

□ Ταξινόμηση με συγχώνευση

```
void mergesort (int a[], int first,
               int last) {
    int mid;

    if (first >= last) return;

    mid = (first + last) / 2;
    mergesort(a, first, mid);
    mergesort(a, mid+1, last);
    merge(a, first, mid, last);
}
```


Ταξινόμηση

(x)

□ Συγχώνευση

7	8
5	6
2	4
1	3

1	2	3	4	5	6	7	8
---	---	---	---	---	---	---	---

□ Συγχώνευση

```
void merge (int a[], int first,
            int mid, int last) {
    int b[last-first+1];

    int i = first, j = mid+1, k = 0;
    while (i <= mid && j <= last)
        if (a[i] < a[j]) b[k++] = a[i++];
        else             b[k++] = a[j++];

    while (i <= mid)     b[k++] = a[i++];
    while (j <= last)    b[k++] = a[j++];

    for (i=0; i<k; i++) a[first+i] = b[i];
}
```


Ταξινόμηση

(xii)

- Διαδοχικές ταξινομήσεις και συγχωνεύσεις

□ Ταξινόμηση με συγχώνευση (διαφορετικά)

```
void mergesort (int n, int *a) {  
    if (n <= 1) return;  
  
    int mid = n/2;  
    mergesort(mid, a);  
    mergesort(n-mid, a+mid);  
    merge(a, a+mid, a+n);  
}
```


□ Συγχώνευση (διαφορετικά)

```
void merge (int *first, int *mid,
            int *last) {
    int b[last-first];
    int *i = first, *j = mid, *k = b;

    while (i < mid && j < last)
        if (*i < *j) *k++ = *i++;
        else          *k++ = *j++;

    while (i < mid)    *k++ = *i++;
    while (j < last)   *k++ = *j++;

    i = first; j = b;
    while (j < k) *i++ = *j++;
}
```


□ Ταξινόμηση με διαμέριση (quick sort)

```
void quicksort (int a[], int first,
               int last) {
    int i;

    if (first >= last) return;

    i = partition(a, first, last);
    quicksort(a, first, i);
    quicksort(a, i+1, last);
}
```


□ Διαμέριση (partition)

```
int partition (int a[], int first,
              int last) {
    // επιλογή ενός στοιχείου – συνήθως από random θέση
    int x = a[(first + last)/2];
    int i = first, j = last;

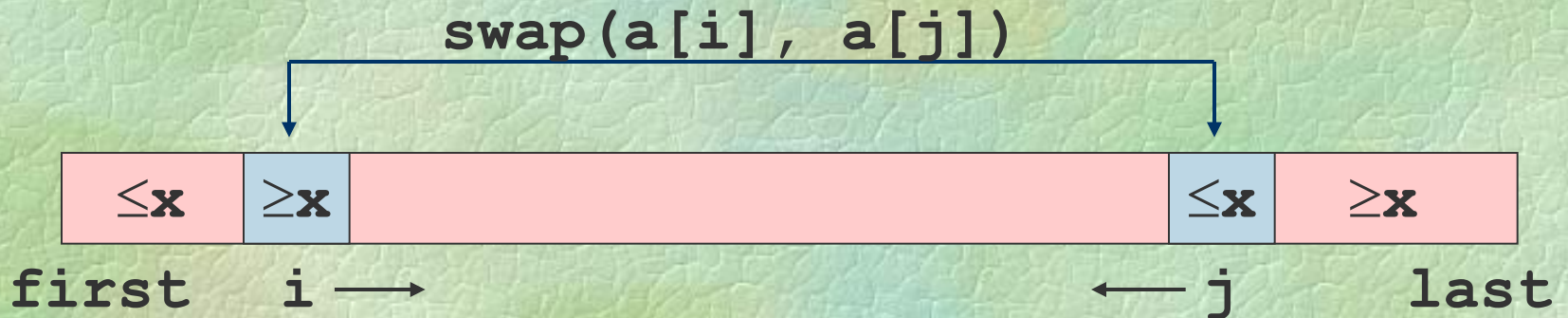
    while (true) {
        while (a[i] < x) i++;
        while (x < a[j]) j--;
        if (i >= j) break;
        swap(a[i], a[j]); i++; j--;
    }
    return j;
}
```


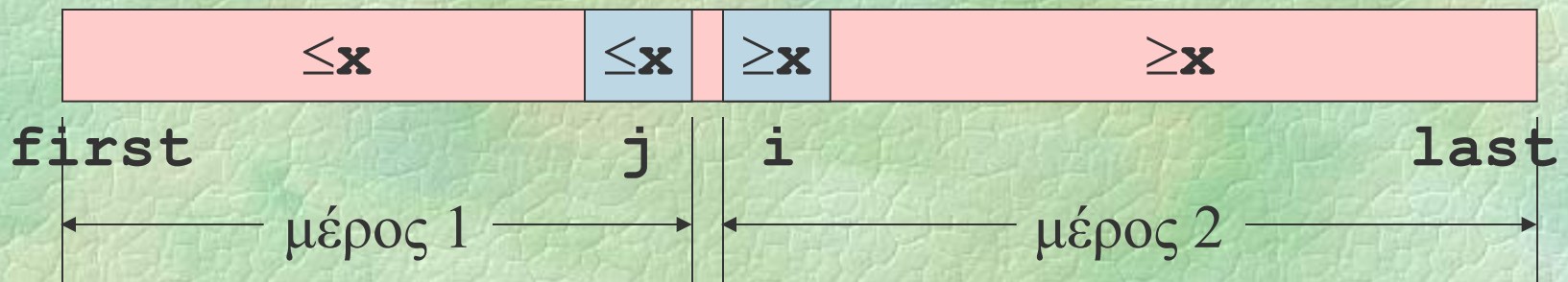
Ταξινόμηση

(xvii)

- Σε κάθε βήμα της διαμέρισης

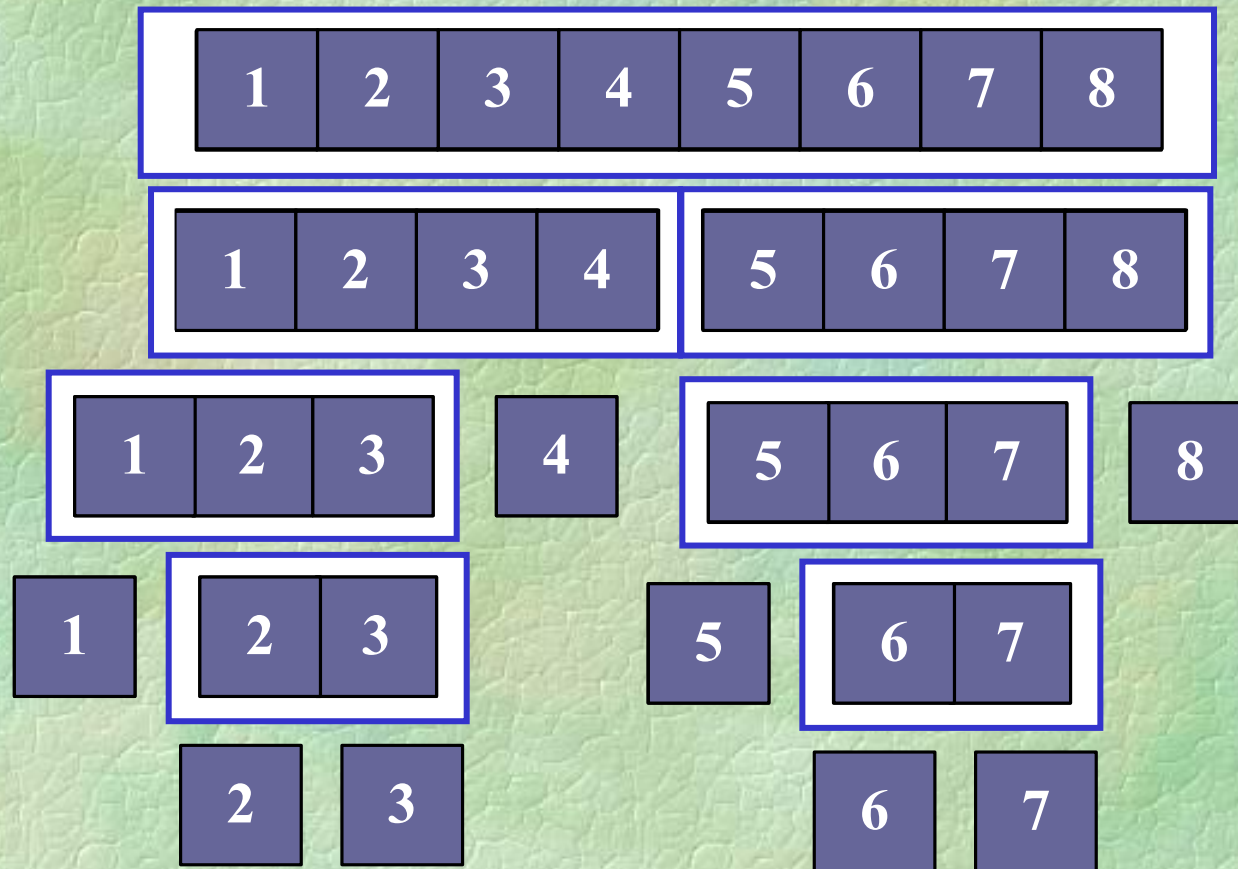

- Μετά τη διαμέριση

□ Διαδοχικές διαμερίσεις και ταξινομήσεις

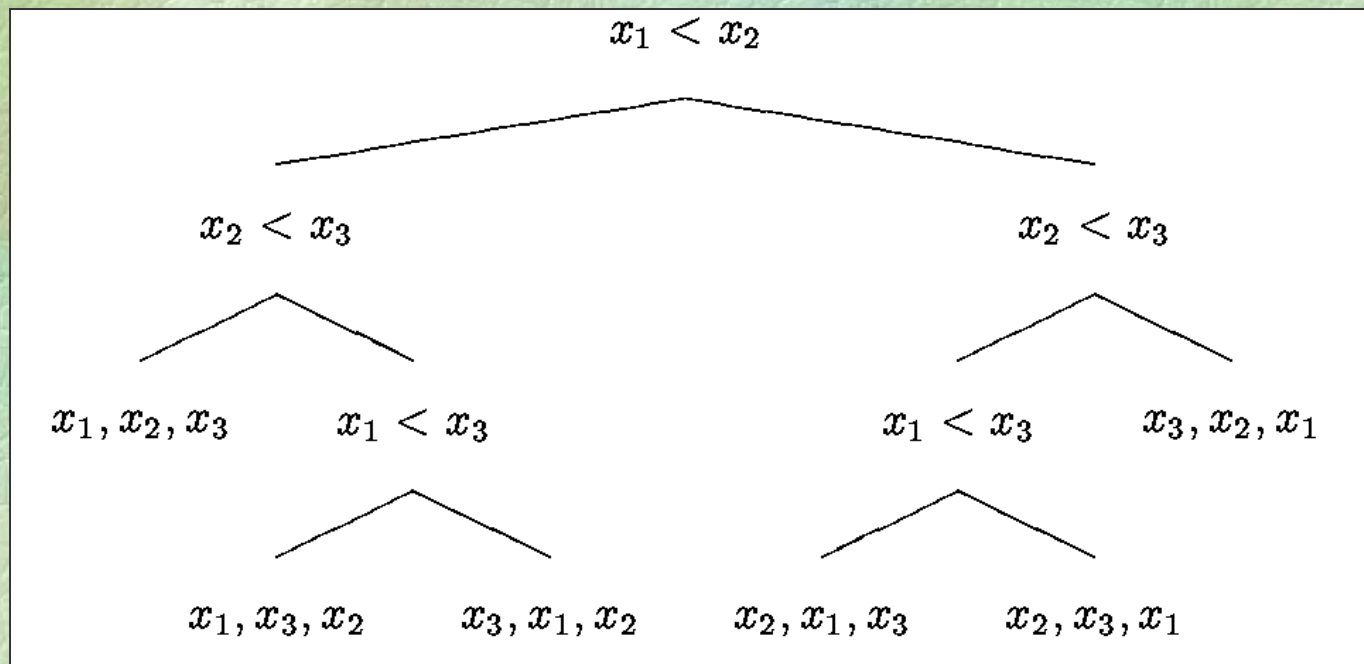

Ταξινόμηση

(xix)

- Οποιοσδήποτε αλγόριθμος ταξινόμησης n αριθμών χρειάζεται τουλάχιστον $O(n \log n)$ συγκρίσεις

- Είδη ορθότητας
  - Συντακτική
  - Νοηματική
  - Σημασιολογική
- Σημασιολογική ορθότητα ελέγχεται:
  - με δοκιμές (testing)
  - με μαθηματική επαλήθευση

□ Παράδειγμα: εύρεση γινομένου

```
int mult (int x, int y) {  
    int i, z = 0;  
    for (i=1; i<=x; i++) z = z+y;  
    return z;  
}
```

□ Ισχυρισμός:

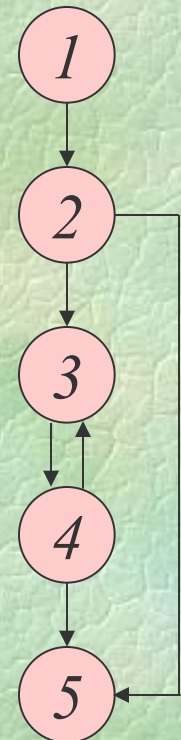
- Η συνάρτηση υπολογίζει το γινόμενο δυο φυσικών αριθμών x και y

- Εντοπισμός σημείων όπου θα γραφούν βεβαιώσεις

```
int mult (int x, int y) {  
    int i, /*1*/ z = 0; /*2*/  
    for (i=1; i<=x; i++)  
        /*3*/ z = z+y /*4*/;  
    /*5*/ return z;  
}
```

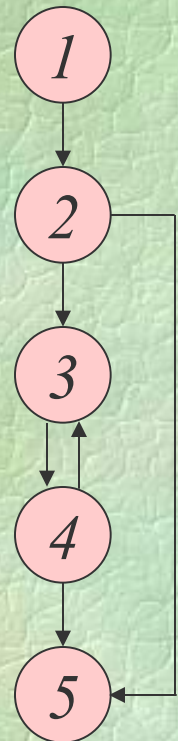
- Καταγραφή όλων των δυνατών τρόπων ροής ελέγχου

□ Βεβαιώσεις

```
/*1 – Βεβαίωση εισόδου:  $x \geq 0, y \geq 0$  */  
z = 0;  
/*2 :  $x \geq 0, y \geq 0, z = 0$  */  
for (i=1; i<=x; i++)  
    /*3 – Αναλλοίωτη βρόχου:  
         $x \geq 0, y \geq 0, i \leq x, z = y * (i-1)$  */  
    z = z+y  
    /*4 :  $x \geq 0, y \geq 0, z = y * i$  */ ;  
/*5 – Βεβαίωση εξόδου:  $x \geq 0, y \geq 0, z = y * x$  */  
return z;
```


□ Επαλήθευση: για κάθε δυνατό τρόπο ροής
 $1 \rightarrow 2, 2 \rightarrow 3, 2 \rightarrow 5, 3 \rightarrow 4, 4 \rightarrow 3, 4 \rightarrow 5$

- Παράδειγμα: υπολογισμός δύναμης με επαναλαμβανόμενο τετραγωνισμό (Gauss)

```
REAL power (REAL y, int j) {  
    /*1*/ REAL x=y, z; int i=j; /*2*/  
    if (i<0) { /*3*/ x=1/x; i=abs(i); }  
    /*4*/ z=1;  
    while (i>0) {  
        /*5*/ if (i%2 != 0) z=z*x;  
        /*6*/ x=x*x; i=i/2; /*7*/  
    }  
    /*8*/ return z;  
}
```


Ορθότητα

- Ροή ελέγχου
- Βεβαιώσεις

```
REAL power (REAL y, int j) {  
  /*1*/ REAL x=y, z; int i=j; /*2*/  
  if (i<0) { /*3*/ x=1/x; i=abs(i); }  
  /*4*/ z=1;  
  while (i>0) {  
    /*5*/ if (i%2 != 0) z=z*x;  
    /*6*/ x=x*x; i=i/2; /*7*/ }  
  /*8*/ return z; }
```

/*1 – Βεβαίωση εισόδου: REAL y, int j */

/*2 : $x = y, i = j$ */

/*3 : $i < 0$ */

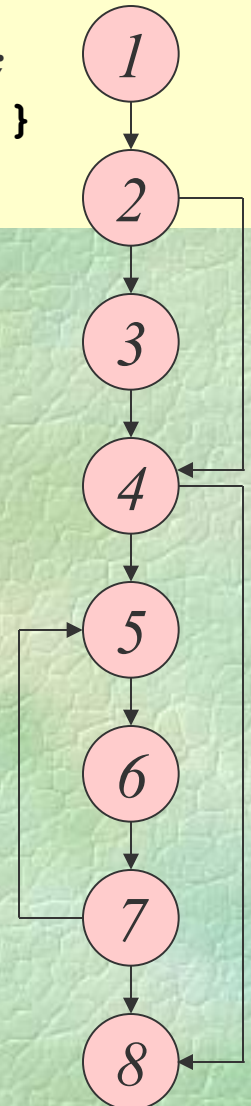
/*4 : $i \geq 0, y^j = x^i$ */

/*5 – Αναλλοίωτη βρόχου: $i \geq 0, y^j = z * x^i$ */

/*6 : $i \geq 0, y^j = z * x^i$ αν i άρτιος,
 $y^j = z * x^{i-1}$ αν i περιττός */

/*7 : $y^j = z * x^i$ */

/*8 – Βεβαίωση εξόδου: $y^j = z$ */

- Μερική ορθότητα (partial correctness)
  - αν το πρόγραμμα σταματήσει, τότε το αποτέλεσμα θα είναι ορθό
- Ολική ορθότητα (total correctness)
  - το πρόγραμμα θα σταματήσει και το αποτέλεσμα θα είναι ορθό

Τεχνολογία λογισμικού

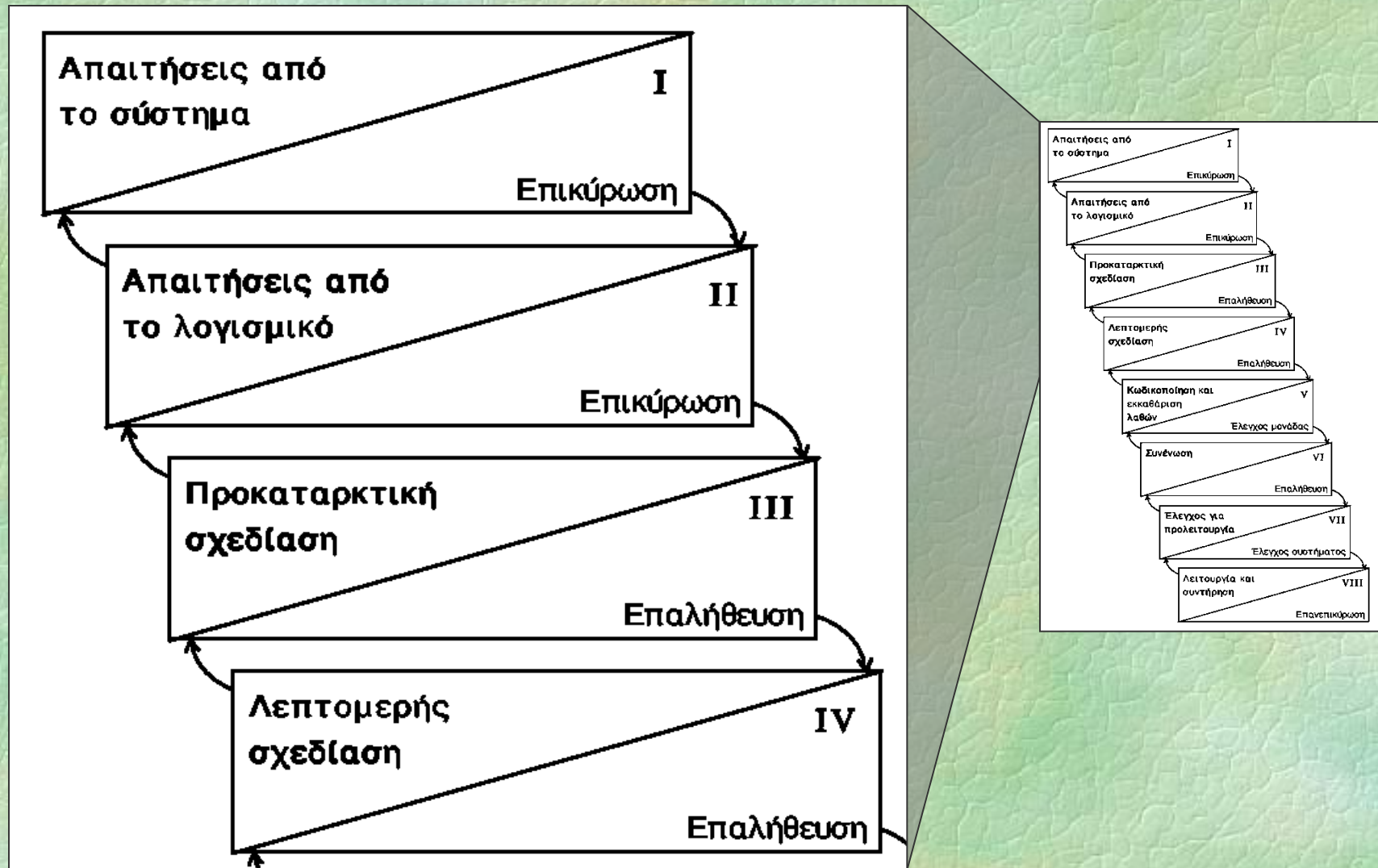

- Software engineering
- Ανάπτυξη λογισμικού που να εξασφαλίζει:
  - παράδοση μέσα σε προδιαγεγραμμένα χρονικά όρια
  - κόστος μέσα σε προδιαγεγραμμένα όρια
  - καλή ποιότητα
  - αξιοπιστία
  - δυνατή και όχι δαπανηρή συντήρηση
- Μοντέλα κύκλου ζωής λογισμικού

Μοντέλο του καταρράκτη

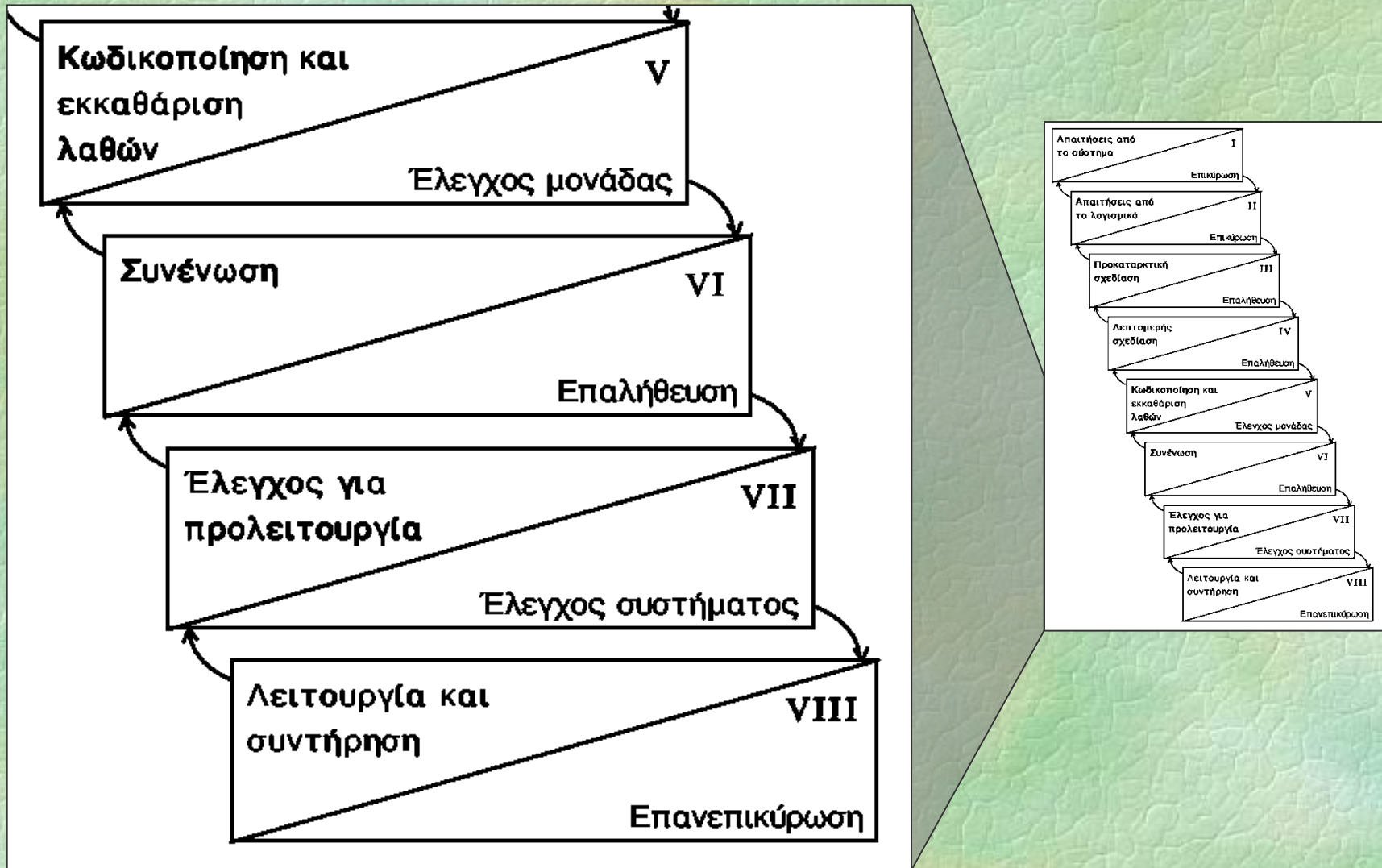
(i)

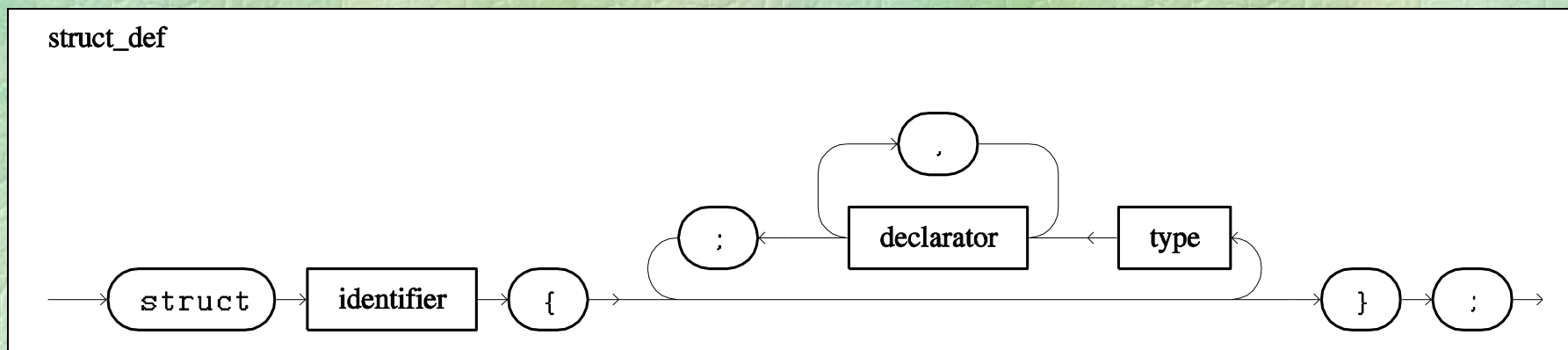
Μοντέλο του καταρράκτη

(ii)

- **Δομή** (struct): δομημένη μεταβλητή που αποτελείται από πλήθος επιμέρους μεταβλητών πιθανώς διαφορετικών τύπων
- Οι επιμέρους μεταβλητές λέγονται **πεδία** και φέρουν ξεχωριστά ονόματα
- **Σύνταξη**

□ Παράδειγμα

```
struct student {
    char firstName[20];
    char lastName[30];
    int class, room;
    int grade[15];
};
```

```
student s;
```

```
...
```

```
s.class = 3;
```

```
WRITELN(s.firstName, s.lastName);
```

s

firstName

lastName

class

room

grade[0]

grade[1]

...

grade[14]

□ Παράδειγμα: μέσος όρος βαθμολογίας

```
double average (student s) {  
    double sum = 0.0;  
  
    for (int i=0; i<15; i++)  
        sum += s.grade[i];  
    return sum / 15;  
}
```


Δομές μέσα σε δομές

(iv)

```
struct date {  
    int day, month, year;  
};
```

```
struct student {  
    ...  
    date birthDate;  
    ...  
};
```

...

```
WRITELN(s.birthDate.day, "/",  
        s.birthDate.month, "/",  
        s.birthDate.year);
```


Τι είναι οι μιγαδικοί αριθμοί;

Wikipedia: Στα μαθηματικά, οι μιγαδικοί αριθμοί είναι μία επέκταση του συνόλου των πραγματικών αριθμών με την προσθήκη του στοιχείου i , που λέγεται φανταστική μονάδα, και έχει την ιδιότητα:

$$i^2 = -1$$

Κάθε μιγαδικός αριθμός μπορεί να γραφτεί στη μορφή $a + ib$, όπου $a, b \in \mathbf{R}$

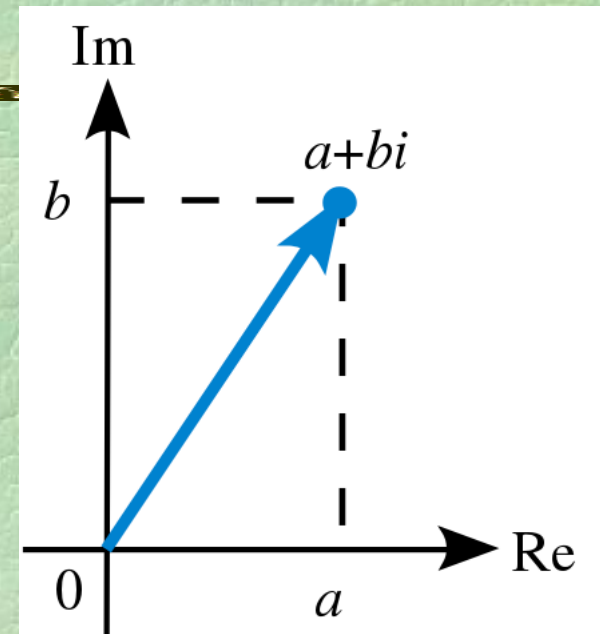
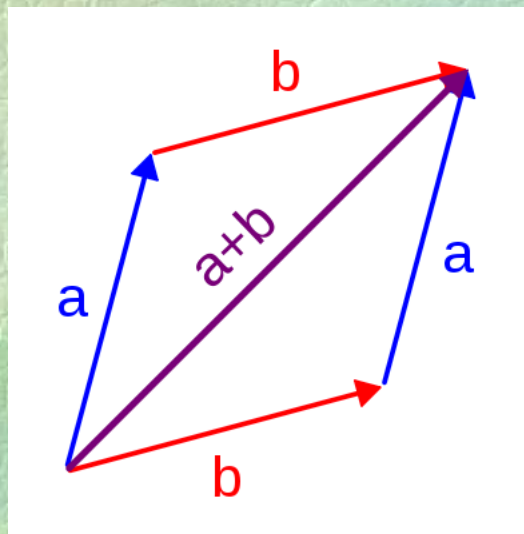

Μιγαδικοί αριθμοί

a: πραγματικό μέρος

b: φανταστικό μέρος

Αριθμητικές πράξεις, π.χ.
πρόσθεση

Για περισσότερα, *ρωτήστε το μαθηματικό σας!*

Μιγαδικοί αριθμοί

```
struct complex { double re, im; };

complex cMult(complex x, complex y) {
    complex result;
    result.re = x.re * y.re - x.im * y.im;
    result.im = x.re * y.im + x.im * y.re;
    return result;
}

double cNorm(complex x) {
    return sqrt(x.re * x.re + x.im * x.im);
}
```


Ενώσεις

- Ένωση (union): όπως η δομή αλλά μόνο ένα από τα πεδία χρησιμοποιείται κάθε στιγμή!
- Παράδειγμα

```
union number { int i; double r; };
```

```
number n;
```

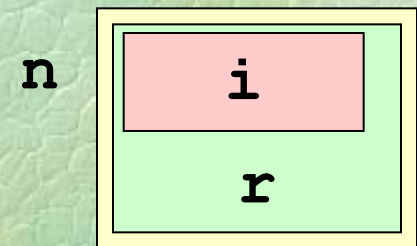
```
n.r = 1.2;
```

```
printf("%lf\n", n.r);
```

```
n.i = 42;
```

```
printf("%d\n", n.i);
```

```
printf("%lf\n", n.r);    /* λάθος! */
```


- **Αρχείο (file):** αποτελείται από
  - μεταβλητό πλήθος στοιχείων
  - αποθηκευμένων το ένα μετά το άλλο
  - συνήθως στην περιφερειακή μνήμη (π.χ. στο δίσκο)
  - εν γένει περιέχει δυαδικά δεδομένα (binary)
  - ειδική περίπτωση: αρχείο κειμένου
- **Παράδειγμα**

```
#include <stdio>
```

```
FILE *f;
```


□ Άνοιγμα και κλείσιμο αρχείου

fopen   **fclose**

□ Διάβασμα και γράψιμο

fputc   **fgetc**

fputs   **fgets**

fprintf   **fscanf**

fwrite   **fread**

χαρακτήρες

συμβολοσειρές

οτιδήποτε

ακολουθίες byte

□ Έλεγχος τέλους αρχείου

feof

Αρχεία κειμένου στη C++ (i)

- Παράδειγμα: μέτρηση αριθμού γραμμών και χαρακτήρων πολλών αρχείων που ονομάζονται στη γραμμή εντολών

```
#include <cstdio>

int main (int argc, char *argv[]) {
    for (int i=1; i<argc; i++)
        // επεξεργασία του αρχείου argv[i]
}
```


Αρχεία κειμένου στη C++

(ii)

□ Παράδειγμα (συνέχεια)

// επεξεργασία του αρχείου **argv[i]**

FILE *f;

int chars = 0, **lines** = 0, **c**;

if ((f = fopen(argv[i], "rt")) ==
    nullptr)

return 1;

while ((c = fgetc(f)) != EOF) {
    chars++;

if (c == '\n') lines++;

}

fclose(f);

printf("%d chars, %d lines, %s\n",
        chars, lines, argv[i]);

Δυαδικά αρχεία στη C++

(i)

□ Παράδειγμα: αντιγραφή δυαδικών αρχείων

- ▶ `#include <cstdio>`
- ▶ `int main (int argc, char * argv[]) {`
- ▶ `FILE *fin, *fout;`
- ▶ `fin = fopen(argv[1], "rb");`
- ▶ `if (fin == nullptr) return 1;`
- ▶ `fout = fopen(argv[2], "wb");`
- ▶ `if (fout == nullptr) return 2;`

□ Παράδειγμα (συνέχεια)

```
▶ while (!feof(fin)) {  
▶     unsigned char buffer[1000];  
▶     unsigned int count;  
  
▶     count = fread(buffer, 1, 1000,  
    fin);  
▶     fwrite(buffer, 1, count, fout);  
▶ }  
  
▶ fclose(fin);  
▶ fclose(fout);  
▶ }
```


- Κόστος της εκτέλεσης ενός αλγορίθμου που επιλύει κάποιο πρόβλημα, συναρτήσει του μεγέθους του προβλήματος
  - **χρόνος**: αριθμός υπολογιστικών βημάτων
  - **χώρος**: απαιτούμενο μέγεθος μνήμης
- Συναρτήσεις πολυπλοκότητας
  - θετικές και αύξουσες
  - π.χ. $f(n) = n(n-1) / 2$

□ Άνω φράγμα: O

$$O(f) = \{ g \mid \exists c. \exists n_0. \forall n > n_0. g(n) < c f(n) \}$$

□ Κάτω φράγμα: Ω

$$\Omega(f) = \{ g \mid \exists c. \exists n_0. \forall n > n_0. g(n) > c f(n) \}$$

□ Τάξη μεγέθους: Θ

$$\Theta(f) = \{ g \mid \exists c_1, c_2. \exists n_0. \forall n > n_0. \\ c_1 < g(n) / f(n) < c_2 \}$$

□ Γράφουμε $g = O(f)$ αντί $g \in O(f)$

□ π.χ. $5n^2 + 4n - 2n \log n + 7 = \Theta(n^2)$

Πολυπλοκότητα

(iii)

$$\begin{aligned} O(1) &< O(\alpha(n)) < O(\log^* n) < O(\log n) < O(\sqrt{n}) \\ &< O(n) < O(n \log n) \\ &< O(n^2) < O(n^2 \log^5 n) \\ &< O(n^3) < \dots < \text{Poly} \\ &< O(2^n) < O(n!) < O(n^n) \\ &< O(2^{^n n}) < \dots < O(A(n)) \end{aligned}$$

$$\text{Poly} = n^{O(1)}$$

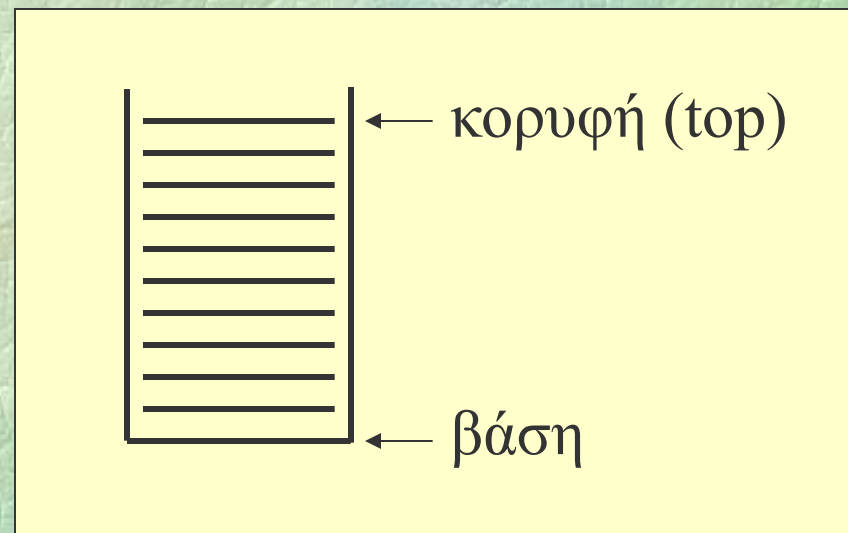
$2^{^n n}$ η υπερεκθετική συνάρτηση: $2^{2^{2^{\dots^2}}}$ (n φορές)
και $\log^* n$ η αντίστροφή της

► $A(n)$ η συνάρτηση Ackermann και $\alpha(n)$ η αντίστροφή της

□ Last In First Out (LIFO)

ό,τι μπαίνει τελευταίο, βγαίνει πρώτο

- Αφηρημένος τύπος δεδομένων
  - **stack**: υλοποιεί τη στοίβα (ακεραίων αριθμών)
  - Ορίζονται οι απαραίτητες πράξεις:
    - **(stack)** δημιουργεί μια άδεια στοίβα
    - **empty** ελέγχει αν μια στοίβα είναι άδεια
    - **push** προσθήκη στοιχείου στην κορυφή
    - **pop** αφαίρεση στοιχείου από την κορυφή

- Ο τρόπος υλοποίησης των παραπάνω δεν ενδιαφέρει αυτούς που θα τα χρησιμοποιήσουν
- Τέτοιοι τύποι λέγονται **αφηρημένοι** (ΑΤΔ)

- Αντικείμενα (objects) στη C++
Υλοποίηση στοίβας με πίνακα

```
class stack {  
public:  
    stack ();  
    bool empty ();  
    void push (int x);  
    int pop ();  
private:  
    const int size = 100;  
    int data[size];  
    int top;  
};
```

κατασκευαστής (constructor)

μέθοδοι (methods)

πεδία (fields)
όπως στο struct

□ Παράδειγμα χρήσης

```
PROGRAM { // stack_demo

    stack s; // καλείται ο κατασκευαστής

    for (int i = 1; i <= 10; i++)
        s.push(i);

    while (!s.empty())
        WRITELN(s.pop());
}
```


□ Κατασκευή άδειας στοίβας

```
stack::stack () {  
    top = 0;  
}
```

□ Έλεγχος αν μια στοίβα είναι άδεια

```
bool stack::empty () {  
    return top == 0;  
}
```


□ Προσθήκη στοιχείου

```
void stack::push (int x) {  
    data[top++] = x;  
}
```

□ Αφαίρεση στοιχείου

```
int stack::pop () {  
    return data[--top];  
}
```


- Στατικές μεταβλητές: γενικές ή τοπικές
  - ο χώρος στη μνήμη όπου τοποθετούνται δεσμεύεται κάθε φορά που καλείται η ενότητα όπου δηλώνονται και αποδεσμεύεται στο τέλος της κλήσης
- Δυναμικές μεταβλητές
  - ο χώρος στη μνήμη όπου τοποθετούνται δεσμεύεται και αποδεσμεύεται δυναμικά, δηλαδή με φροντίδα του προγραμματιστή
  - η προσπέλαση σε δυναμικές μεταβλητές γίνεται με τη χρήση δεικτών (pointers)

- Με τη βοήθεια των δυναμικών μεταβλητών υλοποιούνται **δυναμικοί τύποι δεδομένων**
  - συνδεδεμένες λίστες,
  - δέντρα, γράφοι, κ.λπ.
- Πλεονεκτήματα των δυναμικών τύπων
  - μπορούν να περιέχουν **απεριόριστο πλήθος** στοιχείων (αν το επιτρέπει η διαθέσιμη μνήμη)
  - κάποιες πράξεις υλοποιούνται **αποδοτικότερα** (π.χ. προσθήκη και διαγραφή στοιχείων σε ενδιάμεση θέση)

Δυναμική παραχώρηση μνήμης (i)

□ Δέσμευση

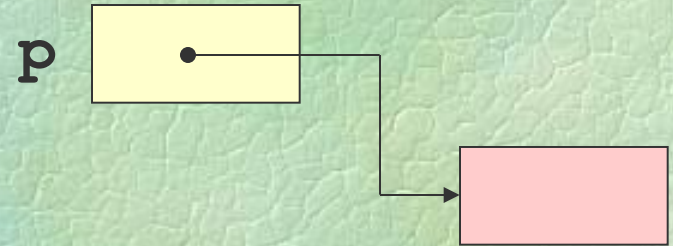
(C++)

- δημιουργία μιας νέας δυναμικής μεταβλητής

```
int *p;
```

```
...
```

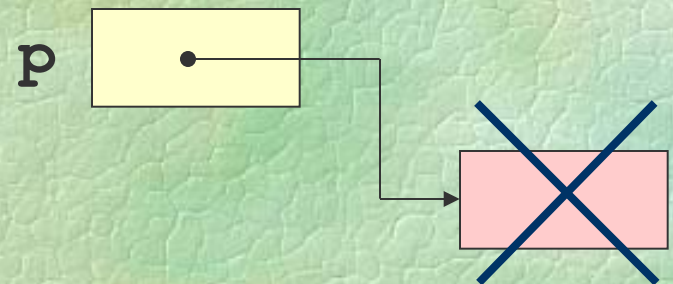
```
p = new int;
```


□ Αποδέσμευση

- καταστροφή μιας δυναμικής μεταβλητής

```
delete p;
```


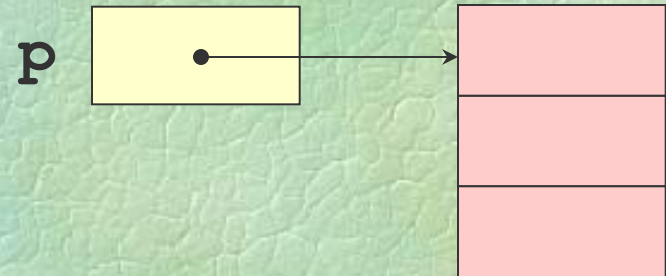

Δυναμική παραχώρηση μνήμης (ii)

□ Δέσμευση

- δημιουργία πίνακα μεταβλητού μεγέθους

```
int *p, n;  
...  
n = 3;  
p = new int[n];
```


// αν δεν υπάρχει αρκετή μνήμη, προκύπτει **εξαίρεση**

// σε αυτό το μάθημα δε θα μιλήσουμε για εξαιρέσεις στη C++

□ Αποδέσμευση

```
delete [] p;
```


Δυναμική παραχώρηση μνήμης (iii)

□ Δέσμευση και αποδέσμευση σε C

```
#include <stdlib.h>
```

```
int *p;
```

```
...
```

```
p = new int[42];
```

```
...
```

```
delete [] p;
```

```
p = (int *) malloc(42 * sizeof(int));
```

```
if (p == NULL) {
```

```
    printf("Out of memory!\n");
```

```
    exit(1);
```

```
}
```

```
...
```

```
free(p);
```


Σύνθετες δυναμικές μεταβλητές (i)

□ Παράδειγμα

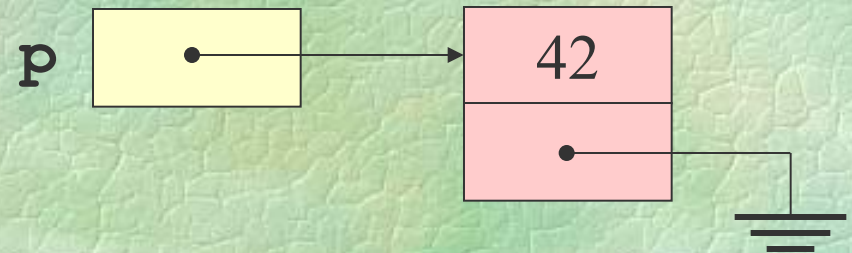
```
struct thing {  
    int num;  
    int *ptr;  
};
```

```
thing *p;
```

```
p = new thing;
```

```
p->num = 42;
```

```
p->ptr = nullptr;
```


p->something ισοδύναμο με **(*p).something**

Σύνθετες δυναμικές μεταβλητές (ii)

□ Παράδειγμα (συνέχεια)

`q = p;`

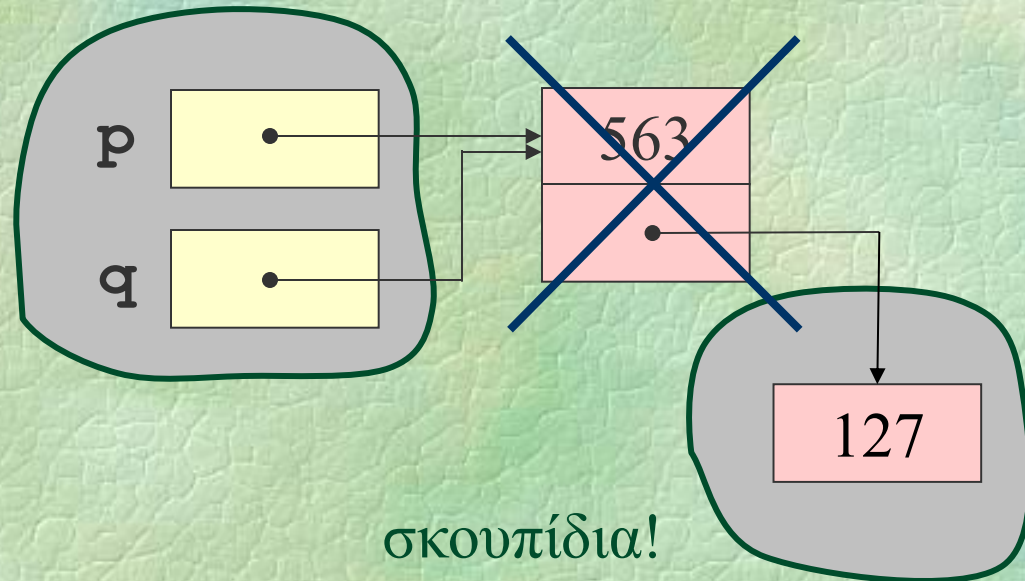
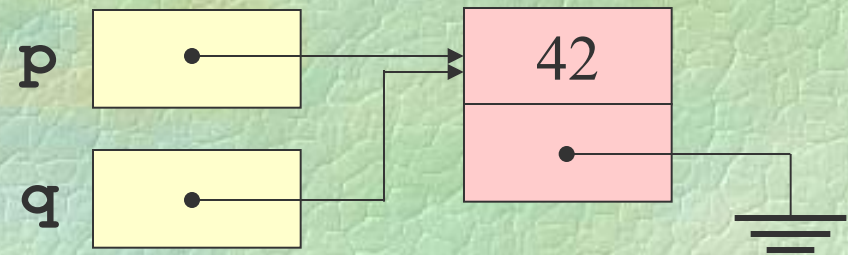
`q->num = 563;`

`q->ptr = new int;`

`*(q->ptr) = 127;`

`delete p;`

ξεκρέμαστοι δείκτες!

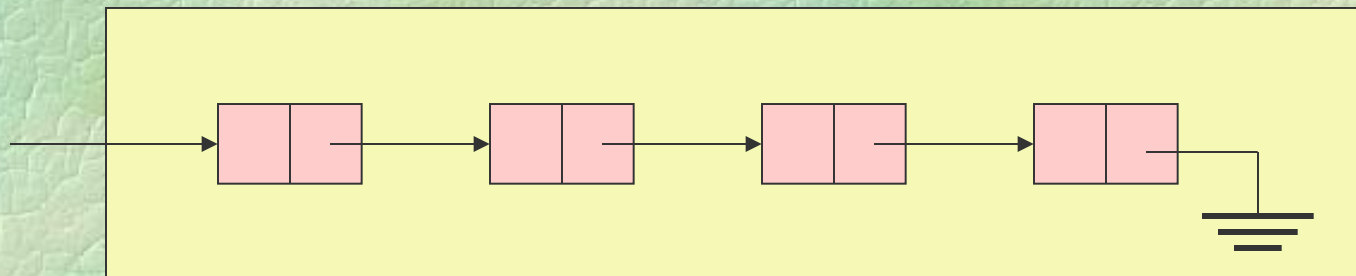

Συνδεδεμένες λίστες

(i)

- Είναι γραμμικές διατάξεις
- Κάθε κόμβος περιέχει:
  - κάποια πληροφορία
  - ένα σύνδεσμο στον **επόμενο** κόμβο
- Ο τελευταίος κόμβος έχει **κενό** σύνδεσμο

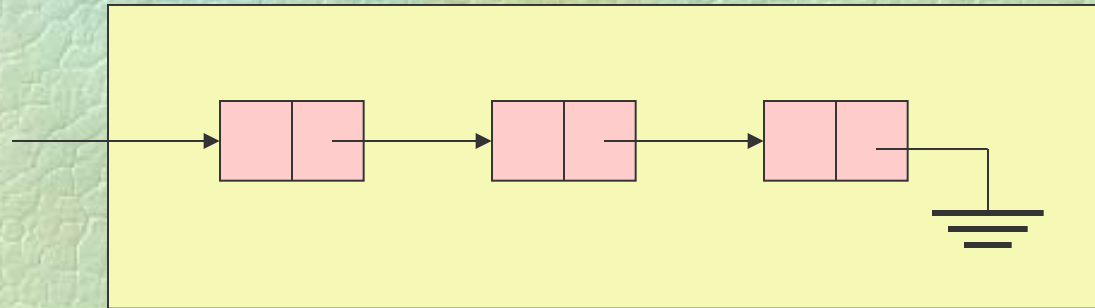

Συνδεδεμένες λίστες

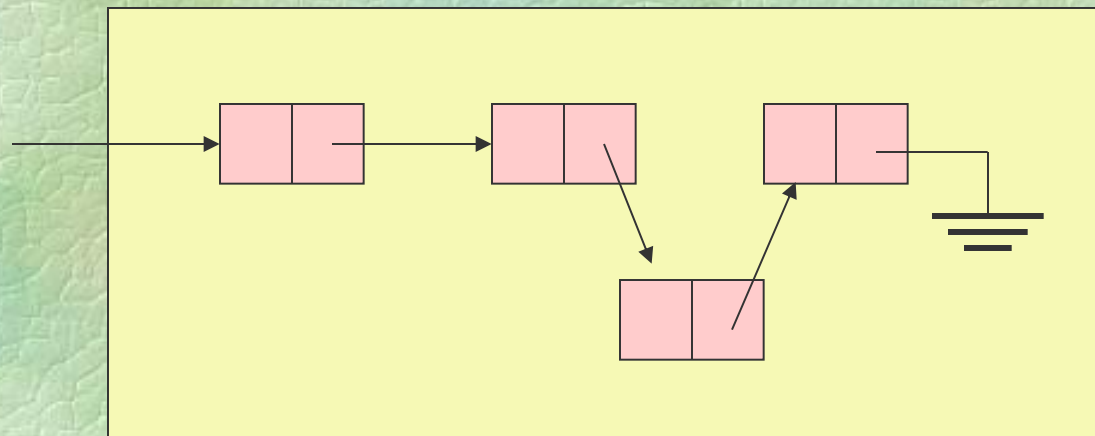
(ii)

□ Ευκολότερη προσθήκη στοιχείων

□ πριν

□ μετά

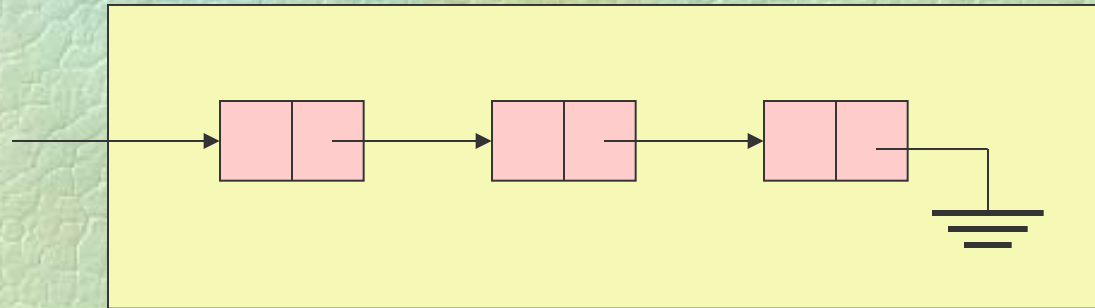

Συνδεδεμένες λίστες

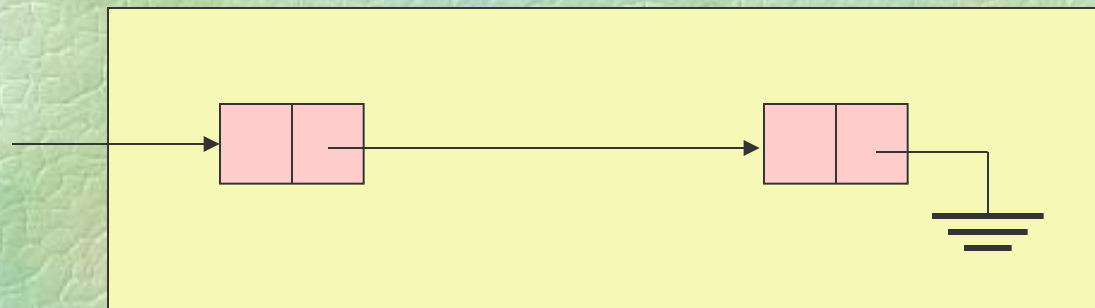
(iii)

□ Ευκολότερη διαγραφή στοιχείων

□ πριν

□ μετά

- Τύπος κόμβου συνδεδεμένης λίστας

```
struct node {  
    int info;  
    node *next;    ← αυτοαναφορά!  
};
```

- Μια συνδεδεμένη λίστα παριστάνεται συνήθως με ένα δείκτη στο πρώτο της στοιχείο

```
► node *head;
```


□ Παράδειγμα κατασκευής λίστας

```
node* readListReversed () {  
    node *head = nullptr, *n;  
    int data;  
  
    while (scanf("%d", &data) == 1) {  
        n = new node;  
        n->info = data;  
        n->next = head;  
        head = n;  
    }  
    return head;  
}
```


□ Εκτύπωση λίστας

```
void print (node *p) {  
    while (p != nullptr) {  
        WRITELN(p->info);  
        p = p->next;  
    }  
}
```

□ Ισοδύναμα (για να μη «χαθεί» η αρχή **p**):

```
for (node *q = p; q != nullptr;  
     q = q->next)  
    WRITELN(q->info);
```


□ Εκτύπωση λίστας με αναδρομή

```
void print (node *p) {  
    if (p != nullptr) { WRITELN(p->info) ;  
                          print(p->next) ;  
    }  
}
```

□ Εκτύπωση λίστας αντίστροφα με αναδρομή

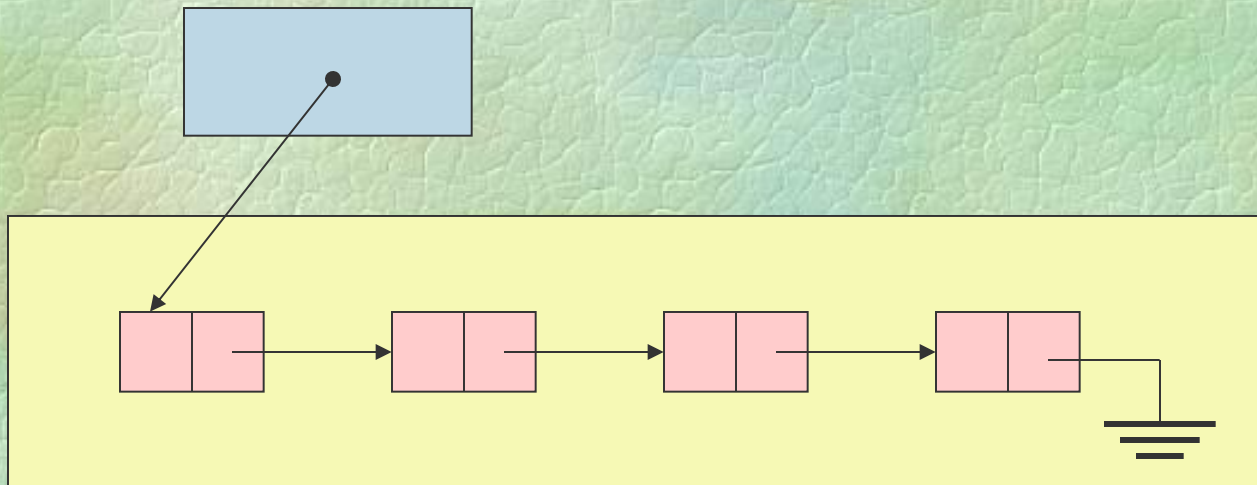
```
void printBack (node *p) {  
    if (p != nullptr) { printBack(p->  
                                next) ;  
                          WRITELN(p->info) ;  
    }  
}
```


Στοίβες (ξανά)

(i)

- Υλοποίηση με απλά συνδεδεμένη λίστα

Στοιίβες (ξανά)

(ii)

- Υλοποίηση με απλά συνδεδεμένη λίστα

```
class stack {  
public:  
    stack ();  
    bool empty ();  
    void push (int x);  
    int pop ();  
  
private:  
    struct node {  
        int info;  
        node *next;  
    };  
    node *head;  
};
```

ίδια όπως πριν!

- Κατασκευή άδειας στοίβας

```
stack::stack () {  
    head = nullptr;  
}
```

- Έλεγχος αν μια στοίβα είναι άδεια

```
bool stack::empty () {  
    return head == nullptr;  
}
```


□ Προσθήκη στοιχείου

```
void stack::push (int x) {  
    node *p = new node;  
    p->info = x;  
    p->next = head;  
    head = p;  
}
```


□ Αφαίρεση στοιχείου

```
int stack::pop () {  
    node *p = head;  
    int result = head->info;  
    head = head->next;  
    delete p;  
    return result;  
}
```


□ Παράδειγμα χρήσης

```
PROGRAM { // stack_demo
```

```
    stack s; // καλείται ο κατασκευαστής
```

```
    for (int i = 1; i <= 10; i++)  
        s.push(i);
```

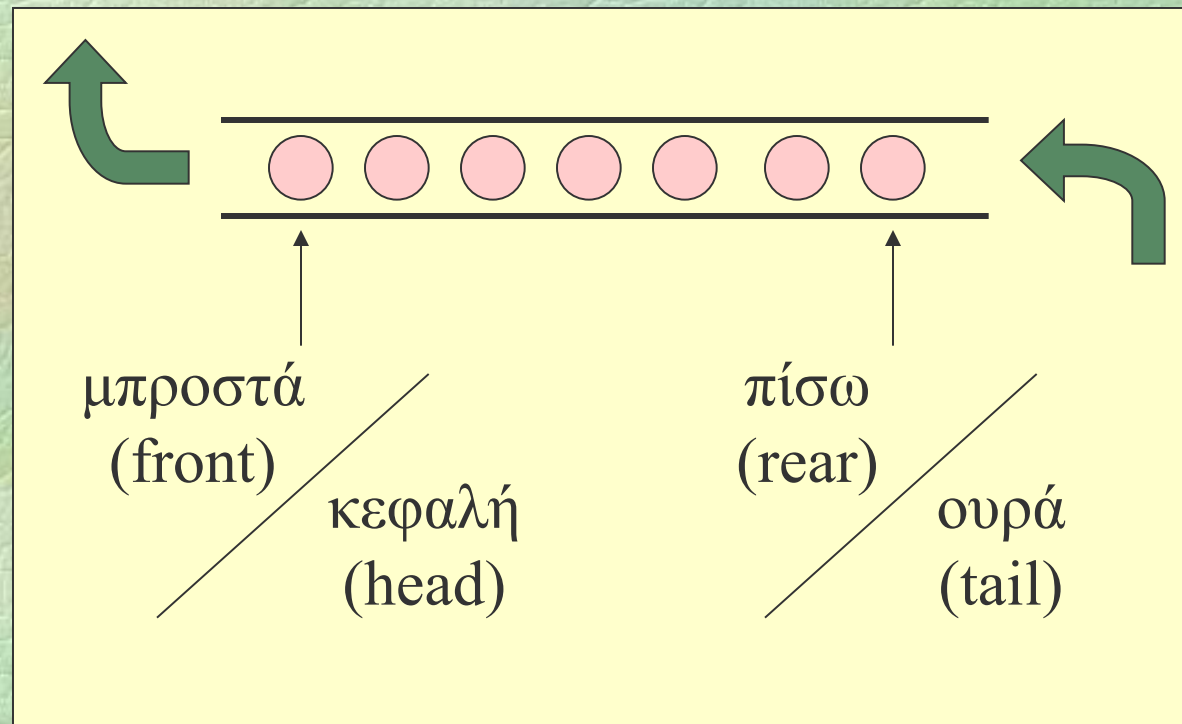
```
    while (!s.empty())  
        WRITELN(s.pop());  
}
```

Δεν άλλαξε
τίποτα!

□ First In First Out (FIFO)

ό,τι μπαίνει πρώτο, βγαίνει πρώτο

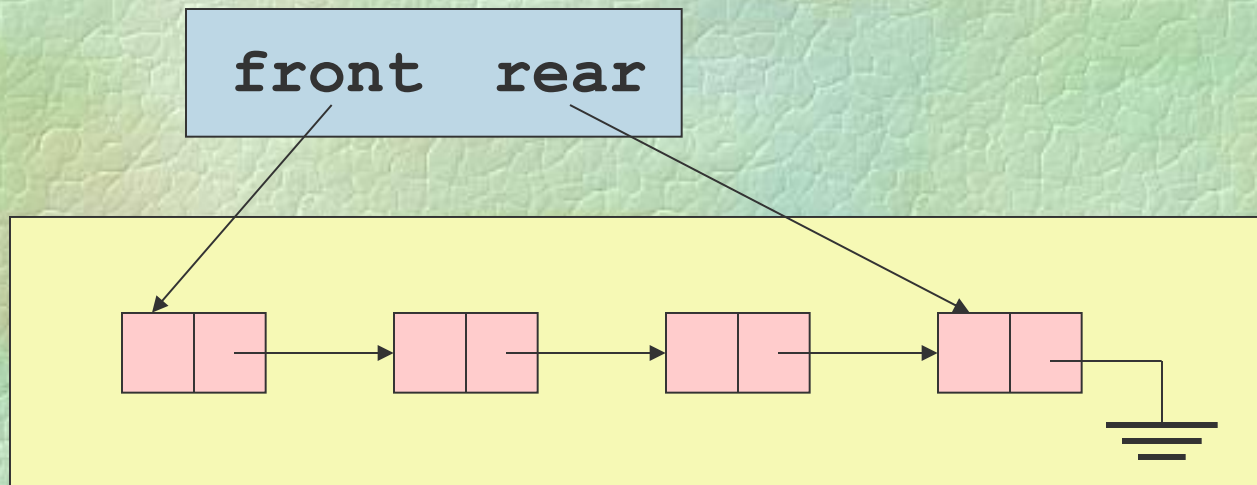

□ Αφηρημένος τύπος δεδομένων

- Ορίζεται ο τύπος **queue** που υλοποιεί την ουρά (ακεραίων αριθμών)
- Ορίζονται οι απαραίτητες πράξεις:
  - **(queue)** δημιουργεί μια άδεια ουρά
  - **empty** ελέγχει αν μια ουρά είναι άδεια
  - **enqueue** προσθήκη στοιχείου στο τέλος
  - **dequeue** αφαίρεση στοιχείου από την αρχή

- Υλοποίηση με απλά συνδεδεμένη λίστα

- Υλοποίηση με απλά συνδεδεμένη λίστα

```
class queue {  
public:  
    queue ();  
    bool empty ();  
    void enqueue (int x);  
    int dequeue ();  
private:  
    struct node {  
        int info;  
        node *next;  
    };  
    node *front, *rear;  
};
```


□ Κατασκευή άδειας ουράς

```
queue::queue () {  
    front = rear = nullptr;  
}
```

□ Έλεγχος αν μια ουρά είναι άδεια

```
bool queue::empty () {  
    return front == nullptr;  
}
```


□ Προσθήκη στοιχείου

```
void queue::enqueue (int x) {  
    node *p = new node;  
    p->info = x;  
    p->next = nullptr;  
    if (front == nullptr)  
        front = p;  
    else  
        rear->next = p;  
    rear = p;  
}
```


□ Αφαίρεση στοιχείου

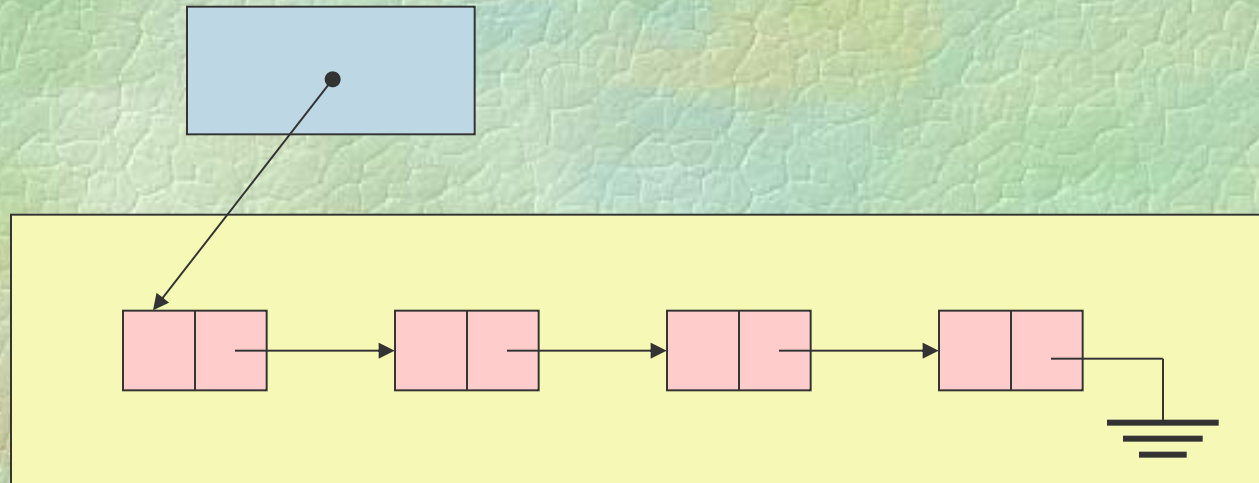
```
int queue::dequeue () {  
    node *p = front;  
    int result = front->info;  
    if (front == rear)  
        rear = nullptr;  
    front = front->next;  
    delete p;  
    return result;  
}
```


Γραμμικές λίστες

(i)

- Γενική μορφή απλά συνδεδεμένης λίστας


```
struct node {  
    int info;  
    node *next;  
};  
  
typedef node *list;
```


Γραμμικές λίστες

(ii)

□ Εισαγωγή στο τέλος $O(n)$

```
void insertAtRear (list &l, int data) {  
    node *p, *q;  
  
    p = new node;  
    p->info = data; p->next = nullptr;  
    if (l == nullptr) l = p;  
    else {  
        q = l;  
        while (q->next != nullptr)  
            q = q->next;  
        q->next = p;  
    }  
}
```


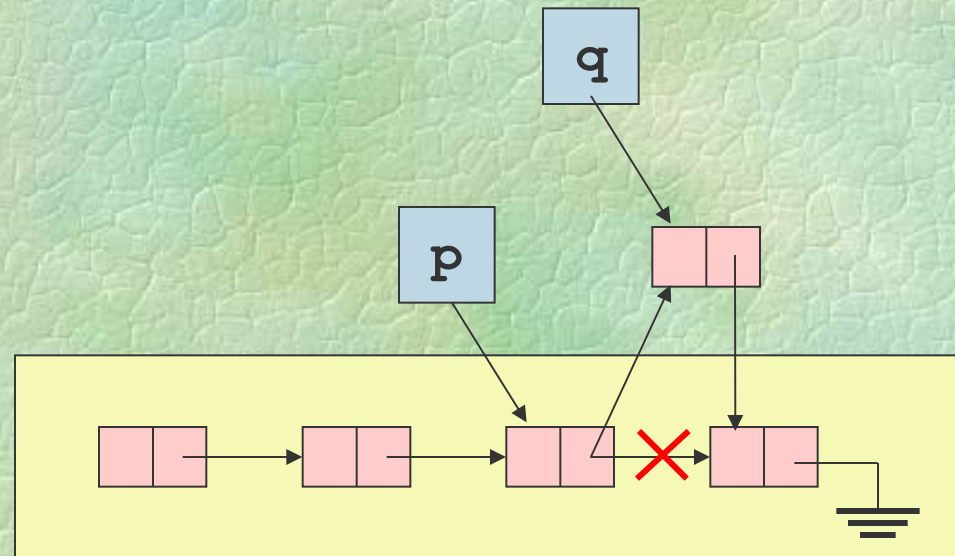
Γραμμικές λίστες

(iii)

□ Εισαγωγή μετά τον κόμβο p

$O(1)$

```
void insertAfter (node *p, int data) {  
    if (p != nullptr) {  
        node *q = new node;  
        q->info = data;  
        q->next = p->next;  
        p->next = q;  
    }  
}
```


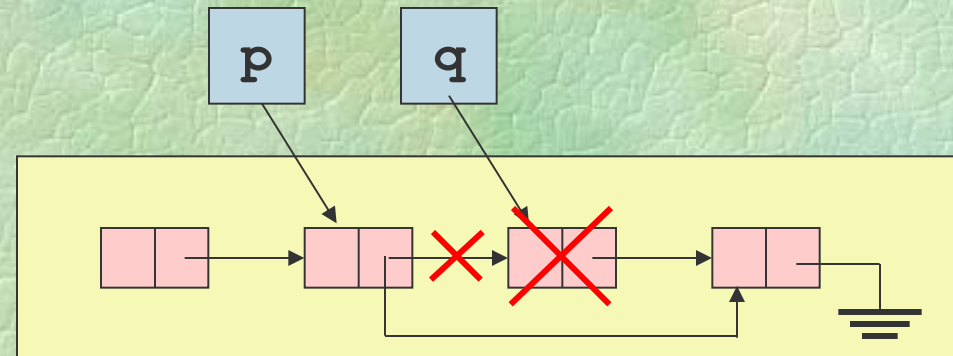

Γραμμικές λίστες

(iv)

- Διαγραφή του κόμβου μετά τον p O(1)

```
void deleteAfter (node *p) {  
    if (p != nullptr &&  
        p->next != nullptr) {  
        node *q = p->next;  
        p->next = q->next;  
        delete q;  
    }  
}
```


□ Εύρεση στοιχείου

$O(n)$

```
node *search (list l, int data) {  
    node *p;  
  
    for (p = l; p != nullptr; p = p->next)  
        if (p->info == data) return p;  
    return nullptr;  
}
```


□ Συνένωση δύο λιστών

$O(n)$

```
void concat (list &l1, list l2) {  
    node *p;  
  
    if (l2 == nullptr) return;  
    if (l1 == nullptr) l1 = l2;  
    else {  
        p = l1;  
        while (p->next != nullptr)  
            p = p->next;  
        p->next = l2;  
    }  
}
```


□ Αντιστροφή λίστας

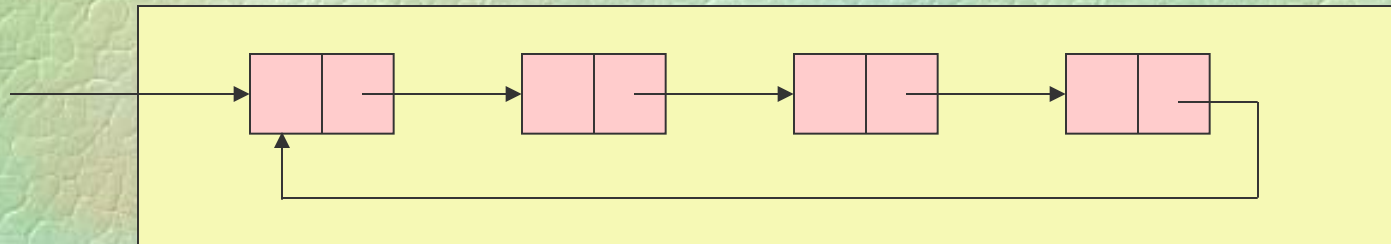
$O(n)$

```
void reverse (list &l) {  
    node *p, *q;  
  
    q = nullptr;  
    while (l != nullptr) {  
        p = l;  
        l = p->next;  
        p->next = q;  
        q = p;  
    }  
    l = q;  
}
```


Κυκλικές λίστες

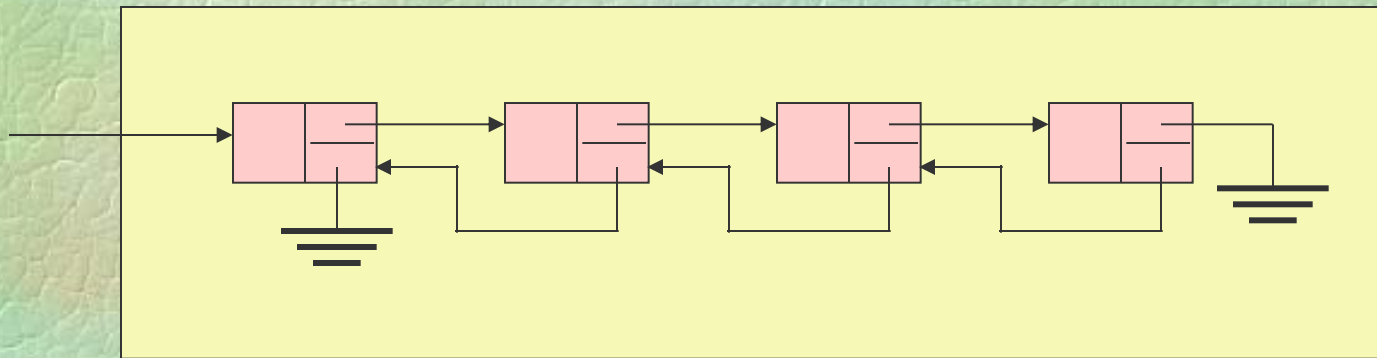
- Ο επόμενος του τελευταίου κόμβου είναι πάλι ο πρώτος

Διπλά συνδεδεμένες λίστες

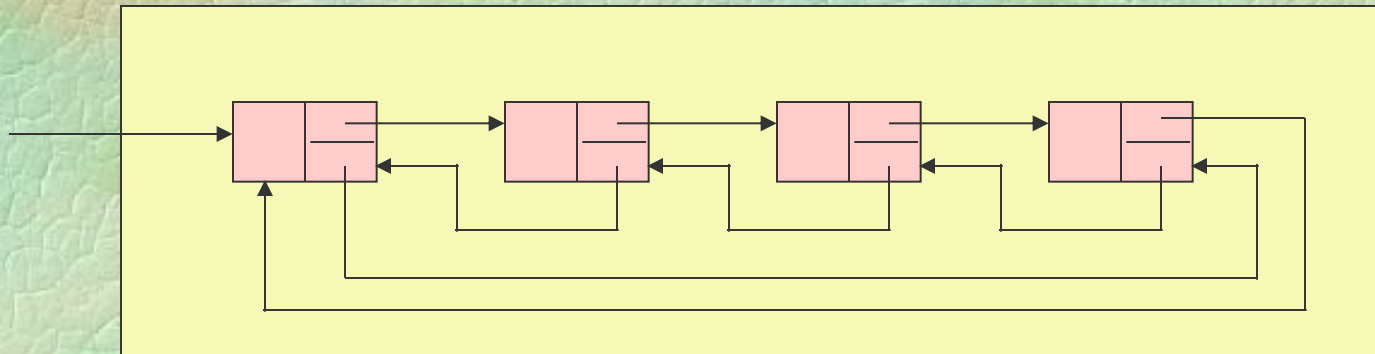
- Δυο σύνδεσμοι σε κάθε κόμβο, προς τον επόμενο και προς τον προηγούμενο

Διπλά συνδεδεμένες κυκλικές λίστες

- Δυο σύνδεσμοι σε κάθε κόμβο, προς τον **επόμενο** και προς τον **προηγούμενο**
- Ο επόμενος του τελευταίου είναι ο πρώτος
- Ο προηγούμενος του πρώτου είναι ο τελευταίος

Γράφοι

(i)

□ Γράφος ή γράφημα (graph) $G = (V, E)$

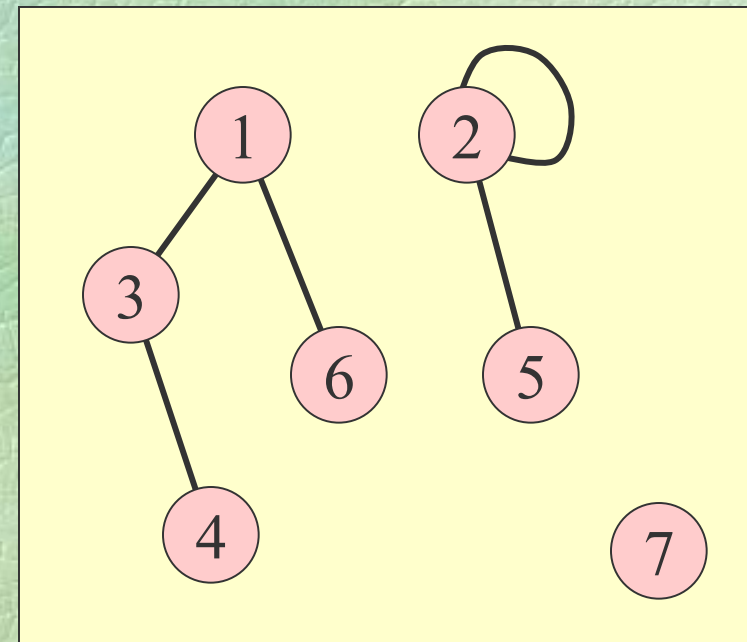
- V Σύνολο κόμβων ή κορυφών
- E Σύνολο ακμών, δηλαδή ζευγών κόμβων

□ Παράδειγμα

$$V = \{ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 \}$$

$$E = \{ (x, y) \mid x, y \in V, \\ x+y=4 \text{ ή } x+y=7 \}$$

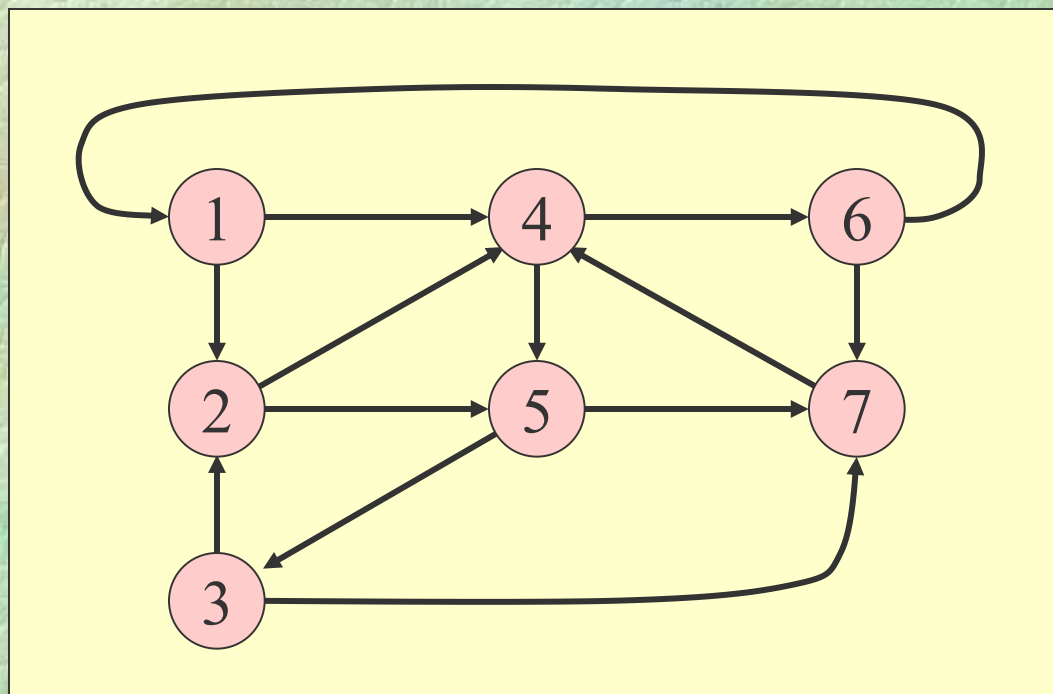
□ Γραφική παράσταση

□ Κατευθυνόμενος γράφος (directed graph)

- Οι ακμές είναι διατεταγμένα ζεύγη
- Μπορούν να υλοποιηθούν με δείκτες

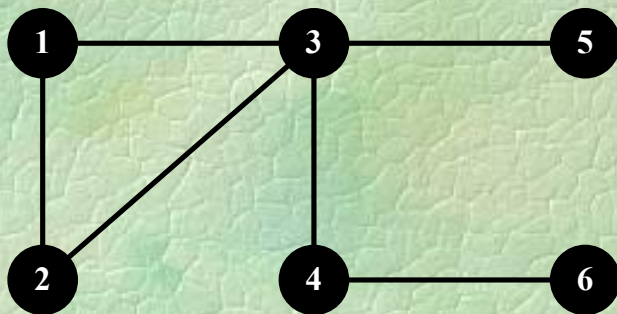

Αναπαράσταση Γράφων

... με **πίνακα γειτνίασης**: $A[i, j] = \begin{cases} 1 & (v_i, v_j) \in E \\ 0 & (v_i, v_j) \notin E \end{cases}$

- Αν έχουμε βάρη, $A[i, j] = w(v_i, v_j)$
- Μη-κατευθυνόμενο: **συμμετρικός** πίνακας.
- Χώρος $\Theta(n^2)$, άμεσος έλεγχος για ύπαρξη ακμής.

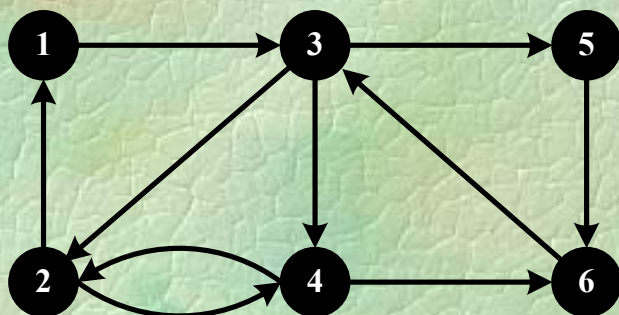
	1	2	3	4	5	6
1	0	1	1	0	0	0
2	1	0	1	0	0	0
3	1	1	0	1	1	0
4	0	0	1	0	0	1
5	0	0	1	0	0	0
6	0	0	0	1	0	0

Αναπαράσταση Γράφων

... με **πίνακα γειτνίασης**: $A[i, j] = \begin{cases} 1 & (v_i, v_j) \in E \\ 0 & (v_i, v_j) \notin E \end{cases}$

- Αν έχουμε βάρη, $A[i, j] = w(v_i, v_j)$
- Μη-κατευθυνόμενο: **συμμετρικός** πίνακας.
- Χώρος $\Theta(n^2)$, άμεσος έλεγχος για ύπαρξη ακμής.

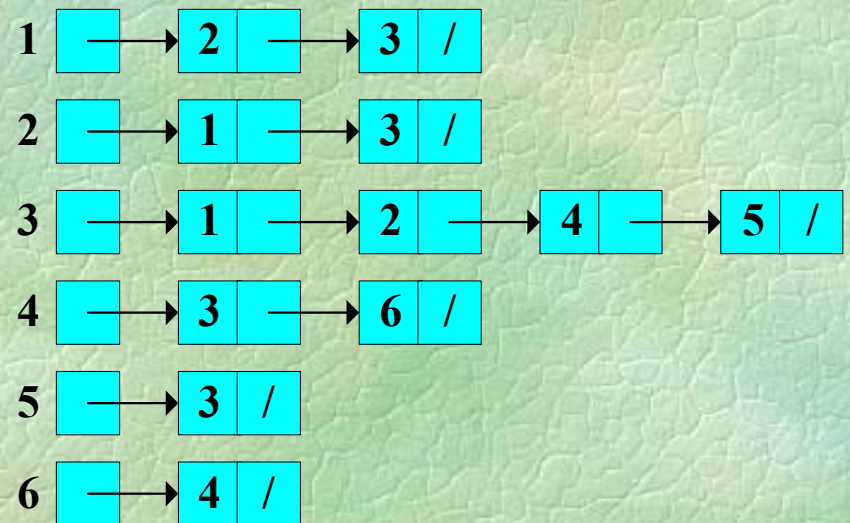
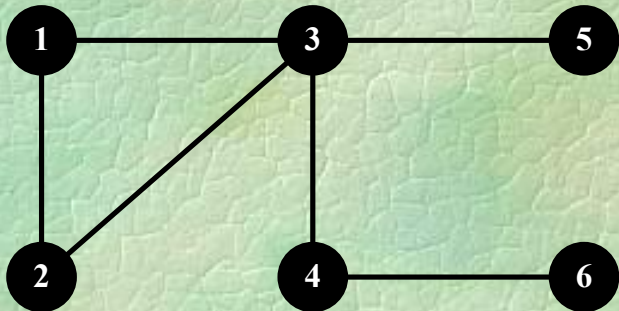
	1	2	3	4	5	6
1	0	0	1	0	0	0
2	1	0	0	1	0	0
3	0	1	0	1	1	0
4	0	1	0	0	0	1
5	0	0	0	0	0	1
6	0	0	1	0	0	0

Αναπαράσταση Γράφων

... με **λίστα γειτνίασης**: γειτονικές κορυφές σε διασυνδεδεμένη λίστα.

- Βάρη αποθηκεύονται στους κόμβους της λίστας.
- Χώρος $\Theta(m)$.
- Έλεγχος για ύπαρξη ακμής σε χρόνο $O(\text{βαθμός}(u))$.

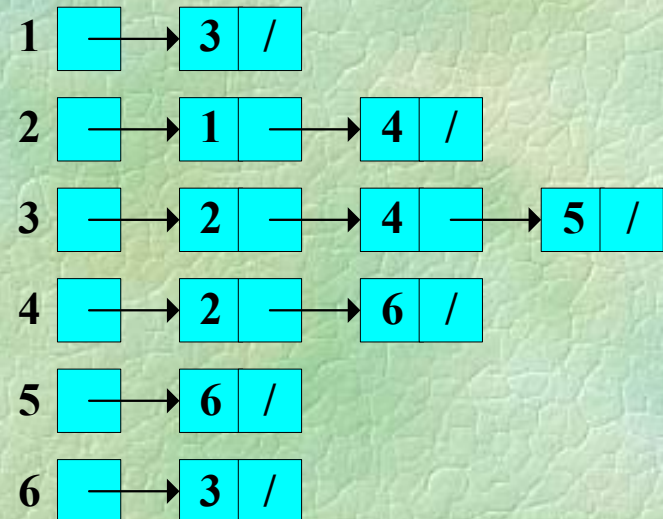
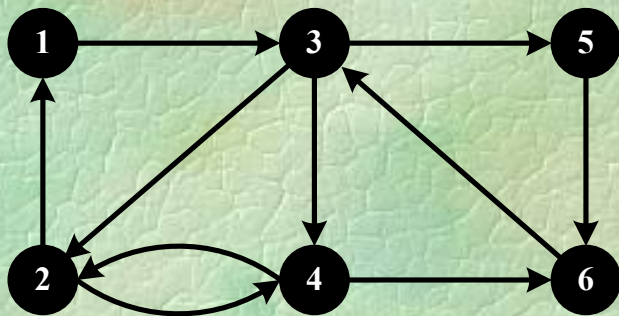

Αναπαράσταση Γράφων

... με **λίστα γειτνίασης**: γειτονικές κορυφές σε διασυνδεδεμένη λίστα.

- Βάρη αποθηκεύονται στους κόμβους της λίστας.
- Χώρος $\Theta(m)$.
- Έλεγχος για ύπαρξη ακμής σε χρόνο $O(\deg(u))$.

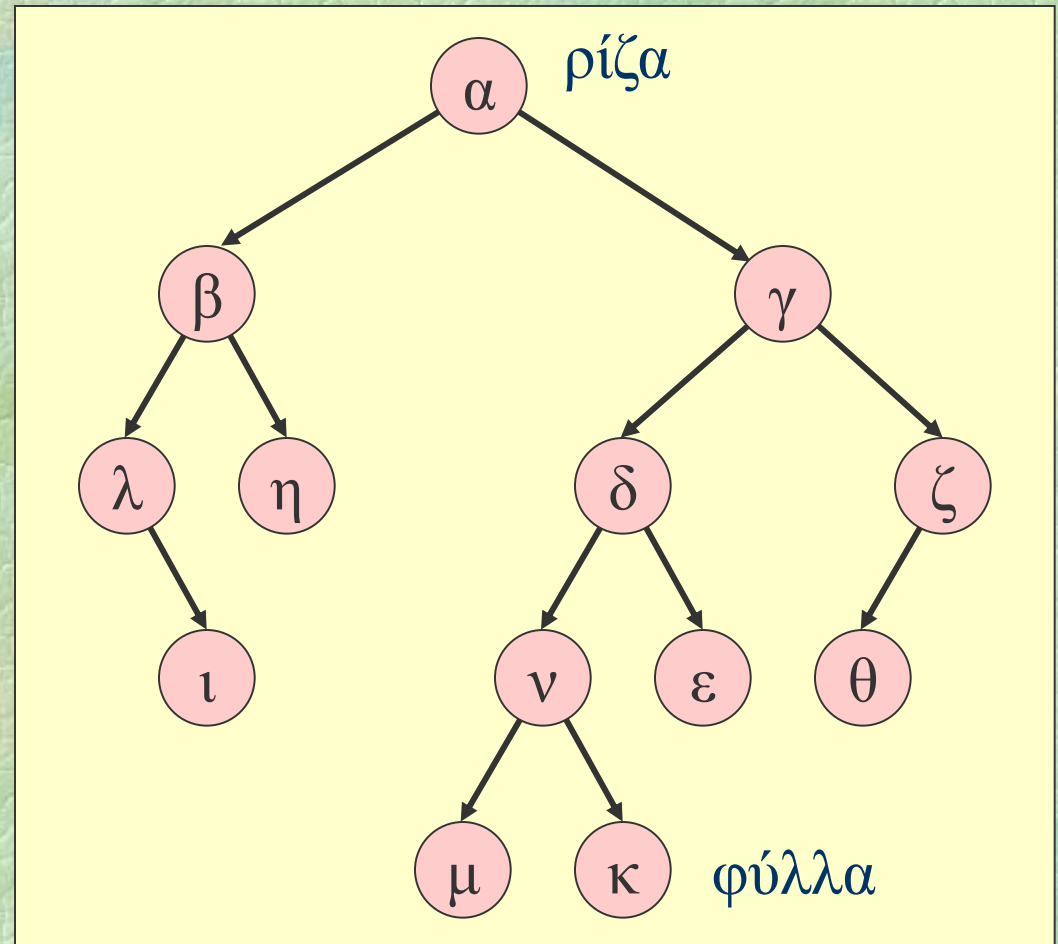

Δυαδικά δέντρα

(i)

- Ειδικοί γράφοι της μορφής:
- Κάθε κόμβος έχει 0, 1 ή 2 παιδιά
- **Ρίζα**: ο αρχικός κόμβος του δένδρου
- **Φύλλα**: κόμβοι χωρίς παιδιά

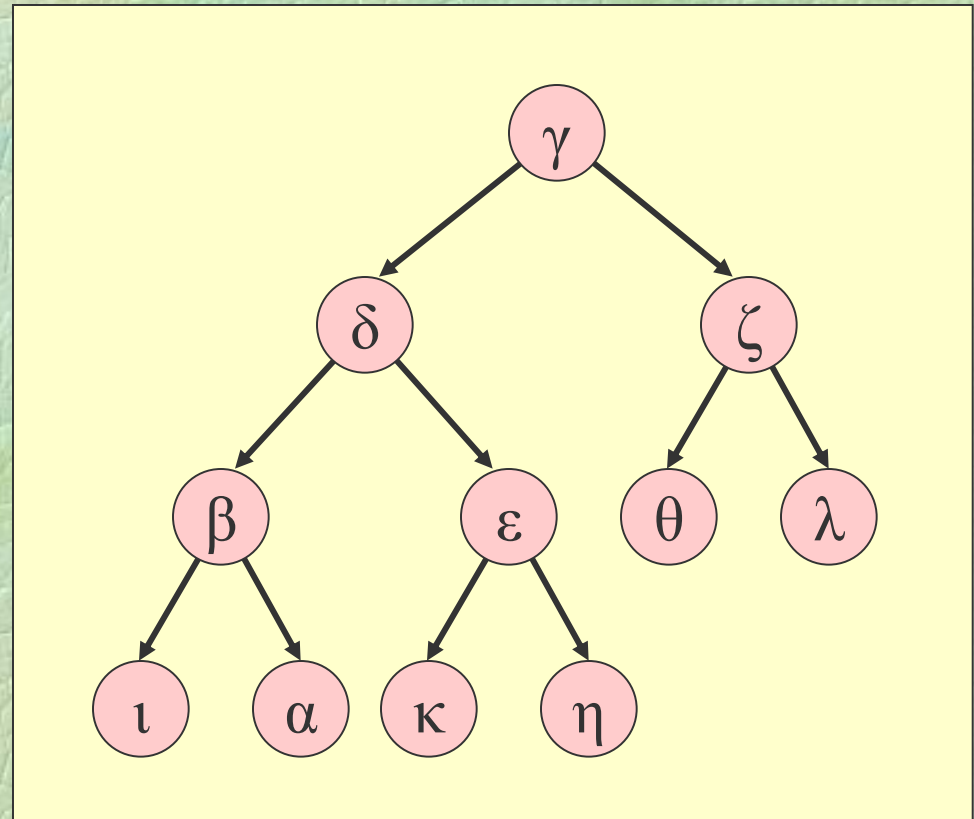

Δυαδικά δέντρα

(ii)

- Πλήρες δυαδικό δέντρο:
- Μόνο το κατώτατο επίπεδο μπορεί να μην είναι πλήρες

- Πλήθος κόμβων = $n \Rightarrow \text{ύψος} = O(\log n)$

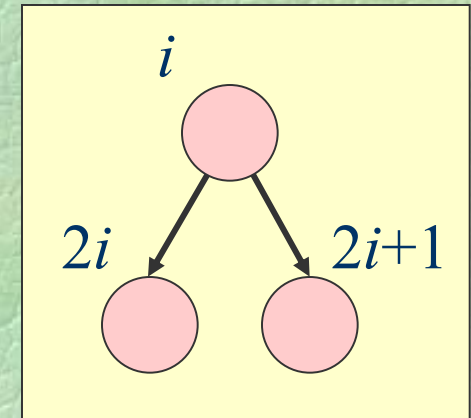

Δυαδικά δέντρα

(iii)

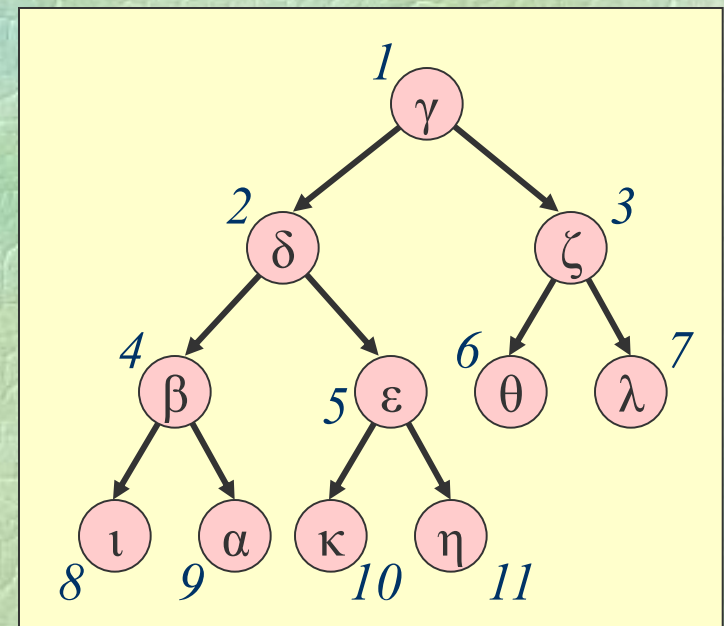
□ Υλοποίηση με πίνακα

- Αν ένας κόμβος αποθηκεύεται στη θέση i του πίνακα, τα παιδιά του αποθηκεύονται στις θέσεις $2i$ και $2i+1$

□ Παράδειγμα

$a[1] = \gamma$; $a[7] = \lambda$;
 $a[2] = \delta$; $a[8] = \iota$;
 $a[3] = \zeta$; $a[9] = \alpha$;
 $a[4] = \beta$; $a[10] = \kappa$;
 $a[5] = \epsilon$; $a[11] = \eta$;
 $a[6] = \theta$

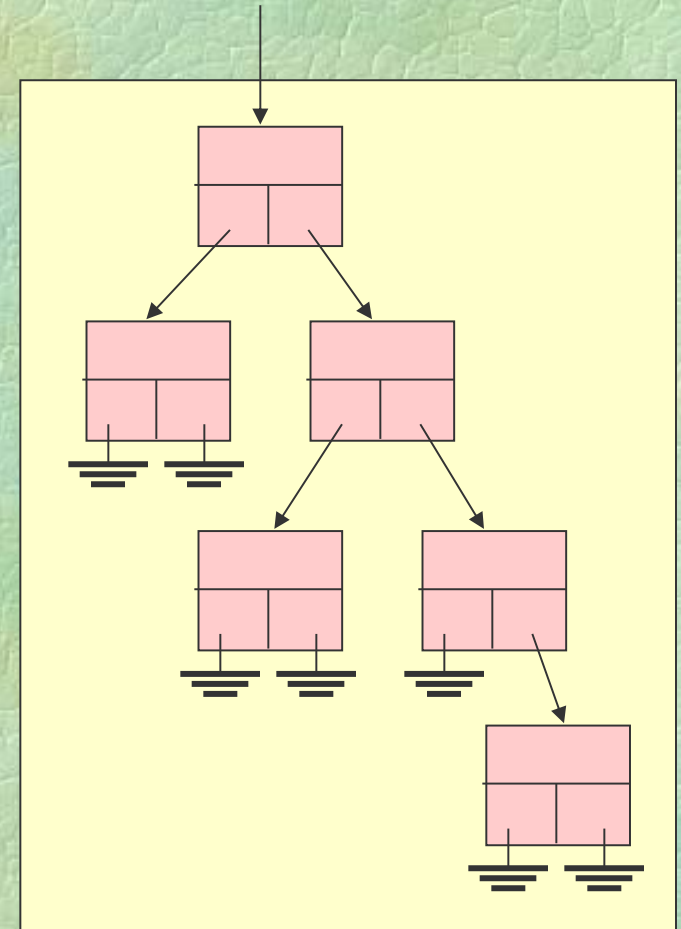
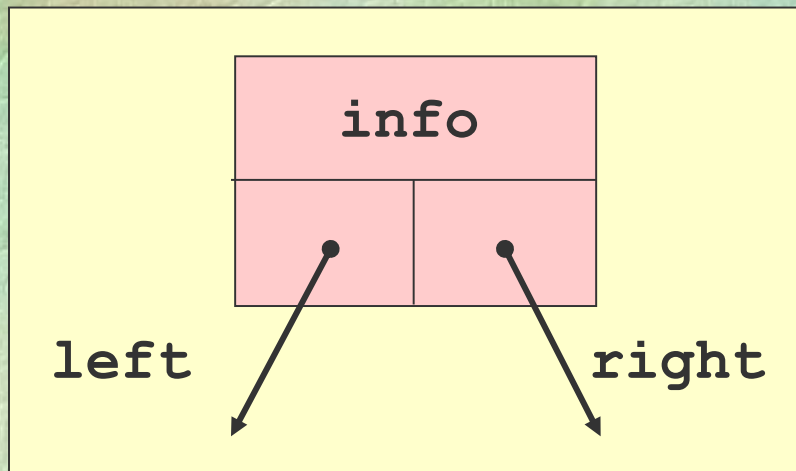

Δυαδικά δέντρα

(iv)

□ Υλοποίηση με δείκτες

```
struct node {  
    int info;  
    node *left, *right;  
};  
► typedef node *tree;
```

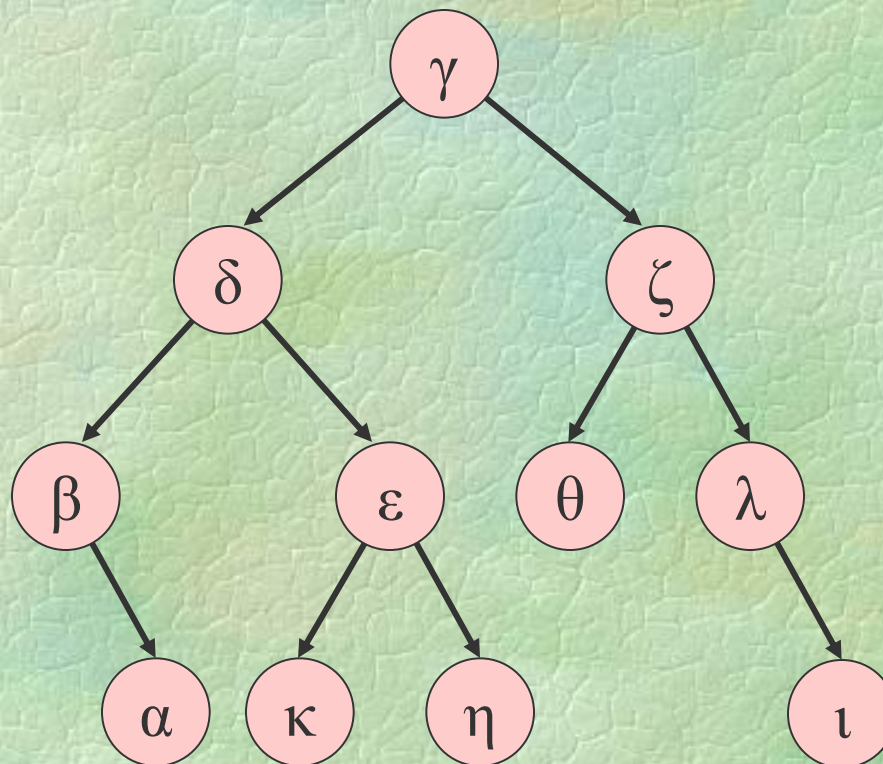

- Διάσχιση όλων των κόμβων ενός δέντρου
  - προθεματική διάταξη (**preorder**)
για κάθε υποδέντρο, πρώτα η ρίζα,
μετά το αριστερό υποδέντρο και μετά το δεξιό
  - επιθεματική διάταξη (**postorder**)
για κάθε υποδέντρο, πρώτα το αριστερό
υποδέντρο, μετά το δεξιό και μετά η ρίζα
  - ενθεματική διάταξη (**inorder**)
για κάθε υποδέντρο, πρώτα το αριστερό
υποδέντρο, μετά η ρίζα και μετά το δεξιό

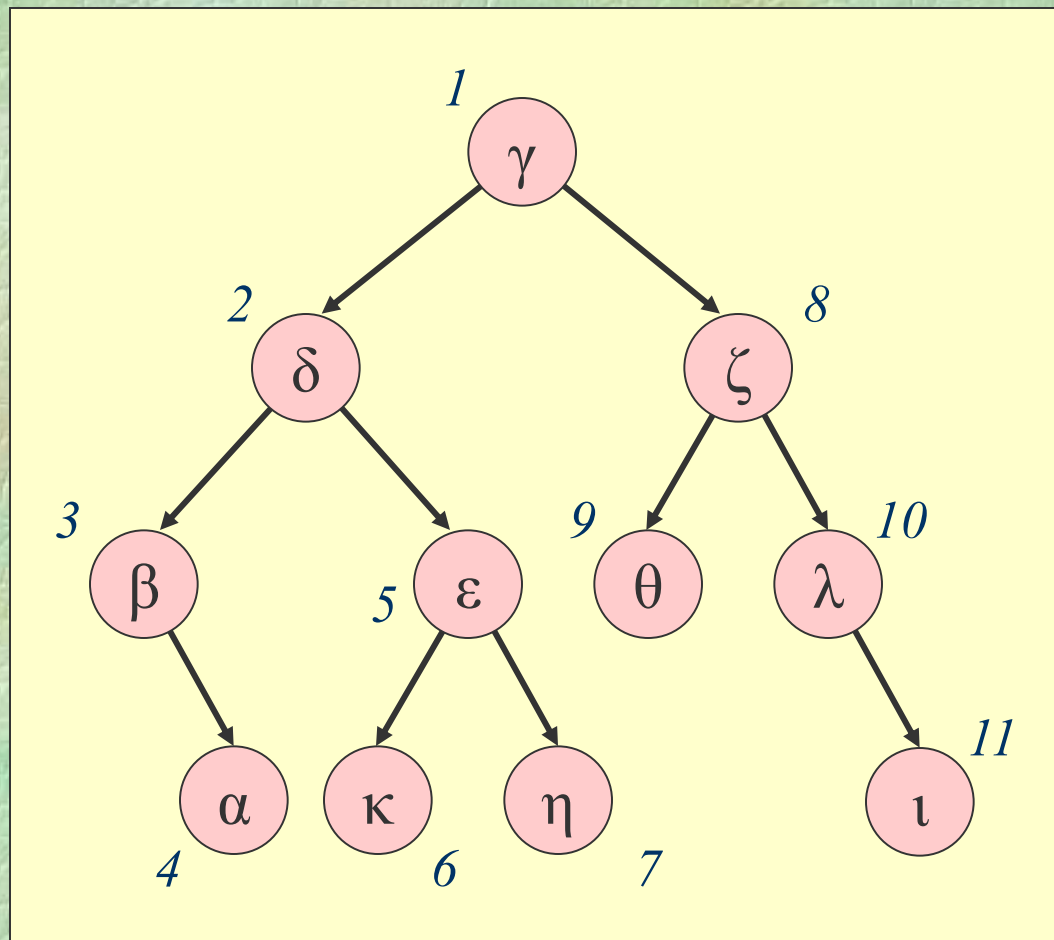

- Διάσχιση preorder / inorder / postorder

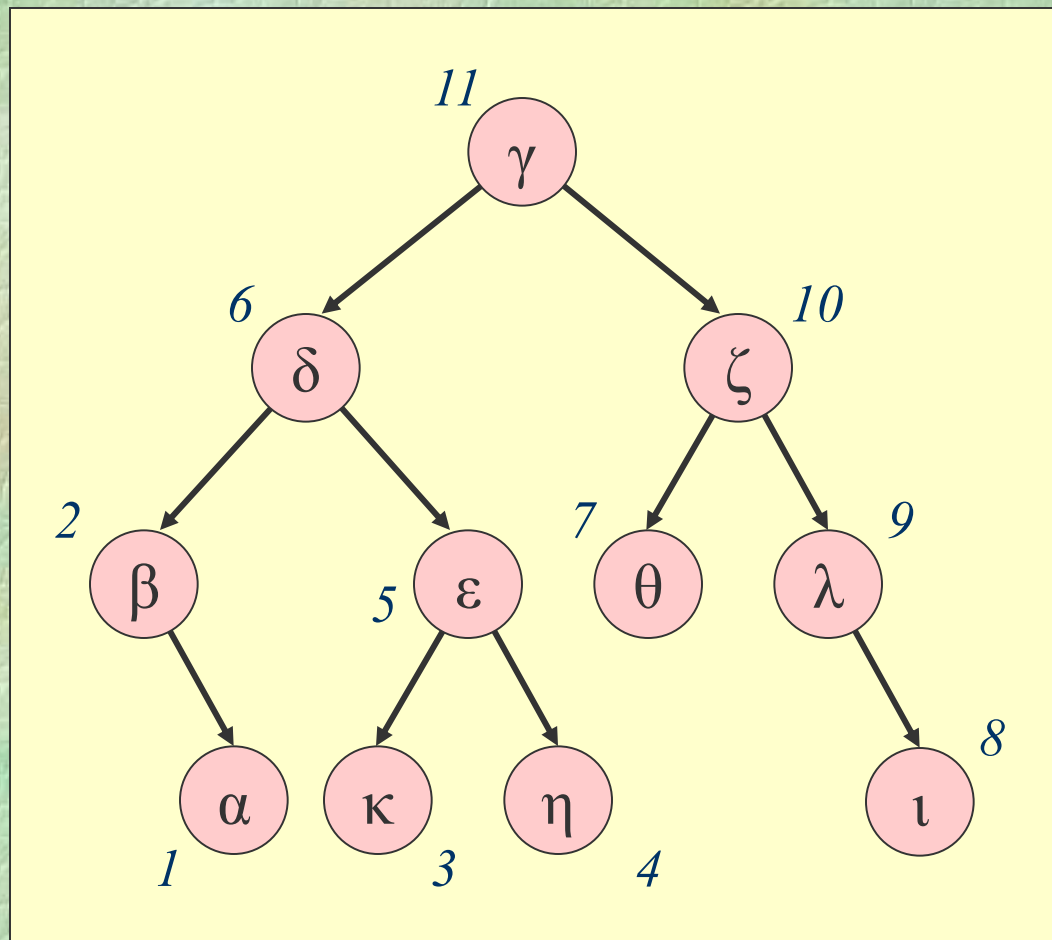

□ Διάσχιση preorder

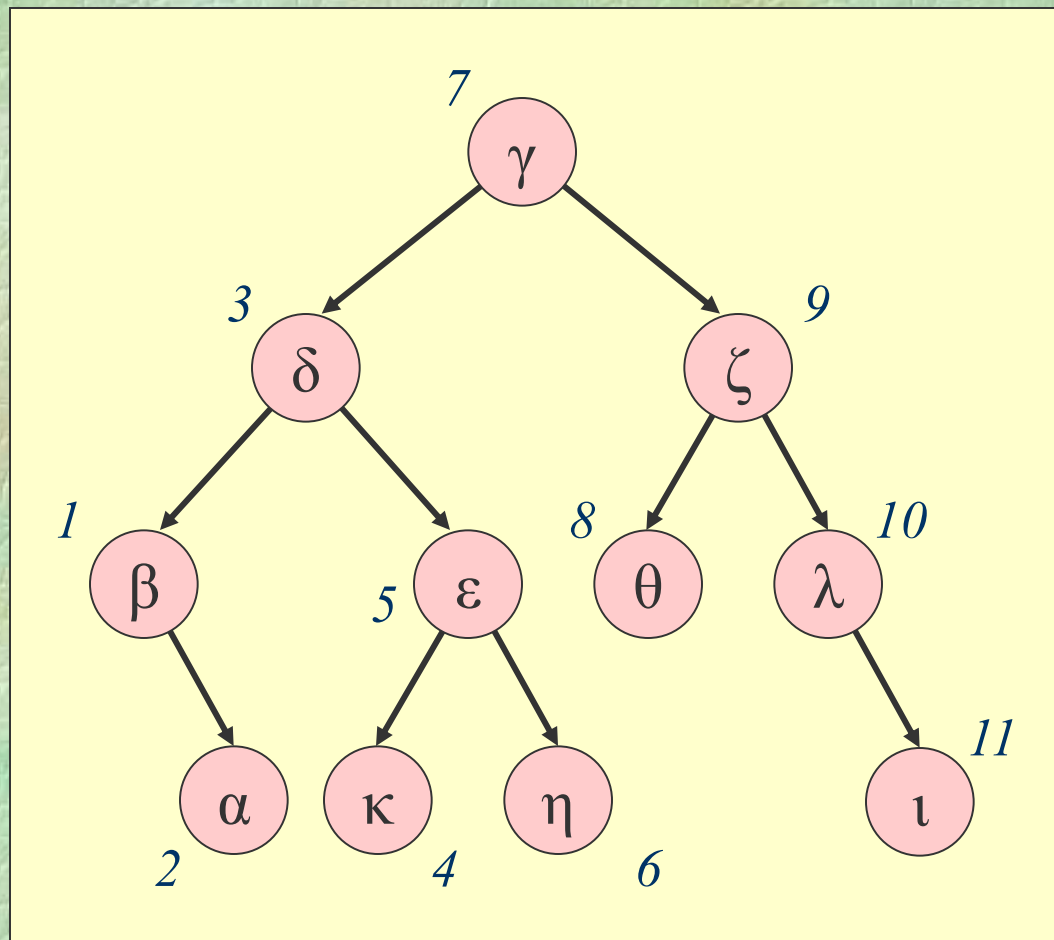

□ Διάσχιση postorder

□ Διάσχιση inorder

- Υλοποίηση της διάσχισης preorder

```
void preorder (tree t) {  
    if (t != nullptr) { WRITELN(t->info) ;  
        preorder(t->left) ;  
        preorder(t->right) ;  
    }  
}
```

- Η παραπάνω διαδικασία είναι αναδρομική
- Η μη αναδρομική διάσχιση είναι εφικτή αλλά πολύπλοκη (threading)

□ Πλήθος κόμβων και ύψος δέντρου

```
int size(tree t) {  
    if (t == nullptr) return 0;  
    return 1 + size(t->left)  
        + size(t->right);  
}  
  
int height(tree t) {  
    if (t == nullptr) return 0;  
    return 1 + max(height(t->left),  
                    height(t->right));  
}
```

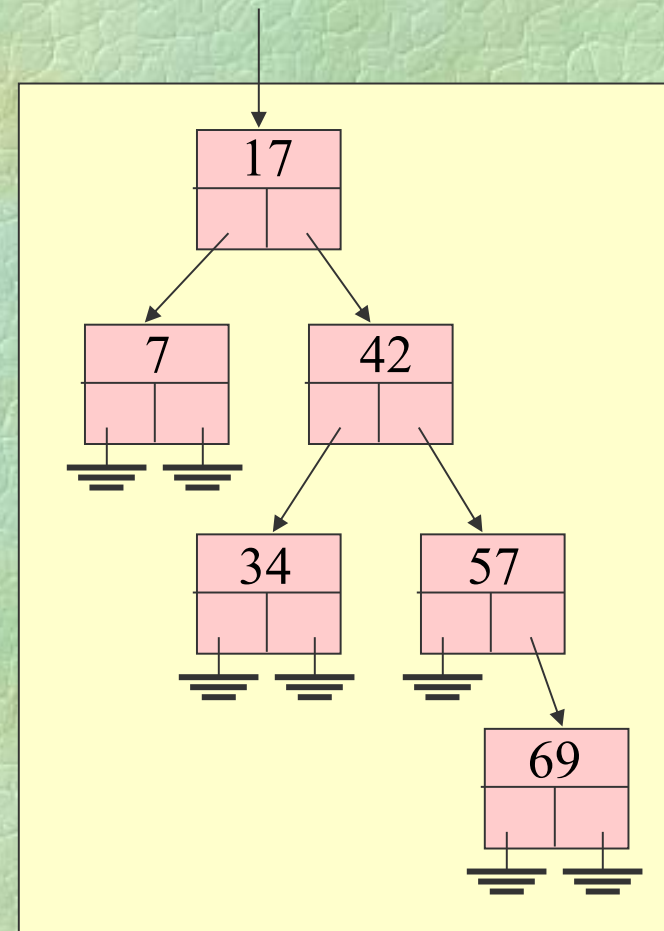
Πολυπλοκότητα;
 $O(n)$

Δυαδικά δέντρα αναζήτησης

(i)

- Binary search trees
- Για κάθε κόμβο ισχύουν οι παρακάτω ιδιότητες:
  - όλοι οι κόμβοι του αριστερού υποδέντρου έχουν τιμές **μικρότερες ή ίσες** της τιμής του κόμβου
  - όλοι οι κόμβοι του δεξιού υποδέντρου έχουν τιμές **μεγαλύτερες ή ίσες** της τιμής του κόμβου

Δυαδικά δέντρα αναζήτησης

(ii)

- Τα δυαδικά δέντρα αναζήτησης διευκολύνουν την αναζήτηση στοιχείων
- Αναδρομική αναζήτηση
  - αν η τιμή που ζητείται είναι στη ρίζα, βρέθηκε
  - αν είναι μικρότερη από την τιμή της ρίζας, αρκεί να αναζητηθεί στο αριστερό παιδί
  - αν είναι μεγαλύτερη από την τιμή της ρίζας, αρκεί να αναζητηθεί στο δεξί παιδί
- Κόστος αναζήτησης, εισαγωγής, διαγραφής:
 $O(k)$, όπου k είναι το ύψος του δέντρου

Δυαδικά δέντρα αναζήτησης

(iii)

□ Αναζήτηση

```
node *search (node *t, int key) {  
    if (t == nullptr)  
        return nullptr;    // not found  
  
    if (t->info == key) return t;    // found  
  
    if (t->info > key)  
        return search(t->left, key);  
    else  
        return search(t->right, key);  
}
```


Δυαδικά δέντρα αναζήτησης

(iv)

□ Εισαγωγή

```
node *insert(node *t, int key) {  
    if (t == nullptr) {  
        node *p = new node;  
        p->info = key;  
        p->left = p->right = nullptr;  
        return p;  
    }  
    if (t->info > key)  
        t->left = insert(t->left, key);  
    else if (t->info < key)  
        t->right = insert(t->right, key);  
    return t;  
}
```


□ Ισοζύγισμα

- Εφόσον το κόστος των πράξεων είναι $O(k)$ θέλουμε να κρατάμε μικρό το ύψος k του δέντρου
- **Ισοζυγισμένα δένδρα** (balanced trees): το βάθος δυο φύλλων διαφέρει το πολύ κατά 1
- Διάφορες παραλλαγές ορίζουν διαφορετικά την έννοια του ισοζυγίσματος: AVL, red-black trees
- Σε ένα ισοζυγισμένο δυαδικό δέντρο αναζήτησης με n κόμβους, μπορούμε να βρεθούμε από τη ρίζα σε οποιοδήποτε κόμβο με κόστος $O(\log n)$

Το λειτουργικό σύστημα Unix (i)

- Bell Labs, ~1970
- Δομή του Unix
  - πυρήνας (kernel)
  - φλοιός (shell)
  - βοηθητικά προγράμματα (utilities)
- Ιεραρχικό σύστημα αρχείων
  - Δενδρική δομή
  - Ένας κατάλογος (directory) μπορεί να περιέχει αρχεία (files) ή άλλους (υπο)καταλόγους

Το λειτουργικό σύστημα Unix (ii)

□ Απόλυτα ονόματα

/

/etc

/home/nickie/book

/home/paul

/etc/passwd

□ Σχετικά ονόματα

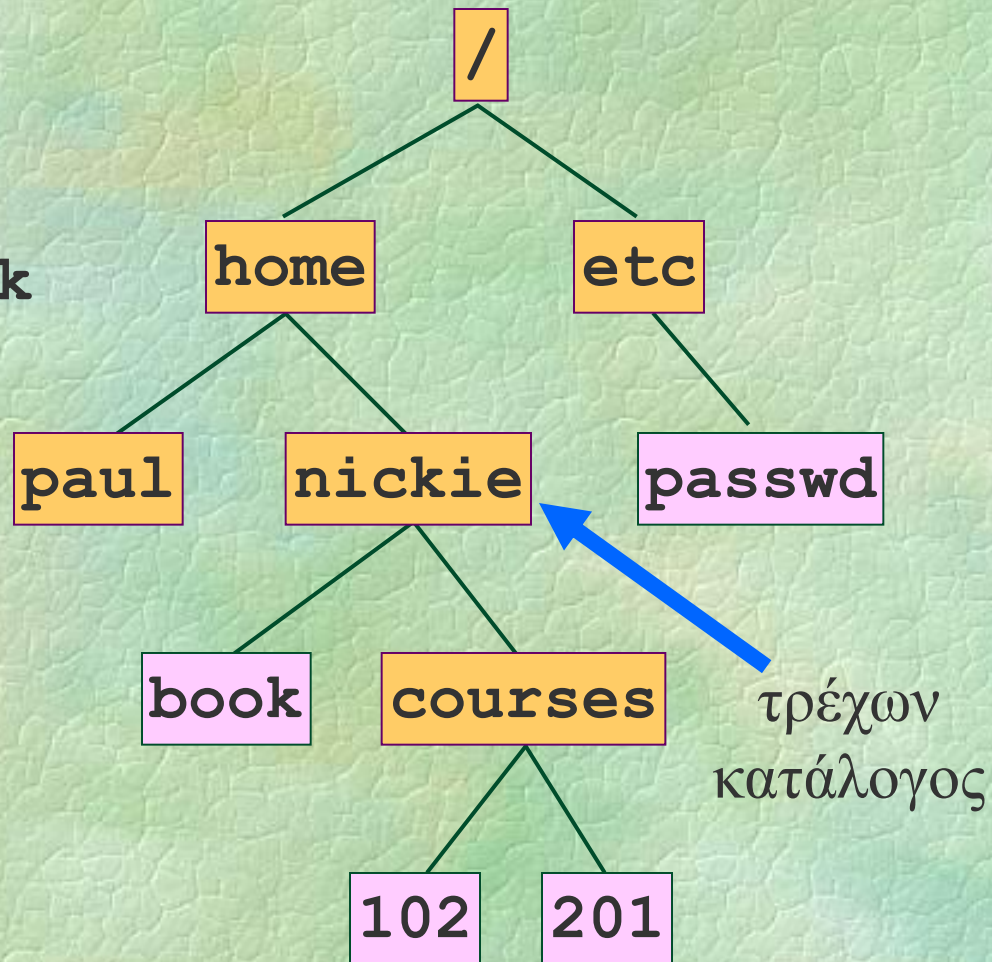
book

courses/201

./courses/102

../paul

../../../../etc/passwd

Το λειτουργικό σύστημα Unix (iii)

□ Θετικά στοιχεία του Unix

- ιεραρχικό σύστημα αρχείων
- πολλοί χρήστες συγχρόνως (multi-user)
- πολλές διεργασίες συγχρόνως (multi-tasking)
- επικοινωνίες και υποστήριξη δικτύου

□ Αρνητικά στοιχεία του Unix

- κρυπτογραφικά ονόματα εντολών
- περιορισμένη και συνθηματική βοήθεια

Σύστημα αρχείων του Unix

(i)

□ Αντιγραφή αρχείων

cp

cp *oldfile newfile*

cp *file₁ file₂ ... file_n directory*

cp -r *directory₁ directory₂*

cp -i *oldfile newfile*

□ Μετονομασία ή μετακίνηση αρχείων

mv

mv *oldfile newfile*

mv *file₁ file₂ ... file_n directory*

mv -i *oldfile newfile*

Σύστημα αρχείων του Unix

(ii)

□ Διαγραφή αρχείων

rm

```
rm file1 file2 ... filen  
rm -i file1 file2 ... filen  
rm -f file1 file2 ... filen  
rm -r directory
```

□ Δημιουργία directories

mkdir

```
mkdir directory1 ... directoryn
```

□ Διαγραφή άδειων directories

rmdir

```
rmdir directory1 ... directoryn
```

□ Αλλαγή directory

cd

```
cd directory
```


Σύστημα αρχείων του Unix

(iii)

□ Εμφάνιση πληροφοριών για αρχεία

ls

ls

ls *file₁ file₂ directory₃ . . .*

□ Επιλογές (options)

- l εκτεταμένες πληροφορίες
- a εμφανίζονται και τα κρυφά αρχεία
- t ταξινόμηση ως προς το χρόνο τροποποίησης
- F εμφανίζεται ο τύπος κάθε αρχείου
- d εμφανίζονται πληροφορίες για ένα directory, όχι για τα περιεχόμενά του
- R αναδρομική εμφάνιση πληροφοριών

Προγράμματα εφαρμογών Unix (i)

- Εμφάνιση manual page

man

man *command*

whatis *command*

- Εμφάνιση περιεχομένων αρχείου

cat

cat *file₁ file₂ . . . file_n*

- Εμφάνιση περιεχομένων αρχείου
ανά σελίδα

more

less

more *file₁ file₂ . . . file_n*

less *file₁ file₂ . . . file_n*

Προγράμματα εφαρμογών Unix (ii)

- Εμφάνιση πρώτων γραμμών

head

head *file₁ file₂ ... file_n*

head -10 *file₁ file₂ ... file_n*

- Εμφάνιση τελευταίων γραμμών

tail

tail *file₁ file₂ ... file_n*

tail -10 *file₁ file₂ ... file_n*

- Πληροφορίες για το είδος αρχείου

file

file *file₁ file₂ ... file_n*

- Εμφάνιση ημερομηνίας και ώρας

date

date

Προγράμματα εφαρμογών Unix (iii)

□ Εκτύπωση αρχείου

lpr

lpr *file₁ file₂ . . . file_n*

□ Μεταγλωττιστής Pascal

pc

pc -o *executable program.p*

gpc -o *executable program.p*

□ Μεταγλωττιστής C

cc

cc -o *executable program.p*

gcc -o *executable program.p*

□ Επεξεργασία αρχείου κειμένου

vi

vi *file₁ file₂ . . . file_n*

Βασική λειτουργία του vi (i)

- Δύο καταστάσεις λειτουργίας
  - κατάσταση εντολών
  - κατάσταση εισαγωγής κειμένου
- Στην κατάσταση εισαγωγής κειμένου
  - πηγαίνουμε με συγκεκριμένες εντολές (π.χ. **i**, **a**)
  - μπορούμε μόνο να εισάγουμε χαρακτήρες
- Στην κατάσταση εντολών
  - πηγαίνουμε με το πλήκτρο **ESC**
  - μπορούμε να μετακινούμαστε και να δίνουμε εντολές

Βασική λειτουργία του vi (ii)

□ Μετακίνηση μέσα σε αρχείο

← ↓ ↑ → κατά ένα χαρακτήρα

h j k l (ομοίως)

w μια λέξη δεξιά

CTRL+F μια σελίδα μετά

CTRL+B μια σελίδα πριν

CTRL+D μισή σελίδα μετά

CTRL+U μισή σελίδα πριν

0 \$ στην αρχή ή στο τέλος της γραμμής

^ στον πρώτο χαρακτήρα της γραμμής

□ Μετακίνηση μέσα σε αρχείο (συνέχεια)

- + στην αρχή της προηγούμενης ή της επόμενης γραμμής

( ) στην αρχή της προηγούμενης ή της επόμενης πρότασης

{ } στην αρχή της προηγούμενης ή της επόμενης παραγράφου

n G στην *n*-οστή γραμμή

G στην τελευταία γραμμή

Βασική λειτουργία του vi (iv)

□ Εισαγωγή κειμένου

- i a** εισαγωγή πριν ή μετά τον cursor
- I A** εισαγωγή στην αρχή ή στο τέλος της γραμμής
- o O** εισαγωγή σε νέα κενή γραμμή κάτω ή πάνω από την τρέχουσα
- r** αντικατάσταση ενός χαρακτήρα
- R** αντικατάσταση πολλών χαρακτήρων

Βασική λειτουργία του vi (v)

□ Διαγραφή κειμένου

- x** του τρέχοντα χαρακτήρα
- X** του προηγούμενου χαρακτήρα
- dw** μέχρι το τέλος λέξης
- dd** ολόκληρης της τρέχουσας γραμμής
- n dd** n γραμμών αρχίζοντας από την τρέχουσα
- Οι λέξεις και οι γραμμές που διαγράφονται τοποθετούνται στο buffer (**cut**)

Βασική λειτουργία του vi (vi)

□ Εύρεση συμβολοσειράς

/ xxx εύρεση προς τα εμπρός

? xxx εύρεση προς τα πίσω

n N επόμενη εύρεση ορθής ή
αντίθετης φοράς

□ Άλλες εντολές

CTRL-L επανασχεδίαση της εικόνας

u ακύρωση της τελευταίας εντολής

. επανάληψη της τελευταίας εντολής

J συνένωση της τρέχουσας γραμμής
με την επόμενη

Βασική λειτουργία του vi (vii)

□ Αντιγραφή και μετακίνηση κειμένου

yy αντιγραφή μιας γραμμής στο buffer
(**copy**)

n yy αντιγραφή *n* γραμμών στο buffer

p P επικόλληση των περιεχομένων του buffer κάτω ή πάνω από την τρέχουσα γραμμή (**paste**)

□ Αποθήκευση και έξοδος

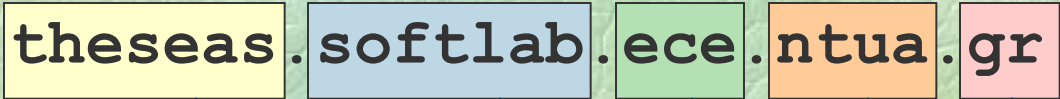
:w αποθήκευση του αρχείου

:q έξοδος

:wq αποθήκευση του αρχείου και έξοδος

:q! έξοδος χωρίς αποθήκευση

- Δίκτυο υπολογιστών (computer network)
- Ονόματα και διευθύνσεις υπολογιστών
  - Διεύθυνση IP 147.102.1.1
  - Όνομα

ο υπολογιστής
στο δίκτυο του Εργαστηρίου
Τεχνολογίας Λογισμικού
στο δίκτυο της Σ.Η.Μ.Μ.Υ.
στο δίκτυο του Ε.Μ.Π.
στο δίκτυο της Ελλάδας
  - Επικράτειες (domains)

□ Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail)

- ηλεκτρονική ταχυδρομική διεύθυνση

nickie @ **softlab.ntua.gr**

όνομα χρήστη

όνομα υπολογιστή
ή επικράτειας

- υπάρχει πληθώρα εφαρμογών που διαχειρίζονται το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο

- Πρόσβαση σε απομακρυσμένους υπολογιστές (telnet)

```
maya$ telnet theseas.softlab.ntua.gr
```

```
SunOS 5.7
```

```
login: nickie
```

```
Password:
```

```
Last login: Thu Jan 16 12:33:45
```

```
Sun Microsystems Inc.      SunOS 5.7
```

```
You have new mail.
```

```
Fri Jan 17 03:16:45 EET 2003
```

```
There are 28 messages in your mailbox.
```

```
There are 2 new messages.
```

```
theseas$
```


- Μεταφορά αρχείων (FTP)
  - κατέβασμα αρχείων (download)
μεταφορά αρχείων από τον απομακρυσμένο υπολογιστή προς τον τοπικό υπολογιστή
  - ανέβασμα αρχείων (upload)
μεταφορά αρχείων από τον τοπικό υπολογιστή προς τον απομακρυσμένο υπολογιστή
  - anonymous FTP
π.χ. `ftp.ntua.gr`

- Ηλεκτρονικά νέα (news)
  - ομάδες συζήτησης (newsgroups)
η συζήτηση συνήθως περιστρέφεται
γύρω από συγκεκριμένα θέματα
π.χ. `comp.lang.pascal`
  - οι ομάδες συζήτησης λειτουργούν σαν
πίνακες ανακοινώσεων
  - καθένας μπορεί να διαβάζει τις ανακοινώσεις
των άλλων και να βάλει την ανακοίνωσή του
(posting)

□ Κουτσομπολιό (chat ή IRC)

□ κανάλια (channels)

η συζήτηση περιστρέφεται γύρω από ένα θέμα κοινού ενδιαφέροντος

□ είναι όμως **σύγχρονη**, δηλαδή γίνεται σε συγκεκριμένο χρόνο και δεν τηρείται αρχείο των λεχθέντων

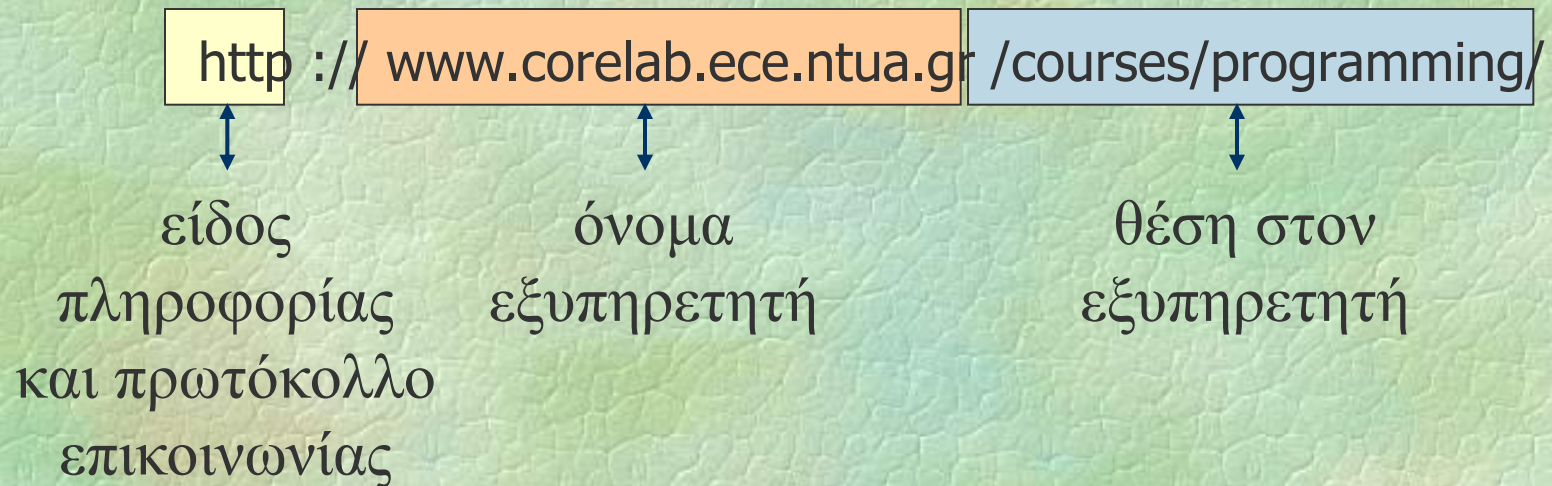
□ καθένας μπορεί να «ακούει» τα λεγόμενα των άλλων και να «μιλά» προς αυτούς

- Παγκόσμιος ιστός
World-Wide Web (WWW)
  - ένα σύστημα αναζήτησης **υπερμεσικών πληροφοριών** (hypermedia information)
  - **ιστοσελίδες** (web pages), **υπερμέσα** (hypermedia), **σύνδεσμοι** (links), **εξυπηρετητές** (servers), και **περιηγητές** (browsers)

□ Διευθύνσεις στον παγκόσμιο ιστό (URL)

□ Παραδείγματα διευθύνσεων

`http://www.ntua.gr/`

`ftp://ftp.ntua.gr/pub/linux/README.txt`

`news://news.ntua.gr/comp.lang.pascal`